

Metsäalan perustutkinto

Metsäalan perustutkinto

Metsäalan perustutkinnon suorittaneella on laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet metsäalan eri tehtäviin sekä jatko-opintoihin. Lisäksi hänellä on erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito yhdellä tutkinnon osa-alueella.

Metsätalouden osaamisalan suorittanut metsuri-metsäpalvelujen tuottaja osaa tehdä metsänhoidon ja puunkorjuun manuaalisia töitä tai metsäluontoon, esimerkiksi metsien monikäyttöön liittyviä töitä.

Metsäenergian tuotannon osaamisalan suorittanut osaa suunnitella, korjata ja varastoida suuntautumisensa mukaisesti energiapuuta tai turve-energiaa.

Metsäkoneenkuljetuksen osaamisalan suorittanut voi erikoistua koneelliseen puutavaran valmistamiseen, puutavaran lähikuljetukseen, koneellisiin maanmuokkaus- ja metsänhoitotöihin tai puutavaran autokuljetukseen.

Metsäkoneasennuksen osaamisalan suorittanut osaa metsäkoneiden toimintakaavioiden sekä mittaus- ja vianhakuohjelmien avulla määrittää viat sekä tehdä moottorin, voimansiirron, hydrauliiikan sekä sähköjärjestelmän huolto- ja korjaustyöt.

Metsäalan tyypillisiä ammatteja ovat metsäkoneenkuljettajat, metsurit, metsäkoneasentajat, puutavara-autonkuljettajat, metsäpalveluyrittäjät, metsänparannuskoneenkuljettajat, bioenergia-alan työntekijät (ml. turvekoneiden kuljettajat) ja taimitarhatyöntekijät.

Metsäalan perustutkinnon tutkintokohtaisista terveydentilavaatimuksista määrätään Opetushallituksen määräyksessä "Opiskelijan terveydentilaa koskevat vaatimukset ammatillisissa perustutkinnoissa".

Perusteen nimi	Metsäalan perustutkinto
Määräyksen diaarinumero	OPH-2539-2017
Koulutuskoodit	Metsäalan perustutkinto (361301)
Osaamisalat	Metsätalouden osaamisala (1774) Metsäkoneasennuksen osaamisala (1772) Metsäenergian tuotannon osaamisala (1771) Metsäkoneenkuljetuksen osaamisala (1773)
Tutkintonimikkeet	Metsäenergian tuottaja (10134) Metsäkoneasentaja (10128) Metsäkoneenkuljettaja (10081) Metsuri-metsäpalvelujen tuottaja (10127)
Voimaantulo	01.08.2018

SISÄLTÖ

1. Tutkinnon muodostuminen.	1
2. Tutkinnon osat.	7
2.1. Energiapuun jalostus, 10 osp (105980).	7
2.2. Energiapuun korjuu ja varastointi, 50 osp (105981).	9
2.3. Huippuosajana toimiminen, 15 osp (400010).	13
2.4. Koneellinen puutavaran valmistus, 65 osp (105982).	17
2.5. Koneelliset maanmuokkaus- ja metsänhoitotyöt, 65 osp (105983). . .	21
2.6. Kuljetusalan perustason ammattipätevyys, 10 osp (102013).	25
2.7. Lämpölaitoksen käyttö, hoito ja huolto, 10 osp (105984).	29
2.8. Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp (400013).	31
2.9. Metsien monikäyttö, 10 osp (105985).	40
2.10. Metsäenergiaraaka-aineen hankinta ja käyttö, 35 osp (105986). . . .	43
2.11. Metsäkoneen huolto ja korjaus, 40 osp (105987).	47
2.12. Metsäkoneen vianhaku, 35 osp (105988).	52
2.13. Metsäkoneiden kunnossapito, 20 osp (105989).	56
2.14. Metsän hoito ja hyödyntäminen, 20 osp (105990).	59
2.15. Metsänhoito- tai maanmuokkuskoneen käyttö, 10 osp (105991). . .	65
2.16. Metsänhoitopalvelut, 30 osp (105992).	68
2.17. Metsätraktorin käyttö, 20 osp (105993).	72
2.18. Puunkorjuupalvelut, 30 osp (105994).	74
2.19. Puutavaran autokuljetus, 65 osp (105995).	78
2.20. Puutavaran lähikuljetus, 65 osp (105996).	82
2.21. Turvetuotanto, 10 osp (105997).	86
2.22. Turvetuotanto ja varastointi, 50 osp (105998).	89
2.23. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp (400011).	94
2.24. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp (400012).	97
2.25. Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp (400014).	157
2.26. Yrityksessä toimiminen, 15 osp (400009).	180
2.27. Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp (400008).	182
3. Arviointiasteikko.	185

1. Tutkinnon muodostuminen

Metsäalan perustutkinto on laajuudeltaan 180 osaamispistettä. Se muodostuu ammatillisista tutkinnon osista (145 osp) ja yhteisistä tutkinnon osista (35 osp). Yhteiset tutkinnon osat ovat: viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen ja yhteiskunta- ja työelämäosaaminen.

Metsäalan perustutkinnossa on neljä osaamisalaa ja tutkintonimikettä:

- Metsäenergian tuotannon osaamisala, metsäenergian tuottaja
- Metsätalouden osaamisala, metsuri-metsäpalvelutuottaja
- Metsäkoneenkuljetuksen osaamisala, metsäkoneenkuljettaja
- Metsäkoneasennuksen osaamisala, metsäkoneasentaja.

AMMATILLISET TUTKINNON OSAT 145 OSP
Metsäenergian tuotannon osaamisala 145 osp <i>metsäenergian tuottaja</i>
Pakolliset tutkinnon osat 75 osp
Metsän hoito ja hyödyntäminen, 20 osp, P
Metsätraktorin käyttö, 20 osp, P
Metsäenergiaraaka-aineen hankinta ja käyttö, 35 osp, P
Valinnaiset tutkinnon osat 70 osp
Valinnaiset tutkinnon osat 50 osp <i>Valitaan toinen seuraavista tutkinnon osista</i>
Energiapuun korjuu ja varastointi, 50 osp
Turvetuotanto ja varastointi, 50 osp
Valinnaiset tutkinnon osat 20 osp
Energiapuun jalostus, 10 osp
Kuljetusalan perustason ammattipätevyys, 10 osp
Lämpölaitoksen käyttö, hoito ja huolto, 10 osp
Metsien monikäyttö, 10 osp <i>Opiskelija voi valita tutkinnon osan useamman kerran kohennettuna metsien eri monikäyttömuotoihin.</i>
Metsänhoito- tai maanmuokkauskoneen käyttö, 10 osp
Turvetuotanto, 10 osp
Metsänhoitopalvelut, 30 osp
Puunkorjuupalvelut, 30 osp
Metsäkoneiden kunnossapito, 20 osp
Metsäkoneen huolto ja korjaus, 40 osp
Metsäkoneen vianhaku, 35 osp
Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa 5-15 osp <i>Tutkinnon osa sisältää työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.</i>
Tutkinnon osa toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta 5-15 osp <i>Tutkintoon voi sisällyttää tutkinnon osan toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta. Riippumatta sisällytettävän</i>

<i>tutkinnon osan laajuudesta, tutkinnon osan laajuus on tässä kohdassa enintään 15 osaamispistettä.</i>
Korkeakouluopinnot 5-15 osp <i>Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.</i>
Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja 1-25 osp
Metsätalouden osaamisala 145 osp <i>metsuri-metsäpalvelutuottaja</i>
Pakolliset tutkinnon osat 95 osp
Metsän hoito ja hyödyntäminen, 20 osp, P
Metsänhoitopalvelut, 30 osp, P
Puunkorjuupalvelut, 30 osp, P
Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp, P
Valinnaiset tutkinnon osat 50 osp
Energiapuun jalostus, 10 osp
Kuljetusalan perustason ammattipätevyys, 10 osp
Lämpölaitoksen käyttö, hoito ja huolto, 10 osp
Metsien monikäyttö, 10 osp <i>Opiskelija voi valita tutkinnon osan useamman kerran kohennettuna metsien eri monikäyttömuotoihin.</i>
Metsänhoito- tai maanmuokkaukoneen käyttö, 10 osp
Turvetuotanto, 10 osp
Metsäenergiaraaka-aineen hankinta ja käyttö, 35 osp
Energiapuun korjuu ja varastointi, 50 osp
Turvetuotanto ja varastointi, 50 osp
Metsätraktorin käyttö, 20 osp
Metsäkoneiden kunnossapito, 20 osp
Metsäkoneen huolto ja korjaus, 40 osp
Metsäkoneen vianhaku, 35 osp
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa 5-15 osp <i>Tutkinnon osa sisältää työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.</i>
Tutkinnon osa toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta 5-15 osp

Tutkintoon voi sisällyttää tutkinnon osan toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta. Riippumatta sisällytettävän tutkinnon osan laajuudesta, tutkinnon osan laajuus on tässä kohdassa enintään 15 osaamispistettä.

Korkeakouluopinnot | 5-15 osp

Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.

Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja | 1-25 osp

Metsäkoneenkuljetuksen osaamisala | 145 osp

metsäkoneenkuljettaja

Pakolliset tutkinnon osat | 60 osp

Metsän hoito ja hyödyntäminen, 20 osp, **P**

Metsätraktorin käyttö, 20 osp, **P**

Metsäkoneiden kunnossapito, 20 osp, **P**

Valinnaiset tutkinnon osat | 85 osp

Valinnaiset tutkinnon osat | 65 osp

Valitaan yksi seuraavista

Koneellinen puutavaran valmistus, 65 osp

Puutavaran autokuljetus, 65 osp

Valittaessa tämä tutkinnon osa täytyy suorittaa myös tutkinnon osa Kuljetusalan perustason ammattipätevyys (10 osp)

Koneelliset maanmuokkaus- ja metsänhoitotyöt, 65 osp

Puutavaran lähikuljetus, 65 osp

Valinnaiset tutkinnon osat | 20 osp

Energiapuun jalostus, 10 osp

Kuljetusalan perustason ammattipätevyys, 10 osp

Lämpölaitoksen käyttö, hoito ja huolto, 10 osp

Metsien monikäyttö, 10 osp

Opiskelija voi valita tutkinnon osan useamman kerran kohennettuna metsien eri monikäyttömuotoihin.

Metsänhoito- tai maanmuokkuskoneen käyttö, 10 osp

Turvetuotanto, 10 osp

Metsäenergiaraaka-aineen hankinta ja käyttö, 35 osp

Energiapuun korjuu ja varastointi, 50 osp

Turvetuotanto ja varastointi, 50 osp

Metsänhoitopalvelut, 30 osp

Puunkorjuupalvelut, 30 osp

Metsäkoneen huolto ja korjaus, 40 osp

Metsäkoneen vianhaku, 35 osp

Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp

Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa 5-15 osp <i>Tutkinnon osa sisältää työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.</i>
Tutkinnon osa toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta 5-15 osp <i>Tutkintoon voi sisällyttää tutkinnon osan toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta. Riippumatta sisällytettävän tutkinnon osan laajuudesta, tutkinnon osan laajuus on tässä kohdassa enintään 15 osaamispistettä.</i>
Korkeakouluopinnot 5-15 osp <i>Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.</i>
Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja 1-25 osp
Metsäkoneasennuksen osaamisala 145 osp <i>metsäkoneasentaja</i>
Pakolliset tutkinnon osat 115 osp
Metsätraktorin käyttö, 20 osp, P
Metsäkoneiden kunnossapito, 20 osp, P
Metsäkoneen huolto ja korjaus, 40 osp, P
Metsäkoneen vianhaku, 35 osp, P
Valinnaiset tutkinnon osat 30 osp
Energiapuun jalostus, 10 osp
Kuljetusalan perustason ammattipätevyys, 10 osp
Lämpölaitoksen käyttö, hoito ja huolto, 10 osp
Metsien monikäyttö, 10 osp <i>Opiskelija voi valita tutkinnon osan useamman kerran kohennettuna metsien eri monikäyttömuotoihin.</i>
Metsänhoito- tai maanmuokkaukoneen käyttö, 10 osp
Turvetuotanto, 10 osp
Metsän hoito ja hyödyntäminen, 20 osp
Metsäenergiaraaka-aineen hankinta ja käyttö, 35 osp
Energiapuun korjuu ja varastointi, 50 osp
Turvetuotanto ja varastointi, 50 osp
Metsänhoitopalvelut, 30 osp
Puunkorjuupalvelut, 30 osp

Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
<p>Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa 5-15 osp</p> <p><i>Tutkinnon osa sisältää työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.</i></p>
<p>Tutkinnon osa toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta 5-15 osp</p> <p><i>Tutkintoon voi sisällyttää tutkinnon osan toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta. Riippumatta sisällytettävän tutkinnon osan laajuudesta, tutkinnon osan laajuus on tässä kohdassa enintään 15 osaamispistettä.</i></p>
<p>Korkeakouluopinnot 5-15 osp</p> <p><i>Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.</i></p>
<p>Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja 1-25 osp</p>
<p style="text-align: center;">YHTEISET TUTKINNON OSAT 35 OSP</p> <p><i>Viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen laajuus on vähintään 11 osaamispistettä, matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen laajuus on vähintään 6 osaamispistettä ja yhteiskunta- ja työelämäosaamisen laajuus on vähintään 9 osaamispistettä. Lisäksi yhteisiin tutkinnon osiin tulee sisältyä valinnaisia osaamistavoitteita opiskelijan valitsemasta yhdestä tai useammasta yhteisestä tutkinnon osasta ja tutkinnon osan osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että yhteisten tutkinnon osien 35 osaamispisteen laajuus täyttyy.</i></p>
Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp, P
Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp, P
Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp, P
<p>Yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet 9 osp</p> <p><i>Yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet voivat olla tutkinnon perusteissa määrättyjä tai koulutuksen järjestäjän päättämiä muita valinnaisia osaamistavoitteita, jotka tukevat kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden tutkinnon perusteissa määrättyjä tavoitteita. Valinnaisiin osaamistavoitteisiin voidaan sisällyttää myös opiskelijan aiemmin hankkimaa osaamista, joka tukee kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden tutkinnon perusteissa määrättyjä osaamistavoitteita.</i></p>

2. Tutkinnon osat

2.1. Energiapuun jalostus, 10 osp (105980)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- tehdä haketus-, murskaus- tai muuta jalostustyötä
- tehdä käyttämiensä koneiden päivittäiset huoltotoimet, täytöt ja tarkastukset
- huomioida työturvallisuuden, terveyden, ergonomian ja ympäristöhoidon suositukset

Arviointi

Opiskelija tekee haketus-, murskaus- tai muuta jalostustyötä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• valmistaa energiapuujalostetta• varastoi tuotteen siten, että jatkokäsittely on mahdollista• työskentelee osittain ohjattuna• käsittelee koneita ja laitteita hallitusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• valmistaa energiapuujalostetta laatuohjeiden mukaisesti• varastoi tuotteen asianmukaisesti jatkokuljetusta varten siten, että laatu ei heikkene varastossa• suunnittelee työnsä ja työskentelee ohjeiden mukaisesti• käsittelee koneita ja laitteita hallitusti ja sujuvasti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• valmistaa energiapuujalostetta laatuohjeiden mukaisesti• varastoi tuotteen asianmukaisesti jatkokuljetusta varten siten, että laatu voi parantua varastossa• suunnittelee työnsä ja työskentelee järjestelmällisesti• muuttaa työskentelyään tarvittaessa• käsittelee koneita ja laitteita hallitusti, sujuvasti ja tuottavasti.

Opiskelija tekee käyttämiensä koneiden päivittäiset huoltotoimet, täytöt ja tarkastukset.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• tekee työskentelynsä aluksi tarvittavat tarkastukset koneille ja laitteille• seuraa ja ylläpitää työskentelynsä aikana koneiden ja laitteiden toimintakuntoa• tekee päivittäiset huoltotoimet sovitusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• tekee työskentelynsä aluksi tarvittavat tarkastukset koneille ja laitteille• seuraa ja ylläpitää työskentelynsä aikana koneiden ja laitteiden toimintakuntoa• tekee päivittäiset huoltotoimet ohjeen mukaisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• tekee työskentelynsä aluksi tarvittavat tarkastukset koneille ja laitteille• seuraa ja ylläpitää työskentelynsä aikana koneiden ja laitteiden toimintakuntoa• tunnistaa ja tekee koneiden ja laitteiden yleisimmät toistuvat huoltotoimet.

Opiskelija huomioi työturvallisuuden, terveyden, ergonomian ja ympäristöhoidon suositukset.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• huomioi työssään paloturvallisuuden• osaa käyttää ensisammutusvälineitä• noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita• toimii ohjeet saatuaan työpaikan ympäristönsuojeluohjeiden mukaisesti• käyttää henkilökohtaisia suojavarusteita• työskentelee pääosin ergonomisesti• työskentelee annettujen ohjeiden mukaisesti• noudattaa sovittuja työaikoja• dokumentoi työaikojaan ohjattuna
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• huomioi työssään paloturvallisuuden• osaa käyttää ensisammutusvälineitä• noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita• toimii työpaikan ympäristönsuojeluohjeiden mukaisesti• käyttää henkilökohtaisia suojavarusteita• työskentelee ergonomisesti• työskentelee oma-aloitteisesti• noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti• dokumentoi työaikojaan ja työn määrää
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• huomioi työssään paloturvallisuuden ennakoiden riskit• osaa käyttää ensisammutusvälineitä• noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita• toimii työpaikan ympäristönsuojeluohjeiden mukaisesti• käyttää henkilökohtaisia suojavarusteita• työskentelee ergonomisesti• työskentelee itsenäisesti ja vastuullisesti• noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista• dokumentoi työaikojaan, työn laatua ja määrää täsmällisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä tekemällä ja varastoimalla energiajalostetta. Hän tekee käyttämiinsä koneisiin ja laitteisiin päivittäiset huolto- ja kunnossapitotyöt. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.2. Energiapuun korjuu ja varastointi, 50 osp (105981)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- tehdä korjuusuunnitelman työmaalle metsänhoitosuosituksen, säädösten ja sertifiointiohjeiden mukaisesti
- korjata, mitata, lähikuljettaa ja varastoida energia- ja ainespuuta yleisimmillä koneilla ja laitteilla

- huolehtia koneiden ja laitteiden toimintakunnosta ja tehdä tavanomaiset määräaikaishuollot
- huomioida työssään ja toiminnassaan työturvallisuuden, ympäristönäkökohdat, vastuullisuuden ja asiakaslähtöisyyden.

Arviointi

Opiskelija tekee korjuusuunnitelman työmaalle metsänhoitosuosituksen, säädösten ja sertifiointiohjeiden mukaisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee työtehtävänsä mukaisen työvaiheen korjuuohjeen mukaisesti • huomioi suunnittelussa ohjeet saatuaan metsänhoitosuositukset
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee oman työtehtävänsä korjuuohjeen mukaisesti • huomioi suunnittelussaan metsänhoitosuositukset • perustelee ratkaisunsa työmaaohjeen huomioiden
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee itsenäisesti oman työtehtävänsä korjuuohjeen mukaisesti • huomioi suunnittelussaan itsenäisesti metsänhoitosuositukset työkohteella • osaa perustella ratkaisunsa selkeästi ja yksityiskohtaisesti.

Opiskelija korjaa, mittaa, lähikuljettaa ja varastoi energia- ja ainespuuta yleisimmillä koneilla ja laitteilla.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • korjaa energiapuuta laatu- ja korjuuohjeiden mukaisesti • varastoi energiapuun ohjeiden mukaisesti • käsittelee konetta hallitusti • työskentelee metsänhoitosuosituksen, säädösten ja sertifiointiohjeiden mukaisesti • omaa luonnonhoitokorttikoetta vastaavat tiedot • tiedostaa ohjattuna oman työnsä kustannusvaikutukset
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • korjaa energiapuuta laatu- ja korjuuohjeiden mukaisesti • varastoi energiapuun laadun ja jatkokuljetuksen kannalta oikeaan paikkaan • tekee varastomuodostelman siten, että laatu ei heikkene • käsittelee konetta hallitusti ja sujuvasti • työskentelee metsänhoitosuosituksen, säädösten ja sertifiointiohjeiden mukaisesti • omaa luonnonhoitokorttikoetta vastaavat tiedot • tiedostaa oman työnsä kustannusvaikutukset
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • korjaa energiapuuta ja/tai ainespuuta itsenäisesti laatu- ja korjuuohjeiden mukaisesti • varastoi energiapuun laadun ja jatkokuljetuksen kannalta oikeaan paikkaan • tekee varastomuodostelman siten, että laatu voi parantua varastossa • käyttää työskennellessään kohteelle sopivaa työmenetelmää • käsittelee konetta hallitusti, sujuvasti ja tuottavasti • työskentelee metsänhoitosuosituksen, säädösten ja sertifiointiohjeiden mukaisesti • omaa luonnonhoitokorttikoetta vastaavat tiedot • tiedostaa oman työnsä kustannusvaikutukset ja hyödyntää saamaansa tietoa.

Opiskelija huolehtii koneiden ja laitteiden toimintakunnosta ja tekee tavanomaiset määräaikaishuollot.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • varustelee ja säätää koneen keskeisimmät toiminnot siten, että työskentely on hallittua • huolehtii koneen perustoimintakunnosta • tunnistaa yleisimmät toimintahäiriöt ja viat ja korjaa ne ohjattuna • avustaa määräaikaishuolloissa • osaa ennakoida polttoaineen tarpeen ja tilata ohjeet saatuaan polttoainetta • tekee ohjattuna lainmukaisen kuormansidonnan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • varustelee ja säätää koneen keskeisimmät toiminnot siten, että työskentely on sujuvaa • huolehtii koneiden ja laitteiden toimintakunnosta • tunnistaa, paikallistaa ja korjaa yleisimmät toimintahäiriöt ja viat • tekee pienet määräaikaishuollot • osaa ennakoida polttoaineen tarpeen ja tilata polttoaine- ja huoltotarvikkeita itsenäisesti • osaa ennakoida siirron ajankohdan ja tekee lainmukaisen kuormansidonnan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • varustelee ja säätää koneen toiminnot siten, että työskentely on sujuvaa ja tuottavaa • ylläpitää ennakoivasti koneiden ja laitteiden toimintakuntoa säännöllisillä huoltotoimilla ja tarkastuksilla • tunnistaa, paikallistaa ja korjaa yleisimmät toimintahäiriöt ja viat itsenäisesti • tekee määräaikaishuollot • osaa ennakoida polttoaine- ja huoltotarvikkeiden tarpeen ja tilata ne itsenäisesti • osaa ennakoida siirron ajankohdan ja huolehtii koneiden siirrosta.

Opiskelija huomioi työssään ja toiminnassaan työturvallisuuden, ympäristönäkökohdat, vastuullisuuden ja asiakaslähtöisyyden.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita • toimii työpaikan ympäristönsuojeluohjeiden mukaisesti • tuntee sertifiointijärjestelmät ja toteuttaa niitä ohjatusti • toimii ohjeiden mukaisesti • toimii ohjeiden mukaan asiakastilanteissa • noudattaa yleensä sovittuja työaikoja • dokumentoi työaikojaan ohjatusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita • toimii työpaikan ympäristönsuojeluohjeiden mukaisesti • tuntee sertifiointijärjestelmät ja toteuttaa niitä • toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti • toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti • dokumentoi työaikojaan ja työn määrää
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita • toimii työpaikan ympäristönsuojeluohjeiden mukaisesti • tuntee sertifiointijärjestelmät ja toteuttaa niitä itsenäisesti • toimii itsenäisesti ja vastuullisesti • suhtautuu positiivisesti asiakkaaseen ja toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista • dokumentoi työaikojaan, työnlaatua ja määrää täsmällisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä suunnittelemalla energiapuun korjuukohteen ja korjaamalla sekä varastoimalla energiapuuta. Lisäksi opiskelija osoittaa osaavansa huoltaa ja kunnossapitää koneet ja laitteet. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.3. Huippuosaajana toimiminen, 15 osp (400010)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- arvioida ja kehittää omaa osaamistaan ja työympäristöään
- työskennellä alan huippuosaamista vaativissa tehtävissä
- huomioida huipputuotannon, -tuotteen tai -palvelun laatuvaatimukset
- toimia alan verkostoissa ja yhteistyössä asiakkaan kanssa.

Arviointi

Opiskelija arvioi ja kehittää omaa osaamistaan ja työympäristöään.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• arvioi työnsä onnistumista ja omaa osaamistaan• kehittää osaamistaan ja työtapojaan• laatii itselleen yksilöllisen kehityssuunnitelman• sopeutuu muutoksiin ja työskentelee pitkäjänteisesti huipputaamista vaativissa työtehtävissä• kehittää työympäristöään yhdessä muiden kanssa• toimii luontevasti osana tiimiä ja sopeutuu työyhteisöön
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• arvioi realistisesti työnsä onnistumista ja omaa osaamistaan sekä perustelee arviotaan• kehittää aktiivisesti osaamistaan ja työtapojaan• laatii itselleen yksilöllisen kehityssuunnitelman niin, että se tukee kasvua alan huipputaamattilaiseksi• sopeutuu nopeasti muutoksiin ja työskentelee pitkäjänteisesti työtään kehittäen huipputaamista vaativissa työtehtävissä• tukee yhdessä muiden kanssa työympäristön kehittämistä huipputaamisen vaatimalle tasolle• toimii aktiivisesti osana tiimiä ja sopeutuu hyvin työyhteisöön
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• arvioi realistisesti työnsä onnistumista ja omaa osaamistaan sekä perustelee arviotaan ja määrittelee kehittämistarpeitaan• kehittää aktiivisesti osaamistaan ja työtapojaan haastavien työtehtävien tasolle• uudistaa aktiivisesti omaa osaamistaan niin, että se tukee kasvua alan huipputaamattilaiseksi• ennakoii muutoksia, jotta voi helpommin sopeutua niihin ja työskentelee pitkäjänteisesti työtään itseään kehittäen huipputaamista vaativissa tehtävissä• arvioi työympäristöään ja antaa siihen kehitysehdotuksia ja palautetta• toimii huipputaamattilaisena tiimissä ja jakaa aktiivisesti osaamistaan muille.

Opiskelija työskentelee alan huippuosaamista vaativissa tehtävissä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää omatoimisesti työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja • työskentelee huolellisesti • hankkii ja käyttää työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti ja kysyy tarvittaessa neuvoa • toimii aika- ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden kustannustehokkaasti ja tuloksellisesti • toimii työssään edistäen pysyviä asiakassuhteita • käyttäytyy työpaikan sääntöjen mukaisesti ja noudattaa työaikoja • toimii vastuullisesti ja noudattaa alan ammattieettisiä periaatteita • ottaa vastuun oman toimintansa työturvallisuudesta ja noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita • varmistaa asiakkaiden ja muiden käyttäjien turvallisuuden ohjeiden mukaan • työskentelee ergonomisesti ja pitää työympäristönsä siistinä koko työprosessin ajan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee omatoimisesti työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit sekä käyttää niitä muuttuvissa tilanteissa • työskentelee huolellisesti, luovasti ja innovatiivisesti • hankkii ja soveltaa työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti ja pystyy ratkomaan ongelmatilanteita yhdessä muiden kanssa • toimii oma-aloitteisesti aika- ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden kustannustehokkaasti ja yrityksen tai organisaation tuloksellisuutta edistävasti • edistää aktiivisesti toiminnan jatkuvuutta ja pysyviä asiakassuhteita • käyttäytyy työpaikan sääntöjen mukaisesti ja noudattaa työaikoja • toimii vastuullisesti ja oma-aloitteisesti alan ammattieettisten periaatteiden mukaan • ottaa vastuun oman toimintansa työturvallisuudesta ja havaitsee ja ilmoittaa työhönsä liittyvät vaarat sekä noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita • varmistaa asiakkaiden ja muiden käyttäjien turvallisuuden itsenäisesti • työskentelee ergonomisesti ja pitää työympäristönsä siistinä koko työprosessin ajan myös haasteellisissa työtilanteissa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee rohkeasti uusiakin työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja sekä käyttää niitä sujuvasti muuttuvissa tilanteissa • työskentelee järjestelmällisesti, tarkasti ja varmasti sekä luovasti ja innovatiivisesti • hankkii ja soveltaa itsenäisesti työssä tarvittavaa tietoa vaihtelevissa työtilanteissa ja perustelee ratkaisujaan hankkimansa tiedon pohjalta • työskentelee yrittäjämäisellä asenteella huomioiden ajan ja muut käytettävissä olevat resurssit kustannustehokkaasti ja yrityksen tai organisaation tuloksellisuutta edistävasti • edistää itsenäisesti toiminnan jatkuvuutta ja pysyviä asiakassuhteita

	<ul style="list-style-type: none"> • käyttäytyy työpaikan sääntöjen mukaisesti ja noudattaa työaikoja • on ylpeä ammatistaan ja osaamisestaan, toimii vastuullisesti ja kehittää työtään alan ammattieettisten periaatteiden mukaan • ottaa vastuun oman ja työtiimin toiminnan työturvallisuudesta, noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita sekä havaitsee ja ilmoittaa työhönsä liittyvät vaarat • varmistaa asiakkaiden ja muiden käyttäjien turvallisuuden aktiivisesti ja muuttuvissa tilanteissa • työskentelee ergonomisesti ja pitää työympäristönsä siistinä koko työprosessin ajan myös haasteellisissa työtilanteissa ja osallistuu työolosuhteiden kehittämiseen.
--	--

Opiskelija huomioi huipputuotannon, -tuotteen tai -palvelun laatuvaatimukset.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • havaitsee poikkeamia • selviytyy tavallisimmista ongelmatilanteista oppimateriaaleja ja ohjekirjoja hyödyntäen • asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä ja aikataulun realistiseksi ja toteuttamiskelpoiseksi huomioiden korkeat laatuvaatimukset • toimii yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • neuvottelee ja etsii ratkaisuja poikkeamille • selviytyy itsenäisesti ongelmatilanteista • asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä ja aikataulun realistiseksi ja toteuttamiskelpoiseksi muuttuvissa olosuhteissa huomioiden korkeat laatuvaatimukset • toimii aktiivisesti yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti ja havaitsee kehittämiskohteita
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • neuvottelee ja etsii ratkaisuja poikkeamille sekä korjaa toimintaa sovittujen ratkaisujen mukaan • selviytyy itsenäisesti ongelmatilanteista ja pystyy perustelemaan valintansa • asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä itsenäisesti ja aikataulun realistiseksi ja vaiheiltaan toteuttamiskelpoiseksi muuttuvissa olosuhteissa huomioiden korkeat laatuvaatimukset ja kykenee tarvittaessa muuttamaan suunnitelmaa • toimii sitoutuneesti yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti sekä kehittää toimintamalleja näiden tavoitteiden aikaansaamiseksi.

Opiskelija toimii alan verkostoissa ja yhteistyössä asiakkaan kanssa.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• kommunikoi asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä omalla kielellään sekä välttävästi vähintään yhdellä itselleen vieraalla kielellä• tuntee toimialan keskeiset kansalliset verkostot ja tutustuu alansa toimijoihin
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• kommunikoi asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä omalla kielellään sekä vähintään yhdellä itselleen vieraalla kielellä• tuntee toimialan keskeiset kansalliset ja kansainväliset verkostot ja tutustuu alansa toimijoihin
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• kommunikoi sujuvasti asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä omalla kielellään sekä sujuvasti yhdellä itselleen vieraalla kielellä• tuntee toimialan keskeiset kansalliset ja kansainväliset verkostot ja osaa hyödyntää verkostoja työssään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa näytössä toimimalla huippuosaamista vaativissa oman alan työtehtävissä. Osaaminen on mahdollista osoittaa myös kansallisissa ja kansainvälisissä kilpailutilanteissa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.4. Koneellinen puutavaran valmistus, 65 osp (105982)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella koneellisen puutavaran valmistuksen korjuukohteella
- toteuttaa koneellisen puutavaran valmistuksen korjuukohteella
- pitää hakkuukoneen toimintakuntoisena ja tehdä tavanomaiset määräaikaishuollot
- huomioida työssään ja toiminnassaan työturvallisuuden, ympäristönäkökohdat, vastuullisuuden sekä yrittäjä- ja asiakaslähtöisyyden
 - tehdä metsänhoitoon liittyvät kasvinsuojelutyöt noudattaen kasvinsuojeluaineiden käyttöä koskevaa lainsäädäntöä (opiskelijalla on ajantasaisen kasvinsuojeluainelainsäädännön mukainen tutkinto)
 - noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Arviointi

Opiskelija suunnittelee koneellisen puutavaran valmistuksen korjuukohteella.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee ohjattuna hakkuukoneen puunkorjuutyömaan• hyödyntää suunnittelussa ohjeet saatuaan korjuuohjetta ja muita tietolähteitä• huomioi suunnittelussa ohjeet saatuaan metsänhoidon suositukset, säädökset sekä metsäsertifioinnin kriteerit ja kestävän kehityksen
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee hakkuukoneen puunkorjuutyömaan• hyödyntää suunnittelussa korjuuohjetta ja muita tietolähteitä• huomioi suunnittelussa metsänhoidon suositukset, säädökset sekä metsäsertifioinnin kriteerit ja kestävän kehityksen• työskentelee suunnittelussa pääosin asiakaslähtöisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee itsenäisesti ja laadukkaasti hakkuukoneen puunkorjuutyömaan huomioiden koko korjuuketjun• hyödyntää suunnittelussa itsenäisesti ja tarkoituksenmukaisesti korjuuohjetta ja muita tietolähteitä• huomioi suunnittelussa itsenäisesti metsänhoidon suositukset, säädökset sekä metsäsertifioinnin (PEFC, FSC) kriteerit ja kestävän kehityksen• työskentelee suunnittelussa asiakaslähtöisesti ja yrittäjyyden sekä vaitiolovelvollisuuden huomioiden.

Opiskelija toteuttaa koneellisen puutavaran valmistuksen korjuukohteella.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työskentelyssään työturvallisuusohjeita • työskentelee hakkuukoneella ohjeet saatuaan korjuuohjeen mukaisesti • osaa ohjeet saatuaan erilaiset hakkuutavat • tietää pääosin korjuujäljen arvioinnin kriteerit • omaa luonnonhoitokorttikoetta vastaavat taidot • hyödyntää ohjeet saatuaan työskentelyssään koneen tietotekniikkaa sekä sovelluksia • arvioi sekä ylläpitää ohjeet saatuaan koneen mittaustarkkuutta ja työskentelyn laadukkuutta • tekee omavalvontaa ohjeistuksen mukaan • toimii työyhteisössä hyväksyttävästi • tiedostaa ohjattuna oman työnsä kustannusvaikutukset ja tuotostason
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työskentelyssään työturvallisuusohjeita ja toimii vastuullisesti • työskentelee hakkuukoneella pääosin korjuuohjeet, metsänhoidon suositukset, säädökset sekä metsäsertifiointin kriteerit ja kestävä kehitys huomioiden • hallitsee erilaiset hakkuutavat • tietää korjuujäljen arvioinnin kriteerit • omaa luonnonhoitokorttikoetta vastaavat taidot • hyödyntää työskentelyssään koneen tietotekniikkaa sekä sovelluksia • arvioi sekä ylläpitää koneen mittaustarkkuutta ja työskentelyn laadukkuutta • tekee itsenäisesti omavalvontaa • toimii työyhteisössä vuorovaikutteisesti • tiedostaa oman työnsä kustannusvaikutukset ja tuotostason
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työskentelyssään työturvallisuusohjeita ja toimii vastuullisesti • työskentelee hakkuukoneella itsenäisesti, sujuvasti ja tuottavasti korjuuohjeet, metsänhoidon suositukset, säädökset sekä metsäsertifiointin kriteerit ja kestävä kehityksen huomioiden • hallitsee erilaiset hakkuutavat • tietää korjuujäljen arvioinnin kriteerit • omaa luonnonhoitokorttikoetta vastaavat taidot • hyödyntää työskentelyssään monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti koneen tietotekniikkaa ja sovelluksia • arvioi sekä ylläpitää koneen mittaustarkkuutta ja työskentelyn laadukkuutta itsenäisesti sekä järjestelmällisesti • tekee itsenäisesti ja säännöllisesti omavalvontaa • toimii työyhteisössä vuorovaikutteisesti ja kehittävästi • tiedostaa oman työnsä kustannusvaikutukset ja tuotostason.

Opiskelija pitää hakkuukoneen toimintakuntoisena ja tekee tavanomaiset määräaikaishuollot.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • varustelee ja säätää koneen keskeisimmät toiminnot siten, että työskentely on hallittua • tekee ohjeet saatuaan koneen pienet huollot ja korjaukset • huolehtii ohjeet saatuaan määräaikaishuoltojen toteutumisesta • tunnistaa yleisimmät toimintahäiriöt ja viat ja korjaa ne ohjeet saatuaan • hyödyntää ohjattuna koneen tietojärjestelmää toimintojen säätämisessä, vianhaussa ja huoltotarpeen arvioinnissa • osaa ennakoida polttoaineen tarpeen tilata ohjatusti polttoainetta • tekee ohjeet saatuaan lainmukaisen kuormansidonnin • ylläpitää ohjattuna työpaikkansa siisteyttä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • varustelee ja säätää koneen keskeisimmät toiminnot siten, että työskentely on sujuvaa • tekee pääosin itsenäisesti koneen pienet huollot ja korjaukset • huolehtii pääosin määräaikaishuoltojen toteutumisesta • tunnistaa, paikallistaa ja korjaa yleisimmät toimintahäiriöt ja viat • hyödyntää koneen tietojärjestelmää toimintojen säätämisessä, vianhaussa ja huoltotarpeen arvioinnissa • osaa ennakoida polttoaineen tarpeen ja tilata polttoaine- ja huoltotarvikkeita itsenäisesti • osaa ennakoida siirron ajankohdan ja tekee lainmukaisen kuormansidonnin • ylläpitää työpaikkansa siisteyttä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • varustelee ja säätää koneen toiminnot siten, että työskentely on sujuvaa ja tuottavaa • ylläpitää ennakoivasti koneiden ja laitteiden toimintakuntoa säännöllisillä huoltotoimilla ja tarkastuksilla • huolehtii määräaikaishuoltojen toteutumisesta • tunnistaa, paikallistaa ja korjaa yleisimmät toimintahäiriöt ja viat itsenäisesti • hyödyntää itsenäisesti ja monipuolisesti koneen tietojärjestelmää toimintojen säätämisessä, vianhaussa ja huoltotarpeen arvioinnissa • osaa ennakoida polttoaine- ja huoltotarvikkeiden tarpeen ja tilata ne itsenäisesti • osaa ennakoida siirron ajankohdan ja huolehtii koneiden siirrosta • ylläpitää ja kehittää itsenäisesti työpaikkansa siisteyttä.

Opiskelija huomioi työssään ja toiminnassaan työturvallisuuden, ympäristönäkökohdat, vastuullisuuden sekä yrittäjä- ja asiakaslähtöisyyden.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita • toimii työpaikan ympäristönsuojeluohjeiden mukaisesti • tuntee sertifiointijärjestelmät ja toteuttaa niitä ohjatusti • toimii ohjeiden mukaisesti • toimii ohjeiden mukaan asiakastilanteissa • noudattaa sovittuja työaikoja • dokumentoi työaikojaan ohjatusti • on suorittanut ajantasaisen kasvinsuojelulainelainsäädännön mukaisen tutkinnon
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita • toimii työpaikan ympäristönsuojeluohjeiden mukaisesti • tuntee sertifiointijärjestelmät ja toteuttaa niitä • toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti • toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti • dokumentoi työaikojaan ja työn määrää • on suorittanut ajantasaisen kasvinsuojelulainelainsäädännön mukaisen tutkinnon
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita • toimii työpaikan ympäristönsuojeluohjeiden mukaisesti • tuntee sertifiointijärjestelmät ja toteuttaa niitä itsenäisesti • toimii itsenäisesti ja vastuullisesti • suhtautuu positiivisesti asiakkaaseen ja toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista • dokumentoi työaikojaan, työn laatua ja määrää täsmällisesti • on suorittanut ajantasaisen kasvinsuojelulainelainsäädännön mukaisen tutkinnon.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä suunnittelemalla korjuun leimikolle ja tekemällä koneellista puunkorjuuta huolehtien mitta- ja laatuvaatimuksista sekä korjuujärjestä. Lisäksi hän tekee koneen toimintakunnon ylläpitoon liittyviä työtehtäviä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.5. Koneelliset maanmuokkaus- ja metsänhoitotyöt, 65 osp (105983)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- tehdä työsuunnitelman metsänparannus- tai metsänhoitokohteelle
- työskennellä vähintään kolmella maanmuokkaustyölajilla
- ylläpitää koneen ja laitteiden kuntoa ja tehdä keskeisemmät huollot

- huomioida työssään ja toiminnassaan työturvallisuuden, ympäristönäkökohdat, vastuullisuuden ja asiakaslähtöisyyden
 - tehdä metsänhoitoon liittyvät kasvinsuojelutyöt noudattaen kasvinsuojeluaineiden käyttöä koskevaa lainsäädäntöä (opiskelijalla on ajantasaisen kasvinsuojelulainelainsäädännön mukainen tutkinto).

Arviointi

Opiskelija tekee työsuunnitelman metsänparannus- tai metsänhoitokohteelle.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ohjeet saatuaan työskentelyjärjestyksen • hyödyntää suunnittelussa ohjeet saatuaan työmaaohjetta ja muita tietolähteitä • huomioi suunnittelussa ohjeet saatuaan metsänhoidon suositukset, säädökset, metsäsertifiointin kriteerit ja kestävän kehityksen • työskentelee suunnittelussa ohjattuna asiakaslähtöisesti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee työskentelyjärjestyksen • hyödyntää suunnittelussa työmaaohjetta ja muita tietolähteitä • huomioi suunnittelussa itsenäisesti metsänhoidon suositukset, säädökset, metsäsertifiointin kriteerit ja kestävän kehityksen • työskentelee suunnittelussa pääosin asiakaslähtöisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee itsenäisesti työskentelyjärjestyksen • hyödyntää suunnittelussa työmaaohjetta ja muita tietolähteitä itsenäisesti • huomioi suunnittelussa itsenäisesti metsänhoidon suositukset, säädökset, metsäsertifiointin kriteerit ja kestävän kehityksen • työskentelee suunnittelussa itsenäisesti asiakaslähtöisesti.

Opiskelija työskentelee vähintään kolmella maanmuokkaustyöajalla.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelee kaivinkoneella tai metsäkoneella hallitusti • noudattaa työmaaohjeita, metsänhoidon suosituksia, säädöksiä, metsäsertifiointin kriteereitä ja metsänomistajan tavoitteita • käyttää ohjauksen jälkeen paikannuslaitteita ja -ohjelmia • osaa maanmuokkauksessa ohjeet saatuaan valita alueelle sopivan muokkausmenetelmän • tekee ohjeet saatuaan vesitalouden vaatimat toimenpiteet uudistusalalla • omaa luonnonhoitokorttia vastaavat taidot • tekee ohjeet saatuaan omavalvontaa • tiedostaa ohjattuna oman työnsä kustannusvaikutukset ja tuotostason
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelee kaivinkoneella tai metsäkoneella sujuvasti • noudattaa työmaaohjeita, metsänhoidon suosituksia, säädöksiä, metsäsertifiointin kriteereitä ja metsänomistajan tavoitteita • käyttää työssä tarvittavia paikannuslaitteita ja -ohjelmia • osaa maanmuokkauksessa valita alueelle sopivan muokkausmenetelmän ja vaihtaa useimmiten tarvittaessa menetelmää maalajin mukaan • tekee vesitalouden vaatimat toimenpiteet uudistusalalla • omaa luonnonhoitokorttia vastaavat taidot • tekee itsenäisesti omavalvontaa • tiedostaa oman työnsä kustannusvaikutukset ja tuotostason
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelee kaivinkoneella tai metsäkoneella itsenäisesti ja sujuvasti • noudattaa työmaaohjeita, metsänhoidon suosituksia, säädöksiä, metsäsertifiointin kriteereitä ja metsänomistajan tavoitteita • hallitsee työssä tarvittavat paikannuslaitteet ja -ohjelmat • osaa maanmuokkauksessa valita alueelle sopivan muokkausmenetelmän itsenäisesti ja vaihtaa tarvittaessa menetelmää maalajin mukaan • tekee itsenäisesti vesitalouden vaatimat toimenpiteet uudistusalalla • omaa luonnonhoitokorttia vastaavat taidot • tekee itsenäisesti omavalvontaa • tiedostaa oman työnsä kustannusvaikutukset ja tuotostason.

Opiskelija ylläpitää koneen ja laitteiden kuntoa ja tekee keskeisimmät huollot.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • varustelee ja säätää koneen keskeisimmät toiminnot siten, että työskentely on hallittua • tekee ohjeet saatuaan koneen pienet huollot ja korjaukset • huolehtii ohjeet saatuaan määräaikaishuoltojen toteutumisesta • tunnistaa yleisimpiä koneen toimintahäiriöitä ja korjaa ne ohjeet saatuaan • hyödyntää ohjeet saatuaan koneen tietojärjestelmää toimintojen säätämisessä, vianhaussa ja huoltotarpeen arvioinnissa • osaa ennakoida polttoaineen tarpeen ja tilata ohjeet saatuaan polttoainetta- ja huoltotarvikkeita • tekee ohjeet saatuaan valmistelut siirtoa varten • ylläpitää ohjeet saatuaan työmaan siisteyttä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • varustelee ja säätää koneen keskeisimmät toiminnot siten, että työskentely on sujuvaa • tekee pääosin koneen pienet huollot ja korjaukset • huolehtii pääosin määräaikaishuoltojen toteutumisesta • tunnistaa yleisimpiä koneen toimintahäiriöitä ja vikoja ja osaa toimia tilanteen mukaisesti • hyödyntää monipuolisesti koneen tietojärjestelmää toimintojen säätämisessä, vianhaussa ja huoltotarpeen arvioinnissa • osaa ennakoida polttoaineen tarpeen ja tilata polttoaine- ja huoltotarvikkeet • osaa ennakoida siirron ajankohdan ja tekee valmistelut siirtoa varten • ylläpitää työmaan siisteyttä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • varustelee ja säätää koneen toiminnot siten, että työskentely on sujuvaa ja tuottavaa • ylläpitää ennakoivasti koneiden ja laitteiden toimintakuntoa säännöllisillä huoltotoimilla ja tarkastuksilla • huolehtii määräaikaishuoltojen toteutumisesta • tunnistaa, paikallistaa ja korjaa yleisimmät toimintahäiriöt ja viat itsenäisesti • tunnistaa koneen toimintahäiriöitä ja osaa toimia tilanteen mukaisesti • hyödyntää itsenäisesti ja monipuolisesti koneen tietojärjestelmää toimintojen säätämisessä, vianhaussa ja huoltotarpeen arvioinnissa • osaa ennakoida polttoaine- ja huoltotarvikkeiden tarpeen ja tilata ne itsenäisesti • osaa ennakoida siirron ajankohdan ja tekee valmistelut siirtoa varten • ylläpitää työmaan siisteyttä.

Opiskelija huomioi työssään ja toiminnassaan työturvallisuuden, ympäristönäkökohdat, vastuullisuuden ja asiakaslähtöisyyden.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita • noudattaa annettuja ympäristönhoito-ohjeita • tuntee sertifiointijärjestelmät ja toteuttaa niitä ohjatusti • toimii ohjeiden mukaisesti • toimii ohjeiden mukaan asiakastilanteissa • noudattaa sovittuja työaikoja • dokumentoi työaikojaan ohjatusti • on suorittanut ajantasaisen kasvinsuojelulainelainsäädännön mukaisen tutkinnon
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita • noudattaa ympäristönhoito-ohjeita • tuntee sertifiointijärjestelmät ja toteuttaa niitä • toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti • toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti • dokumentoi työaikojaan ja työn määrää • on suorittanut ajantasaisen kasvinsuojelulainelainsäädännön mukaisen tutkinnon
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita • noudattaa ympäristönhoito-ohjeita • tuntee sertifiointijärjestelmät ja toteuttaa niitä itsenäisesti • toimii itsenäisesti ja vastuullisesti • suhtautuu positiivisesti asiakkaaseen ja toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista • dokumentoi työaikojaan, työn laatua ja määrää täsmällisesti • on suorittanut ajantasaisen kasvinsuojelulainelainsäädännön mukaisen tutkinnon.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä tekemällä työsuunnitelman ja vähintään yhden metsänparannus- tai koneellisen metsänhoitotyölajin käytännön työtehtävissä. Lisäksi hän tekee koneen toimintakunnon ylläpitoon liittyviä toimenpiteitä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.6. Kuljetusalan perustason ammattipätevyys, 10 osp (102013)

Tavoitteet

1. TURVALLISUUSSÄÄNTÖIHIN PERUSTUVA JÄRKEVÄN AJOKÄYTTÄYTYMISEN PARANTAMINEN

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

1.1 Tavoite on tuntea voimansiirron ominaisuudet sen käytön optimoimiseksi

Keskeiset sisällöt:

vääntömomenttiin, tehoon ja moottorin ominaiskulutukseen liittyvät käyrät, käyntinopeus-mittarin optimi käyttö, vaihteiston välityssuhteeseen liittyvät kaaviot.

1.2 Tavoite on tuntee hallintalaitteiden tekniset ominaisuudet ja toiminta ajoneuvon hallitsemiseksi, kulumisen minimoimiseksi ja toimintahäiriöiden ennalta ehkäisemiseksi

Keskeiset sisällöt:

Hydraulisten jarrupiirien erityisominaisuudet, jarrujen ja hidastinten käyttörajoitukset, jarrujen ja hidastimen yhteiskäyttö, nopeuden ja vaihteiston välityssuhteen yhteyden parantaminen, ajoneuvon inertian hyödyntäminen, hidastus- ja jarrutuskeinojen käyttö alamäessä, toimenpiteet toimintahäiriön varalle.

1.3 Tavoite on osata optimoida polttoaineen käyttö

Keskeiset sisällöt:

Polttoaineen käytön optimointi soveltamalla kohtien 1.1 ja 1.2 tietotaitoa.

1.4 Tavoite on osata kuormittaa ajoneuvo turvallisuussääntöjen ja ajoneuvon tarkoituksenmukaisen käytön mukaisesti

Keskeiset sisällöt:

Ajoneuvon liikkeessä vaikuttavat voimat, vaihteiston välityssuhteiden käyttö ajoneuvon kuorman ja tieprofiilin mukaan, ajoneuvon tai ajoneuvoyhdistelmän hyötykuorman määrittäminen, hyötytilavuuden määrittäminen, kuormituksen jakautuminen, akselin ylikuormituksen seuraukset, ajoneuvon vakaus ja painopiste, pakkausten ja kuormalavojen tyypit, tärkeimmät lukitusta edellyttävät tavaraluokat, kiilaus- ja lukitusmenetelmät, lukitushihnojen käyttö, lukituslaitteiden tarkistus, käsittelylaitteiden käyttö, suojaotteiden asettaminen ja poistaminen.

1.5 Tavoite on pystyä huolehtimaan matkustajien turvallisuudesta ja mukavuudesta

Keskeiset sisällöt:

Pitkittäisten ja poikittaisten liikkeiden hallinta, tienkäytön jakaminen, sijainti ajoradalla, pehmeä jarrutus, akselinylityksen hallinta, erityisinfrastruktuurien käyttö (julkiset alueet, erikoiskaistat), turvallisen ajamisen ja kuljettajan muiden tehtävien välisten ristiriitojen ratkaiseminen, vuorovaikutus matkustajien kanssa, tiettyjen matkustajaryhmien kuljettamiseen liittyvät erityispiirteet (vammaiset, lapset)

1.6 Tavoite on osata kuormittaa ajoneuvo turvallisuussääntöjen ja ajoneuvon tarkoituksenmukaisen käytön mukaisesti

Keskeiset sisällöt:

Ajoneuvon liikkeessä vaikuttavat voimat, vaihteiston välityssuhteiden käyttö ajoneuvon kuorman ja tieprofiilin mukaan, ajoneuvon tai ajoneuvoyhdistelmän hyötykuorman määrittäminen, kuormituksen jakautuminen, akselin ylikuormituksen seuraukset, ajoneuvon vakaus ja painopiste.

2. SÄÄNNÖSTÖN SOVELTAMINEN

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

2.1 Tavoite on tuntee tieliikenteen sosiaalinen ympäristö ja siihen liittyvä säännöstö

Keskeiset sisällöt:

Kuljetusalan enimmäistyöajat; asetusten (ETY) nro 3820/85 ja (ETY) nro 3821/85 periaatteet, soveltaminen ja seuraukset; seuraamukset ajopiirturin käyttämättä jättämisestä, virheellisestä käytöstä tai väärentämisestä; tieliikenteen sosiaalisen ympäristön tunteminen: kuljettajan oikeudet ja velvollisuudet perustason ammattipätevyyden ja jatkokoulutuksen osalta.

2.2 Tavoite on tuntee tavarankuljetusta koskeva säännöstö

Keskeiset sisällöt:

Kuljetusluvut, tavarankuljetusta koskevien vakiosopimusten velvoitteet, kuljetussopimukseen kuuluvien asiakirjojen laadinta, kansainvälisten kuljetusluvut, tavarankansainvälisessä tiekuljetuksessa käytettävästä rahtisopimuksesta tehdyn yleissopimuksen (CRM-sopimuksen) velvoitteet, kansainvälisen rahtikirjan laadinta, rajanylitys, huolitsijat, tavaroiden mukana olevat erityisasiakirjat.

2.3 Tavoite on tuntee matkustajien kuljetusta koskeva säännöstö

Keskeiset sisällöt:

erityisryhmien kuljettaminen, bussien turvalaitteet, turvavyöt, ajoneuvon kuormitus

3. TERVEYS, TIE- JA YMPÄRISTÖTURVALLISUUS, PALVELU, LOGISTIIKKA

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

3.1 Tavoite on tiedostaa liikenteeseen ja työtapaturmiin liittyvät riskit

Keskeiset sisällöt:

Kuljetusalan työtapaturmien tyypit, tieliikenteen onnettomuustilastot, raskaiden ajoneuvojen ja linja-autojen osallisuus onnettomuuksiin, inhimilliset, aineelliset ja taloudelliset seuraukset

3.2 Tavoite on pystyä ennalta ehkäisemään rikollisuus ja salamatkustajien kuljetus

Keskeiset sisällöt:

Yleinen informaatio, seuraukset kuljettajien kannalta, torjuntatoimenpiteet, tehtävät tarkastukset, kuljettajien vastuuseen liittyvä lainsäädäntö

3.3 Tavoite on pystyä ennalta ehkäisemään fyysiset riskit

Keskeiset sisällöt:

Ergonomiaperiaatteet: riskialttiit liikkeet ja asennot, fyysinen kunto, käsittelyharjoitukset, henkilökohtaiset suojaruuvit.

3.4 Tavoite on tiedostaa fyysisen ja henkisen suorituskyvyn merkitys

Keskeiset sisällöt:

Terveellisen ja tasapainoisen ruokavalion periaatteet, alkoholin vaikutukset, lääkkeet ja muut käyttäytymiseen vaikuttavat aineet, väsymyksen ja stressin oireet, syyt ja vaikutukset, työn ja levon perusrhythmin keskeinen merkitys.

3.5 Tavoite on kyetä arvioimaan hätätilanteita

Keskeiset sisällöt:

Toiminta hätätilanteessa: tilanteen arviointi, tilanteen pahenemisen estäminen, avun kutsuminen paikalle, loukkaantuneiden auttaminen ja ensiavun antaminen, toimenpiteet tulipalon varalta, raskaan tavaraliikenteen ajoneuvossa olevien ja bussimatkustajien evakuoiminen, kaikkien matkustajien turvallisuudesta huolehtiminen, väkivaltatilanteissa toimiminen, vahinkoilmoituksen laadinnan periaatteet.

3.6 Tavoite on osata käyttäytyä yrityksen imagoa tukevalla tavalla

Keskeiset sisällöt:

Kuljettajan käyttäytyminen ja yrityksen imago: kuljettajan työn laadun merkitys yritykselle, kuljettajan eri roolit, kuljettajan työssään kohtaamat henkilöt, ajoneuvon kunnossapito, työn organisointi, riidan seuraukset kaupallisella ja taloudellisella tasolla.

3.7 Tavoite on tuntee tavarankuljetusten taloudellinen ympäristö ja markkinajärjestelmä

Keskeiset sisällöt:

Tiekuljetukset suhteessa muihin kuljetusmuotoihin (kilpailu, rahtaajat), tiekuljetusten eri toimintamuodot (muiden lukuun tehtävät kuljetukset, kuljetuksiin liittyvät toiminnot), kuljetusyritysten päätyyppien ja kuljetuksiin liittyvien toimintojen organisaatiot, erityiskuljetusmuodot (säiliökuljetukset, kylmäkuljetukset jne.), alan kehitys (palvelujen monipuolistaminen, rautatie-maantiekuljetukset, alihankinnat jne.)

3.8 Tavoite on tuntee matkustajakuljetusten taloudellinen ympäristö ja markkinajärjestelmä

Keskeiset sisällöt:

Tiekuljetukset suhteessa muihin kuljetusmuotoihin (raideliikenne, yksityisautot), tiekuljetusten eri toimintamuodot, maan rajojen ylittäminen (kansainvälinen liikenne), matkustajayritysten päätyyppien organisaatiot.

Logistiikan perustutkintoon ei sisälly kuljetusalan perustason jatkokoulutusta.

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittajan on suoritettava Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/59/EY maanteiden tavara- ja henkilöliikenteen kuljettajien vaatimusten mukaisesti sellaisena kuin se on viety Suomen kansalliseen lainsäädäntöön (laki 273/2007 ja asetus 640/2007). Asetuksessa 640/2007 on määritelty mm. tarkemmin määräykset ennakoivan ajon koulutuksesta.

Perustason ammattipätevyuden hankkimiseen sisältyy opetusta kaikissa tässä opintokokonaisuudessa tai tutkinnon osassa luetelluissa oppi-aineissa. Tämän perustason ammattipätevyyteen liittyvän koulutustason keston on oltava 280 tuntia. Kunkin opiskelijan tai tutkinnon suorittajan on saatava vähintään 20 tuntia henkilökohtaista ajo-opetusta asian-omaisten luokan ajoneuvolla, joka täyttää vähintään direktiivissä 91/439/ETY vahvistetut kouluajoneuvojen vaatimukset.

Perustason ammattipätevyuden koskevaan nopeutettuun koulutukseen on sisällytettävä opetusta kaikissa tässä opintokokonaisuudessa tai tutkinnon osassa luetelluissa oppiaineissa. Sen keston on oltava 140 tuntia. Kunkin opiskelijan tai tutkinnon suorittajan on saatava vähintään 10 tuntia henkilökohtaista ajo-opetusta asianomaisten luokan ajoneuvolla, joka täyttää vähintään direktiivissä 91/439/ETY vahvistetut testiajoneuvojen vaatimukset.

Direktiivin mukaiselle koulutukselle tulee olla kansallisen valvojan viranomaisen lupa.

Oppiaineluettelon osat 1.1 1.2 1.3 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4 3.5 ja 3.6 ovat pakollisia kaikille direktiivin mukaisille tavara- ja henkilöliikenteen kuljettajille ja osat, 1.4; 2.2; ja 3.7 ovat pakollisia suoritettaessa tavaraliikenteen ammattipätevyyttä ja osat 1.5 1.6 2.3 ja 3.8 suoritettaessa henkilöliikenteen ammattipätevyyttä.

Arviointi

Koe suoritetaan, kun säädetty opetus on saatu. Koe saadaan suorittaa vaiheittain kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetussa koulutuksessa tai ammattiosaamisnäytön tai näyttötutkintosuorituksen yhteydessä, kun kysymys on mainittu lain 15 §:n 1 momentin mukaisesti järjestettävästä kokeesta. Koe on kirjallinen. Koe saadaan järjestää suullisesti ammattiosaamisnäytön tai näyttötutkinnon yhteydessä tai jos se erityisestä syystä, kuten kokelaan lukihäiriön vuoksi, katsotaan tarpeelliseksi. Kokeen on sisällettävä vähintään yksi kysymys oppiaineiden jokaista tavoitettakohden. Kokeen kaikista kysymyksistä pitää olla yhteensä vähintään 75 % oikein. Kokeen kieli on suomi tai ruotsi, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuksen järjestämisluvasta muuta johdu. Kokeenarvioijalla on oltava tehtävän edellyttämä asiantuntemus ja ammattitaito.

2.7. Lämpölaitoksen käyttö, hoito ja huolto, 10 osp (105984)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- perusteet lämpölaitoksen käyttöön ja huoltoon
- tuottaa lämpöä lämpölaitoksella
- tehdä laitoksen tavallisimmat huoltotyöt
- työskennellä huomioiden työturvallisuuden, terveyden, ergonomian ja ympäristönäkökohdat.

Arviointi

Opiskelija osaa perusteet lämpölaitoksen käyttöön ja huoltoon.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• määrittelee ohjattuna lämmöntuotannon perusrakenteen• tuntee käyttämänsä laitostyyppin ja kattilat• tunnistaa polttoaineet: polttoaineiden palakoot, raaka-ainelähteet• määrittelee palamisprosessin pääpiirteissään
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• määrittelee lämmöntuotannon perusrakenteen• tuntee laitostyyppit, kattilat ja varastomallit• tunnistaa polttoaineet: polttoaineiden palakoot, raaka-ainelähteet• määrittelee palamisprosessin ja säätöjen vaikutuksen prosessiin
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• määrittelee lämmöntuotannon perusrakenteen• tuntee laitostyyppit, kattilat ja varastomallit• tunnistaa polttoaineet: polttoaineiden palakoot, raaka-ainelähteet• määrittelee palamisprosessin ja ymmärtää tärkeimpien tunnuslukujen vaikutuksen prosessiin.

Opiskelija tuottaa lämpöä lämpölaitoksella.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• määrittelee ohjeet saatuaan kattilassa olevan polttoaineen kosteuden• käyttää laitosta perustilanteessa ja ohjeet saatuaan muuttaa säätöjä• työskentelee laadukkaasti ohjattuna
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• määrittelee kattilassa olevan polttoaineen kosteuden• käyttää laitosta ohjeiden mukaisesti• huomioi työssään taloudellisuuden
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• määrittelee kattilassa olevan polttoaineen kosteuden ja reagoi laatumuutoksiin• käyttää laitosta huomioiden polttoaineen vaikutuksen tehoon ja kulutukseen• hoitaa lämpölaitosta kustannustehokkaasti.

Opiskelija tekee laitoksen tavallisimmat huoltotyöt.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa yleisimmät toimintahäiriöt ja korjaustarpeet ja tiedottaa niistä eteenpäin• huolehtii huoltotöistä ohjeet saatuaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• tarkastaa tärkeimpien lämmöntuotantovälineiden toimintakunnon• tekee tavanomaiset huoltotyöt
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• tarkistaa ja ylläpitää lämmöntuotantovälineiden toimintakuntoa• arvioi kiireellisyystarpeen huoltotöissä• tekee tavanomaiset huoltotyöt ja korjaa yleisimmät toimintahäiriöt.

Opiskelija työskentelee huomioiden työturvallisuuden, terveyden, ergonomian ja ympäristönäkökohdat.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa paloturvallisuusohjeita• noudattaa työsuojeluohjeita• noudattaa ympäristönsuojeluohjeita• työskentelee pääosin ergonomisesti• noudattaa sovittuja työaikoja• dokumentoi työaikojaan ohjattuna
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa paloturvallisuusohjeita• noudattaa työsuojeluohjeita• noudattaa ympäristönsuojeluohjeita• työskentelee ergonomisesti• tunnistaa laitoksen työturvallisuusriskejä• noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti• dokumentoi työaikojaan ja työn määrää
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa paloturvallisuusohjeita• noudattaa työsuojeluohjeita• noudattaa ympäristönsuojeluohjeita• työskentelee ergonomisesti• ennaltaehkäisee laitoksen työturvallisuusriskejä• noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista• dokumentoi työaikojaan, työn laatua ja määrää täsmällisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä tuottamalla lämpöä lämpölaitoksessa. Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa myös tekemällä tavanomaisimpia huoltotöitä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.8. Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp (400013)

Matematiikka ja matematiikan soveltaminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- tehdä laskutoimituksia ja mittayksiköiden muunnokset ja soveltaa talousmatematiikkaa oman alan ja arkielämän edellyttämässä laajuudessa
- tehdä havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- käyttää loogista päättelykykyä, yhtälöitä ja tarvittavia teknisiä apuvälineitä matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa sekä käytettyä ratkaisumenetelmää
- arvioida oman alan matemaattista osaamistaan.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija tekee laskutoimituksia ja mittayksiköiden muunnokset sekä soveltaa talousmatematiikkaa oman alan ja arkielämän edellyttämässä laajuudessa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">laskee omaan alaan ja arkielämään liittyvät laskutoimitukset, kuten peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskuttoteuttaa mittayksiköiden muunnoksettekee ohjeiden avulla yksinkertaisia arki- ja työelämään liittyviä talousmatematiikan laskelmiahavaitsee suureiden välisiä riippuvuuksia ja verrannollisuuksia
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">suorittaa sujuvasti oman alan ja arkielämään liittyvät laskutoimitukset, kuten peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskuttoteuttaa itsenäisesti mittayksiköiden muunnoksettekee yksinkertaisia arki- ja työelämään liittyviä talousmatematiikan laskelmiahavaitsee ja tunnistaa suureiden välisiä riippuvuuksia ja verrannollisuuksia
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">soveltaa oman alan ja arkielämään tarvittavia laskutoimituksia, kuten peruslaskutoimituksia ja prosenttilaskuja, sekä arvioi tulosten tarkkuustasoatoteuttaa itsenäisesti ja sujuvasti mittayksiköiden muunnoksettekee arki- ja työelämään liittyviä talousmatematiikan laskelmia ja tekee vertailujen pohjalta perusteltuja johtopäätöksiäymmärtää suureiden välisen riippuvuuden ja verrannollisuuden.

Opiskelija tekee havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">laskee tavanomaisimmat pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimituksetratkaisee käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen tarviden ajoittain ohjausta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">laskee sujuvasti tavanomaisimmat pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimituksetratkaisee alan käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">soveltaa työtehtäviin pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimituksia ja arvioi tuloksiaratkaisee oman alan käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen.

Opiskelija käyttää loogista päättelykykyä, yhtälöitä ja tarvittavia teknisiä apuvälineitä matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • ratkaisee omaan alaan liittyviä, keskeisiä matemaattisia ongelmia hyödyntäen peruslaskutoimituksia • käyttää yksinkertaisia matemaattisia yhtälöitä yksinkertaisten matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen tarvitteiden ajoittain ohjausta • käyttää laskinta ja muita teknisiä apuvälineitä, kuten matemaattisia ohjelmistoja, työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen • hyödyntää ohjeen mukaan taulukoita ja piirroksia työelämän tehtävien ratkaisemiseen • käsittelee tilastollisia aineistoja ja tulkitsee tunnuslukuja tarvitteiden ajoittain ohjausta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • ratkaisee omaan alaan liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla • käyttää yksinkertaisia matemaattisia yhtälöitä yksinkertaisten matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen • käyttää sujuvasti laskinta ja muita apuvälineitä, kuten matemaattisia ohjelmistoja, ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen • hyödyntää taulukoita ja piirroksia työelämän tehtävien ratkaisemiseen • käsittelee itsenäisesti tilastollisia aineistoja ja tulkitsee tunnuslukuja
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa matemaattisia menetelmiä omaan alaan liittyvien ongelmien asetteluun ja ratkaisemiseen sekä arvioi tulosten luotettavuutta ja tarkkuustasoa • käyttää matemaattisia yhtälöitä matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen • hyödyntää monipuolisesti ja tehokkaasti laskimen ja muiden apuvälineiden, kuten matemaattisten ohjelmistojen, ominaisuuksia ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen • hyödyntää taulukoita, piirroksia ja muuta tilastollisesti tuotettua materiaalia työelämän matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen • käsittelee itsenäisesti ja sujuvasti tilastollisia aineistoja ja tulkitsee tunnuslukuja.

Opiskelija arvioi tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa sekä käytettyä ratkaisumenetelmää.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tarkistaa tulosten oikeellisuuden ja niiden suuruusluokan arvioi käytetyn ratkaisumenetelmän käyttökelpoisuutta tarviden ajoittain ohjausta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tarkistaa tulosten oikeellisuuden ja niiden suuruusluokan sekä tunnistaa mahdollisia virhelähteitä arvioi johdonmukaisesti käytetyn ratkaisumenetelmän käyttökelpoisuutta
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tarkistaa tulosten oikeellisuuden ja suuruusluokan mahdolliset virhelähteet huomioiden arvioi johdonmukaisesti käytetyn ratkaisumenetelmän käyttökelpoisuutta ja arvioi mahdollisia muita ratkaisumenetelmiä tulosten aikaansaamiseksi.

Opiskelija arvioi oman alan matemaattista osaamistaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa oman alan kannalta merkitykselliset matemaattiset vahvuutensa ja kehittämiskohteensa perustellusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa oman alan kannalta merkitykselliset matemaattiset vahvuutensa ja kehittämiskohteensa perustellusti ja johdonmukaisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa oman alan kannalta merkitykselliset matemaattiset vahvuutensa ja kehittämiskohteensa perustellusti ja johdonmukaisesti sekä esittää matemaattisen osaamisen kehittämistapoja.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- ratkaista omaan alaan liittyviä matemaattisia ongelmia päättelämällä, yhtälöillä ja kuvaajien avulla
- hankkia, ryhmitellä ja tulkita matemaattista tietoa
- tuottaa tilastoaineistosta informaatiota, tulkita graafisia esityksiä ja laskea todennäköisyyksiä
- arvioida matemaattisten ratkaisujen oikeellisuutta ja tuloksen suuruusluokkaa
- soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa
- arvioida matemaattista osaamistaan.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija ratkaisee omaan alaan liittyviä matemaattisia ongelmia päättelemällä, yhtälöillä ja kuvaajien avulla.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• ratkaisee omaan alaan liittyviä matemaattisia ongelmia päättelemällä tarviton ajoittain ohjausta• käyttää yksinkertaisia matemaattisia yhtälöitä omaan alaan liittyvien matemaattisten ongelmien ratkaisemisessa• hyödyntää ohjeen mukaan taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• ratkaisee omaan alaan liittyviä matemaattisia ongelmia päättelemällä• ratkaisee tavanomaisia arkielämään ja omaan alaan liittyviä ongelmia matemaattisesti• hyödyntää yhtälöitä, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• ratkaisee itsenäisesti ja johdonmukaisesti omaan alaan liittyviä matemaattisia ongelmia päättelemällä• mallintaa ja ratkaisee arkielämään ja omaan alaan liittyviä ongelmia matemaattisesti• hyödyntää yhtälöitä, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä arvioiden niiden käytettävyyttä.

Opiskelija hankkii, ryhmittelee ja tulkitsee matemaattista tietoa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa omaan alaan liittyvää keskeistä matemaattista tietoa• kerää ja ryhmittelee graafista ja taulukoitua tietoa eri lähteistä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa ja vertailee omaan alaan liittyvää matemaattista tietoa tarpeen mukaan käyttäen lähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä• kerää, ryhmittelee ja analysoi graafista ja taulukoitua tietoa eri lähteistä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa, arvioi ja tekee johtopäätöksiä omaan alaan liittyvästä matemaattisesta tiedosta• kerää tietoa monipuolisesti soveltaen ja käyttäen tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ja ryhmittelee niiden pohjalta tietoa erilaisiin tarpeisiin.

Opiskelija tuottaa tilastoaineistosta informaatiota, tulkitsee graafisia esityksiä ja laskee todennäköisyyksiä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • tuottaa ohjattuna tilastoaineistosta keskeisimpiä tunnuslukuja • ymmärtää todennäköisyyslaskennan merkityksen työssään ja laskee yksinkertaisia todennäköisyyksiä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • tuottaa alaan liittyvästä tilastoaineistosta keskeisimpiä tunnuslukuja • ymmärtää todennäköisyyslaskennan merkityksen työssään ja laskee todennäköisyyksiä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • tuottaa itsenäisesti alaan liittyvästä tilastoaineistosta keskeisimpiä tunnuslukuja • ymmärtää todennäköisyyslaskennan merkityksen työssään ja laskee itsenäisesti todennäköisyyksiä.

Opiskelija arvioi matemaattisten ratkaisujen oikeellisuutta ja tuloksen suuruusluokkaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • varmistaa yksinkertaisten matemaattisten ratkaisujen oikeellisuuden ja hahmottaa tuloksen suuruusluokan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • varmistaa matemaattisten ratkaisujen oikeellisuuden ja päättelee tuloksen suuruusluokan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • varmistaa monivaiheisten matemaattisten ratkaisujen oikeellisuuden ja päättelee tuloksen suuruusluokan.

Opiskelija soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • tekee yksinkertaisia kustannus- ja kannattavuusvertailuja
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja ja tekee vertailujen pohjalta johtopäätöksiä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • tekee monivaiheisia kustannus- ja kannattavuusvertailuja ja tekee vertailujen pohjalta perusteltuja johtopäätöksiä.

Opiskelija arvioi matemaattista osaamistaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa matemaattisessa osaamisessaan perustellusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa ja arvioi omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan matemaattisessa osaamisessaan perustellusti ja johdonmukaisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa ja arvioi omaa matemaattista osaamistaan perustellusti ja johdonmukaisesti sekä esittää matemaattisen osaamisen kehittämistapoja.

Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen

Pakolliset osaamistavoittet, 2 osp

Opiskelija osaa

- tunnistaa keskeiset fysiikan käsitteet ja soveltaa niitä arki- ja työelämässä
- huomioida kemialliset aineet ja niiden ominaisuudet työssään
- arvioida oman alan fysiikan ja kemian osaamistaan.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija tunnistaa keskeiset fysiikan käsitteet ja soveltaa niitä arki- ja työelämässä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> kuvaava tavanomaisia fysiikan ilmiöitä keskeisillä käsitteillä yhdistää tavanomaiset, fysiikan ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja suureet toisiinsa tarvitun ajoittain ohjausta käyttää fysiikan taitojaan työssään ohjatusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> kuvaava ja perustelee fysiikan ilmiöitä keskeisillä käsitteillä yhdistää tavanomaiset, fysiikan ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja suureet toisiinsa käyttää fysiikan taitojaan työssään monipuolisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> kuvaava ja perustelee monipuolisesti fysiikan ilmiöitä keskeisillä käsitteillä yhdistää fysiikan ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja suureet toisiinsa soveltaa fysiikan taitojaan monipuolisesti työssään.

Opiskelija huomioi kemialliset aineet ja niiden ominaisuudet työssään.

Opiskelija huomioi kemialliset aineet ja niiden ominaisuudet työssään.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• kuvaa tavanomaisia kemiallisia ilmiöitä keskeisillä käsitteillä• ottaa huomioon työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuudet ja mahdolliset ympäristöriskit• käsittelee kemiallisia aineita niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• kuvaa ja perustelee kemiallisia ilmiöitä keskeisillä käsitteillä• ottaa huomioon työssään käytettävien kemiallisten aineiden ominaisuudet ja mahdolliset ympäristöriskit• käsittelee kemiallisia aineita niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• kuvaa ja perustelee monipuolisesti kemiallisia ilmiöitä keskeisillä käsitteillä• ottaa vastuullisesti huomioon työssään käytettävien kemiallisten aineiden ominaisuudet ja mahdolliset ympäristöriskit• käsittelee kemiallisia aineita niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta.

Opiskelija arvioi oman alan fysiikan ja kemian osaamistaan.

Opiskelija arvioi oman alan fysiikan ja kemian osaamistaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa oman alan kannalta merkitykselliset vahvuutensa ja kehittämiskohteensa fysiikassa ja kemiassa perustellusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa oman alan kannalta merkitykselliset vahvuutensa ja kehittämiskohteensa fysiikassa ja kemiassa perustellusti ja johdonmukaisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa oman alan kannalta merkitykselliset vahvuutensa ja kehittämiskohteensa fysiikassa ja kemiassa perustellusti ja johdonmukaisesti sekä esittää osaamisen kehittämistapoja.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan käsitteiden ja lainalaisuuksien avulla omalla alallaan
- tehdä kokeellisia mittauksia ja havaintoja omaan alaan liittyvistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä
- käsitellä kokeellisia mittaustuloksia ja analysoida havaintoja oman alan fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä
- arvioida fysiikan ja kemian osaamistaan.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kuvaa ja selittää ilmiöitä fysiikan käsitteiden ja lainalaisuuksien avulla omalla alallaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• kuvaa ja selittää lämpöoppiin, mekaniikkaan, aalto-oppiin ja sähköoppiin liittyviä käsitteitä ja lainalaisuuksia työtehtävissään tarviton ajoittain ohjausta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• kuvaa ja selittää johdonmukaisesti lämpöoppiin, mekaniikkaan, aalto-oppiin ja sähköoppiin liittyviä käsitteitä ja lainalaisuuksia työtehtävissään
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• kuvaa ja selittää itsenäisesti lämpöoppiin, mekaniikkaan, aalto-oppiin ja sähköoppiin liittyviä käsitteitä ja lainalaisuuksia työtehtävissään.

Opiskelija tekee kokeellisia mittauksia ja havaintoja omaan alaan liittyvistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä tarviton ajoittain ohjausta• hankkii tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista tarviton ajoittain ohjausta• tekee mittauksia ja kokeellisia havaintoja alalle soveltuvia menetelmiä ja välineitä käyttäen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä• hankkii tietoa arkielämään ja omaan alaan liittyvistä kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista• tekee itsenäisesti mittauksia ja kokeellisia havaintoja alalle soveltuvia menetelmiä ja välineitä käyttäen
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• laskee itsenäisesti pitoisuuksia ja aineiden määriä• hankkii tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista monipuolisia tietolähteitä hyödyntäen• suunnittelee ja tekee itsenäisesti mittauksia ja kokeellisia havaintoja alalle soveltuvia menetelmiä ja välineitä käyttäen.

Opiskelija käsittelee kokeellisia mittaustuloksia ja analysoi havaintoja oman alan fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • esittää keskeiset tulokset taulukoilla ja graafisilla esityksillä • arvioi mittaustulosten luotettavuutta tarviten ajoittain ohjausta • määrittelee mahdollisia virhetekijöitä ja ilmoittaa tuloksen riittävällä tarkkuudella tarviten ajoittain ohjausta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • esittää keskeiset tulokset taulukoilla ja graafisilla esityksillä • arvioi mittaustulosten luotettavuutta johdonmukaisesti • määrittelee mahdollisia virhetekijöitä ja ilmoittaa tuloksen riittävällä tarkkuudella
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • esittää keskeiset tulokset taulukoilla ja graafisilla esityksillä havainnollisesti • arvioi itsenäisesti mittaustulosten luotettavuutta ja tekee niistä johtopäätöksiä • määrittelee mahdollisia virhetekijöitä ja ilmoittaa tuloksen oikealla tarkkuudella.

Opiskelija arvioi fysiikan ja kemian osaamistaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa omat vahvuudet ja kehittämiskohteet fysiikan ja matematiikan osaamisessaan perustellusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa ja arvioi omia vahvuuksia ja kehittämiskohteita fysiikan ja kemian osaamisessaan perustellusti ja johdonmukaisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa ja arvioi omaa fysiikan ja kemian osaamistaan perustellusti ja johdonmukaisesti sekä esittää osaamisen kehittämistapoja.

2.9. Metsien monikäyttö, 10 osp (105985)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- toimia alansa työtehtävissä huomioiden monikäytön eri muodot ja monimuotoisuuden
- suunnitella ja toteuttaa valitsemansa monikäytön työkokonaisuuden
 - työkokonaisuus voi liittyä maisemanhoitoon, luontomatkailuun, erikoispuiden kasvatukseen, piha- tai taajamametsien käsittelyyn, retkeily- tai vaellusreitteihin tai niiden rakenteisiin, hirsitöihin, kenttäsahaustukseen, metsästyksen tai riistaan, kalastukseen tai keräilytuotteisiin.

Arviointi

Opiskelija toimii alansa työtehtävissä huomioiden monikäytön eri muodot ja luonnon monimuotoisuuden.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">tuntee jokamiehenoikeudettuntee talousmetsän toimenpiteiden tärkeimmät vaikutukset ympäristöön (kasvit, eläimet, vesistöt, maisema)työskentelee ohjeet saatuaan minimoiden ympäristölle aiheutuvat haitattunnistaa tavanomaisimpia ja tärkeimpiä elinympäristöjäymmärtää maisema-arvot tyypillisimmillä kohteillahuomioi ohjeet saatuaan eri-tavoitteisten metsänomistajien ja asiakkaitten painopisteet metsänhoidossa ja muussa metsien monikäytössä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">tuntee jokamiehenoikeudettuntee pääosin talousmetsän toimenpiteiden vaikutukset ympäristöön (kasvit, eläimet, vesistöt, maisema)työskentelee pääsääntöisesti minimoiden ympäristölle aiheutuvat haitattunnistaa erilaisia elinympäristöjäymmärtää maisema-arvot erilaisilla kohteillahuomioi eri-tavoitteisten metsänomistajien ja asiakkaitten painopisteet metsänhoidossa ja muussa metsien monikäytössätoimii oikein erityiskohteilla
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">tuntee jokamiehenoikeudettuntee talousmetsän toimenpiteiden vaikutukset ympäristöön (kasvit, eläimet, vesistöt, maisema)työskentelee minimoiden ympäristölle aiheutuvat haitattunnistaa erilaisia elinympäristöjäymmärtää maisema-arvot erilaisilla kohteillahuomioi eri-tavoitteisten metsänomistajien ja asiakkaitten painopisteet metsänhoidossa ja muussa metsien monikäytössätoimii oikein erityiskohteilla.

Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa valitsemansa monikäytön työkokonaisuuden.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee ohjeet saatuaan aikataulun toteuttamalleen työlle• valitsee pääosin tarkoituksenmukaiset työvälineet• huolehtii ohjeet saatuaan työssä tarvitsemistaan välineistä ja laitteista• huoltaa ohjeet saatuaan käyttämänsä työkalut ja varusteet• tekee työn niin, että tulos on tyydyttävää• työskentelee turvallisesti ja vastuullisesti sekä käyttää tarvittavia turvavarusteita• työskentelee yleensä ergonomisesti ja asianmukaisesti varustautuneena• käsittelee tuotteita hygieenisesti (keräilytuotteet, kalat, riista)• noudattaa toiminnassaan valittuun metsien monikäyttöön liittyvää voimassa olevaa lainsäädäntöä
Hyvä H2	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee aikataulun toteuttamalleen työlle• valitsee tarkoituksenmukaiset työvälineet• huolehtii työssä tarvitsemistaan välineistä ja laitteista• huoltaa käyttämänsä työkalut ja varusteet• tekee työn niin, että tulos on hyvää• työskentelee turvallisesti ja vastuullisesti sekä käyttää tarvittavia turvavarusteita• työskentelee pääosin ergonomisesti ja asianmukaisesti varustautuneena• käsittelee tuotteita hygieenisesti (keräilytuotteet, kalat, riista)• noudattaa toiminnassaan valittuun metsien monikäyttöön liittyvää voimassa olevaa lainsäädäntöä
Kiitettävä K3	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee itsenäisesti ja realistisesti aikataulun toteuttamalleen työlle• valitsee tarkoituksenmukaiset työvälineet kuhunkin tekemäänsä työlajiin• huolehtii hyvin työssä tarvitsemistaan välineistä ja laitteista• huoltaa säännöllisesti käyttämänsä työkalut ja varusteet• tekee työn niin, että työn tulos on laadukasta• työskentelee turvallisesti ja vastuullisesti sekä käyttää tarvittavia turvavarusteita• työskentelee ergonomisesti ja asianmukaisesti varustautuneena• käsittelee tuotteita hygieenisesti (keräilytuotteet, kalat, riista)• noudattaa toiminnassaan valittuun metsien monikäyttöön liittyvää voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä suunnittelemalla ja tekemällä valitsemansa metsien monikäyttöön liittyvän työn käytännön työtehtävissä. Käytännön työtehtävä voi liittyä maisemanhoitoon, luontomatkailuun, erikoispuiden kasvatukseen, piha- tai taajamametsien käsittelyyn, retkeily- tai vaellusreitteihin tai niiden rakenteisiin, hirsitöihin, kenttäsahaustukseen, metsästykseseen, riistaan, kalastukseen tai keräilytuotteisiin. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.10. Metsäenergiaraaka-aineen hankinta ja käyttö, 35 osp (105986)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- tehdä energiapuun manuaalista ja koneellista hakkuuta, lähikuljetusta ja varastointia
 - tehdä metsänhoitoon liittyvät kasvinsuojelutyöt noudattaen kasvinsuojeluaineiden käyttöä koskevaa lainsäädäntöä (opiskelijalla on ajantasaisen kasvinsuojeluinelainsäädännön mukainen tutkinto
- tehdä vähintään yhden turvetuotannon työvaiheen työt yhdellä tuotantomenetelmällä
- tehdä pienen bioenergian tuotantolaitoksen käyttöön ja huoltoon sekä jakeluverkon ylläpitoon liittyviä avustavia töitä
- huomioida työssään ja toiminnassaan työturvallisuuden, ympäristönäkökohdat, vastuullisuuden ja asiakaslähtöisyyden.

Arviointi

Opiskelija tekee energiapuun manuaalista ja koneellista hakkuuta, lähikuljetusta ja varastointia.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee työnsä annettujen työohjeiden mukaisesti• valmistaa ja/tai kuljettaa energiapuuta ohjeet saatuaan• huolehtii ohjeet saatuaan koneiden perustoimintakunnosta• huomioi työssään ympäristön ja toiminnan turvallisuuden sekä noudattaa annettuja ohjeita• noudattaa sovittuja työaikoja• dokumentoi työaikojaan ohjatusti• on suorittanut ajantasaisen kasvinsuojelulainsäädännön mukaisen tutkimuksen• huomioi toiminnassaan voimassa olevan lainsäädännön
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee työnsä lähes itsenäisesti työohjeiden mukaisesti• valmistaa ja/tai kuljettaa energiapuuta tai ainespuuta huolellisesti• huolehtii koneiden perustoimintakunnosta ohjeiden mukaisesti• huomioi työssään ympäristön ja toiminnan turvallisuuden sekä noudattaa annettuja ohjeita• noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti• dokumentoi työaikojaan ja työn määrää• on suorittanut ajantasaisen kasvinsuojelulainsäädännön mukaisen tutkimuksen• huomioi toiminnassaan voimassa olevan lainsäädännön
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee työnsä itsenäisesti työohjeiden mukaisesti olosuhteet huomioiden• valmistaa ja/tai kuljettaa energiapuuta tai ainespuuta sujuvasti ja taloudellisesti huomioiden työn laadun• ylläpitää koneiden perustoimintakuntoa ennakoivasti• huomioi työssään ympäristön ja toiminnan turvallisuuden sekä kehittää vuorovaikutustaitojaan työyhteisössä• noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista• dokumentoi työaikojaan, työn laatua ja määrää täsmällisesti• on suorittanut ajantasaisen kasvinsuojelulainsäädännön mukaisen tutkimuksen• huomioi toiminnassaan voimassa olevan lainsäädännön.

Opiskelija tekee vähintään yhden turvetuotannon työvaiheen töitä yhdellä tuotantomenetelmällä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • tekee ohjeet saatuaan turvetuotannon yhden työvaiheen töitä • tarkkailee ja ilmoittaa paloturvallisuuteen ja vesienpuhdistusjärjestelmiin liittyvistä havainnoista • huolehtii koneiden perustoimintakunnosta ohjeet saatuaan • huomioi työssään ympäristön ja toiminnan turvallisuuden sekä noudattaa annettuja ohjeita • noudattaa sovittuja työaikoja • dokumentoi työaikojaan ohjatusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee turvetuotantotöitä yhdellä menetelmällä olosuhteisiin soveltuvalla tavalla • huolehtii tuotantoalueen paloturvallisuudesta ja vesienpuhdistusjärjestelmistä ja kysyy neuvoa olosuhteiden muuttuessa • huolehtii koneiden perustoimintakunnosta ohjeiden mukaisesti • huomioi työssään ympäristön ja toiminnan turvallisuuden sekä noudattaa annettuja ohjeita • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti • dokumentoi työaikojaan ja työn määrää
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • tekee turvetuotantotöitä vähintään yhdellä menetelmällä käyttäen koneita taloudellisesti työn laadun huomioiden • huolehtii tuotantoalueen paloturvallisuudesta ja vesienpuhdistusjärjestelmistä ja tekee tarvittaessa muutoksia työjärjestykseensä • ylläpitää koneiden perustoimintakuntoa ennakoivasti • huomioi työssään ympäristön ja toiminnan turvallisuuden sekä kehittää vuorovaikutustaitojaan työyhteisössä • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista • dokumentoi työaikojaan, työn laatua ja määrää täsmällisesti.

Opiskelija tekee pienen bioenergian tuotantolaitoksen käyttöön ja huoltoon sekä jakeluverkon ylläpitoon liittyviä avustavia töitä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • tekee ohjeet saatuaan pienen bioenergialaitoksen käyttöön ja ylläpitoon liittyviä avustavia töitä käyttäen perustyövälineitä • tunnistaa kiinteän polttoaineen kattilatyypit ja toiminnan ottaen huomioon polttoaineen laadun • tekee ohjattuna vertailulaskelmia uusiutuvien energialajosteiden energiasisällöstä ja hyötysuhteesta • huomioi työssään ympäristön ja toiminnan turvallisuuden sekä noudattaa annettuja ohjeita • noudattaa sovittuja työaikoja • dokumentoi työaikojaan ohjatusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee pienen bioenergialaitoksen käyttöön ja ylläpitoon liittyviä töitä käyttäen tavallisimpia työmenetelmiä ja -välineitä • tunnistaa yleisimmät kiinteän polttoaineen kattilatyypit ja toiminnan ottaen huomioon polttoaineen laadun, lämmönsiirron ja huollon merkityksen palamiseen • tekee vertailulaskelmia uusiutuvien energialajosteiden energiasisällöstä ja hyötysuhteesta • huomioi työssään ympäristön ja toiminnan turvallisuuden sekä noudattaa annettuja ohjeita • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti • dokumentoi työaikojaan ja työn määrää
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • tekee oma-aloitteisesti pienen bioenergialaitoksen käyttöön ja ylläpitoon liittyviä töitä käyttäen tarkoituksenmukaisimpia työmenetelmiä ja -välineitä • tunnistaa kiinteän polttoaineen kattilatyypit ja toiminnan ottaen huomioon polttoaineen laadun, lämmönsiirron ja huollon merkityksen palamiseen • tekee itsenäisesti vertailulaskelmia uusiutuvien energialajosteiden energiasisällöstä ja hyötysuhteesta • huomioi työssään ympäristön ja toiminnan turvallisuuden sekä kehittää vuorovaikutustaitojaan työyhteisössä • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista • dokumentoi työaikojaan, työnlaatua ja määrää täsmällisesti.

Opiskelija huomioi työssään ja toiminnassaan työturvallisuuden, ympäristönäkökohdat, vastuullisuuden ja asiakaslähtöisyyden.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita• noudattaa annettuja ympäristönhoito-ohjeita• toimii ohjeiden mukaan asiakastilanteessa• toimii ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita• noudattaa ympäristönhoito-ohjeita• toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa• toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita• noudattaa ympäristönhoito-ohjeita• suhtautuu positiivisesti asiakkaaseen ja toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa• toimii itsenäisesti ja vastuullisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä tekemällä energiapuun korjuuta, yhden turvetuotannon työvaiheen ja lämpölaitoksen käyttöön ja huoltoon liittyviä töitä. Lisäksi opiskelija tai tutkinnon suorittaja tekee työn aloittamisen ja lopettamisen vaatimat työt sekä huolehtii koneiden, laitteiden ja välineiden perustoimintakunnosta sekä työturvallisuudesta. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.11. Metsäkoneen huolto ja korjaus, 40 osp (105987)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- metsäkoneen eri järjestelmien toiminnan perusteet ja paikantaa järjestelmien komponentit
- tehdä metsäkoneen määräaikaishuolto-ohjelman laajimman huollon sekä siihen liittyvät tehtävät ja asiakkaan määrittelemät lisätyöt
- tehdä metsäkoneen korjaushitsauksia puikko- ja Mag-menetelmällä
- tulkita huoltotiedotteiden ja teknisten piirustusten mukaisia muutostöitä
- toimia työssään kestävän kehityksen periaatteella, työturvallisesti, vastuullisesti ja asiakaslähtöisesti.

Arviointi

Opiskelija tuntee metsäkoneen eri järjestelmien toiminnan perusteet ja paikantaa järjestelmien komponentit.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa ja paikantaa komponentit ohjekirjan avullakertoo järjestelmien toiminnasta ohjekirjan ohjeiden avullasuoriutuu tehtävistään osittain itsenäisesti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa ja paikantaa komponentit ohjekirjassa olevien kaavioiden avulla sekä kertoo komponenttien toimintaperiaatteenselittää järjestelmien toimintaa ohjekirjan tietoihin tukeutuenetenee tehtävissään pääosin itsenäisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa ja paikantaa komponentit itsenäisesti sekä selittää järjestelmien toimintaa kaavioiden avullakuvaa järjestelmien toiminnan ohjekirjan tietojen perusteellaetenee tehtävissään itsenäisesti ja loogisesti.

Opiskelija tekee metsäkoneen määräaikaishuolto-ohjelman laajimman huollon sekä siihen liittyvät tehtävät ja asiakkaan määrittelemät lisätyöt.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • tekee huolto-ohjelmaan kuuluvat huollot sekä työmääräykseen määritellyt korjaustyöt • korjaa tai kunnostaa ohjeistuksen avulla nosturiin, voimansiirtoon tai hydraulikkaan kuuluvan komponentin • nostaa, sitoo, tukee ja lukitsee komponentteja sekä tunnistaa ohjeistettuna voimien ja komponenttien massojen vaikutuksen turvalliseen työskentelyyn • käyttää huoltotarvikkeita, työtiloja sekä työssä tarvittavia työ- ja mittavälineitä oikein • tekee huoltoon kuuluvia perussäätöjä huolto-ohjeen avulla • tuntee pääosin työkoneessa käytettävien materiaalien ja aineiden ominaisuudet • pitää työympäristönsä järjestyksessä sekä työkalut kunnossa ja puhtaina • tekee työhön liittyvän dokumentoinnin ohjeiden avulla laskutusta varten
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää konetta turvallisesti huoltoon tuodessa ja huoltoasentoihin laittaessa • suunnittelee ja tekee huolto-ohjelmaan kuuluvat huollot sekä työmääräykseen määritellyt korjaustyöt • korjaa tai kunnostaa nosturiin, voimansiirtoon tai hydraulikkaan kuuluvan komponentin • nostaa, sitoo, tukee ja lukitsee komponentteja sekä tunnistaa voimien ja komponenttien massojen vaikutuksen turvalliseen työskentelyyn • käyttää huollossa apuna ohjekirjan ohjeita • käyttää huoltotarvikkeita, työtiloja sekä työssä tarvittavia työ- ja mittavälineitä oikein • tekee huoltoon kuuluvat säädöt huolto-ohjeen mukaan • tuntee työkoneessa käytettävien materiaalien ja aineiden ominaisuudet • pitää työympäristönsä järjestyksessä sekä työkalut kunnossa ja puhtaina • dokumentoi työnsä siten, että se auttaa laskutusta korjaamotoiminnassa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää konetta itsenäisesti ja turvallisesti huoltoon tuodessa ja huoltoasentoihin laittaessa • suunnittelee ja tekee itsenäisesti, kattavasti, sujuvasti ja tuottavasti huolto-ohjelmaan kuuluvat huollot sekä työmääräykseen määritellyt korjaustyöt • korjaa tai kunnostaa itsenäisesti nosturiin, voimansiirtoon tai hydraulikkaan kuuluvan komponentin • nostaa, sitoo, tukee ja lukitsee komponentteja sekä tunnistaa itsenäisesti voimien ja komponenttien massojen vaikutuksen turvalliseen työskentelyyn • toimii huollossa ohjekirjan ohjeiden mukaisesti • käyttää huoltotarvikkeita, työtiloja sekä työssä tarvittavia työ- ja mittavälineitä oikein ja sujuvasti • tekee itsenäisesti huoltoon kuuluvat säädöt huolto-ohjeen mukaan

	<ul style="list-style-type: none"> • tuntee kattavasti työkoneessa käytettävien materiaalien ja aineiden ominaisuudet • pitää työympäristönsä järjestyksessä sekä työkalut kunnossa ja puhtaina • dokumentoi työnsä siten, että se helpottaa laskutusta korjaamotoiminnassa • luovuttaa työn asiakkaalle.
--	---

Opiskelija tekee metsäkoneen korjaushitsauksia Puikko- ja Mag-menetelmällä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • omaa tulityökorttia vastaavat taidot ja noudattaa ohjeistusta • omaa työturvakorttia vastaavat taidot • noudattaa palo- ja turvallisuusohjeita • tuntee ohjeet saatuaan vaadittavat konekohtaiset käytänteet ennen hitsausta • tekee korjaushitsauksia ohjeet saatuaan vähintään yhdellä menetelmällä • huolehtii ohjeet saatuaan hitsausvarusteiden kunnosta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • omaa tulityökorttia vastaavat taidot ja noudattaa ohjeistusta • omaa työturvakorttia vastaavat taidot • noudattaa palo- ja turvallisuusohjeita • tuntee pääosin vaadittavat konekohtaiset käytänteet ennen hitsausta • tekee korjaushitsauksia molemmilla menetelmillä • huolehtii hitsausvarusteiden kunnosta
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • omaa tulityökorttia vastaavat taidot • omaa työturvakorttia vastaavat taidot • noudattaa palo- ja turvallisuusohjeita • tuntee vaadittavat konekohtaiset käytänteet ennen hitsausta • tekee itsenäisesti korjaushitsauksia molemmilla menetelmillä • huolehtii itsenäisesti hitsausvarusteiden kunnosta.

Opiskelija tulkitsee huoltotiedotteiden ja teknisten piirustusten mukaisia muutostöitä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• tietää konepiirustuksen tekniikan periaatteet ja tulkitsee ohjeet saatuaan yksinkertaisia rakennepiirustuksia• tekee ohjeet saatuaan yksinkertaisia teknisiä piirustuksia tietokonepohjaisella piirustusohjelmalla ja käsin piirtämällä• raportoi ohjeet saatuaan muutostöistä eteenpäin
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• tietää konepiirustuksen tekniikan periaatteet ja tulkitsee yksinkertaisia rakennepiirustuksia• tekee yksinkertaisia ja oikein mitoitettuja teknisiä piirustuksia tietokonepohjaisella piirustusohjelmalla ja käsin piirtämällä• raportoi muutostöistä eteenpäin
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• tietää konepiirustuksen tekniikan periaatteet ja tulkitsee yksinkertaisia rakennepiirustuksia oikein• tekee itsenäisesti yksinkertaisia ja oikein mitoitettuja teknisiä piirustuksia tietokonepohjaisella piirustusohjelmalla ja käsin piirtämällä• raportoi tarkoituksenmukaisesti muutostöistä eteenpäin.

Opiskelija toimii kestävän kehityksen periaattella, työturvallisesti, vastuullisesti ja asiakaslähtöisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjeiden mukaisesti • kykenee työskentelemään yksin ja työryhmässä • toimii ohjeiden mukaan asiakastilanteissa • ymmärtää osittain asiakkaan tarpeet (puunkorjuuprosessi, vuodenaika, venyminen) • ymmärtää ohjattuna korjaamoyrityksen kulurakenteen ja oman toiminnan merkityksen osana kokonaisuutta ja on kustannustietoinen • käsittelee huoltojätteet annettujen ohjeiden mukaisesti • noudattaa sovittuja työaikoja • dokumentoi työaikojaan ohjeet saatuaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii työssään turvallisesti ja vastuullisesti • kykenee työskentelemään yksin ja työryhmässä • työskentelee pääosin asiakaslähtöisesti ja mieltää asentajan työn asiakaspalveluksi • ymmärtää yleensä asiakkaan tarpeet (puunkorjuuprosessi, vuodenaika, venyminen) • ymmärtää pääpiirteet korjaamoyrityksen kulurakenteesta ja oman toiminnan merkityksestä osana kokonaisuutta • käsittelee huoltojätteet huolellisesti • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti • dokumentoi työaikojaan ja työn määrää
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii työssään itsenäisesti, turvallisesti ja vastuullisesti • kykenee työskentelemään yksin ja työryhmässä • työskentelee asiakaslähtöisesti ja mieltää asentajan työn asiakaspalveluksi • ymmärtää asiakkaan tarpeet (puunkorjuuprosessi, vuodenaika, venyminen) • ymmärtää korjaamoyrityksen kulurakenteen ja oman toiminnan merkityksen osana kokonaisuutta ja on kustannustietoinen • käsittelee huoltojätteet itsenäisesti ja huolellisesti • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista • dokumentoi työaikojaan, työn laatua ja määrää täsmällisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä tekemällä metsäkoneen laajimpaan määräaikaishuoltoon liittyviä toimenpiteitä. Hän irrottaa, kunnostaa, asentaa ja säätää moottoriin, voimansiirtoon, hydraulikkaan ja sähköjärjestelmään kuuluvan komponentin ammattitaitovaatimusten mukaisesti. Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa korjaamotoimintaympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.12. Metsäkoneen vianhaku, 35 osp (105988)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- metsäkoneen rakenteen sekä toiminnan ja tekniikan (eri järjestelmät) toiminnan aikana
- määrittellä metsäkoneen eri järjestelmien toimintahäiriöt käyttäen apuna koneen omaa vianetsintäjärjestelmää sekä erilaisia testaus- ja mittauslaitteita
- hyödyntää konevalmistajan tukimateriaalia ja teknistä kirjallisuutta
- kehittää omaa osaamistaan
- tehdä metsäkoneen mittaus- ja ohjausjärjestelmän säädöt ja kalibroinnit
- testata koneen toimivuuden.

Arviointi

Opiskelija tuntee metsäkoneen rakenteen sekä toiminnan ja tekniikan (eri järjestelmät) toiminnan aikana.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • kuvaa kattavasti toimintojen yhteyden toisiinsa eri järjestelmien välillä (sähkö, hydraulikka, mekaniikka, peruskone, lisälaite, harvesteripää) • käyttää apuna hydraulikka- ja sähkökaavioita sekä muuta teknisen materiaalia • osallistuu korjaustarpeen määrittelyyn
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • kuvaa kattavasti toimintojen yhteyden toisiinsa eri järjestelmien välillä (sähkö, hydraulikka, mekaniikka, peruskone, lisälaite, harvesteripää) • käyttää hydraulikka- ja sähkökaavioita sekä muuta teknistä materiaalia tarkoituksenmukaisesti • opastaa muita metsäkoneen toiminnan tuntemuksessa • tunnistaa tilanteita, jolloin metsäkone toimii normaalista poikkeavalla tavalla • määrittelee korjaustarpeen
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • kuvaa kattavasti toimintojen yhteyden toisiinsa eri järjestelmien välillä (sähkö, hydraulikka, mekaniikka, peruskone, lisälaite, harvesteripää) • käyttää hydraulikka- ja sähkökaavioita sekä muuta teknistä materiaalia sujuvasti ja kattavasti • opastaa muita metsäkoneen toiminnan tuntemuksessa • tietää, milloin metsäkone toimii normaalista poikkeavalla tavalla • määrittelee korjaustarpeen itsenäisesti.

Opiskelija määrittelee metsäkoneen eri järjestelmien toimintahäiriöt käyttäen apuna koneen omaa vianetsintäjärjestelmää sekä erilaisia testaus- ja mittauslaitteita.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee yhden konemerkin vianetsintäjärjestelmän • käyttää mittareita ja testereitä vianetsinnässä ja tulkitsee ohjeet saatuaan niiden tuloksia • hyödyntää ohjeet saatuaan erilaisia testejä vian poissulkemiseen tai sen vahvistamiseen
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee yhden konemerkin vianetsintäjärjestelmän kattavasti ja osaa tulkita näitä asioita myös muiden konemerkkien osalta • käyttää mittareita ja testereitä vianetsinnässä ja tulkitsee niiden tuloksia • käyttää erilaisia testejä vian poissulkemiseen tai sen vahvistamiseen • hyödyntää hydrauliiikka- ja sähkökaavioita vian etsinnässä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee usean konemerkin ja -mallin vianetsintäjärjestelmän kattavasti • käyttää itsenäisesti mittareita ja testereitä vianetsinnässä ja tulkitsee niiden tuloksia oikein • käyttää loogisesti ja järjestelmällisesti erilaisia testejä vian poissulkemiseen tai sen vahvistamiseen • hyödyntää hydrauliiikka- ja sähkökaavioita vian etsinnässä loogisesti.

Opiskelija hyödyntää konevalmistajan tukimateriaalia ja teknistä kirjallisuutta.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ohjeet saatuaan teknistä materiaalia vian määrittelyssä • hyödyntää annettua lisäinformaatiota ja -materiaalia
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää teknistä materiaalia vian määrittelyssä • tulkitsee tukimateriaalia myös vieraalla kielellä • hyödyntää annettua lisäinformaatiota ja -materiaalia
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää teknistä materiaalia luontaisesti vian määrittelyssä • tulkitsee tukimateriaalia myös vieraalla kielellä • tietää, mistä ja keneltä lisäinformaatiota ja -materiaalia saa.

Opiskelija kehittää omaa osaamistaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">tietää ohjeet saatuaan, keneltä voi kysyä neuvoa eri järjestelmien osalta (tukiverkosto)pyrkii oppimaan omista vianhakupauksistakehittää omaa toimintaansa oppimansa perusteella
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">tietää, keneltä voi kysyä neuvoa eri järjestelmien osalta (tukiverkosto)keskustelee vianhakupauksista muiden asentajien kanssapyrkii oppimaan omista vianhakupauksistaseuraa teknisiä julkaisujakehittää omaa toimintaansa oppimansa perusteella
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">tietää, keneltä voi kysyä neuvoa eri järjestelmien osalta (tukiverkosto)keskustelee aktiivisesti vianhakupauksista muiden asentajien kanssapyrkii oppimaan myös muiden vianhakupauksistaseuraa aktiivisesti teknisiä julkaisujaanalysoi suorituksiaan ja kehittää omaa toimintaansa tämän perusteella.

Opiskelija tekee metsäkoneen mittaus- ja ohjausjärjestelmän säädöt ja kalibroinnit.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">hyödyntää ohjeistettuna olemassa olevaa tukiverkostoa ja -materiaaliasäätää eri ohjainlaitteiden ja toimintojen parametrit ja arvot ohjeen mukaiseksisäätää ja kalibroi anturin mitta-alueen kohdalleen
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">hyödyntää olemassa olevaa tukiverkostoa ja -materiaaliasäätää eri ohjainlaitteiden ja toimintojen parametrit ja arvot ohjeen mukaiseksisäätää ja kalibroi anturin mitta-alueen kohdalleen ja varmistaa toimivuuden
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">hyödyntää olemassa olevaa tukiverkostoa ja -materiaalia itsenäisesti ja sujuvastisäätää itsenäisesti eri ohjainlaitteiden ja toimintojen parametrit ja arvot ohjeen mukaiseksisäätää itsenäisesti ja kalibroi anturin mitta-alueen kohdalleen ja varmistaa toimivuuden sujuvasti.

Opiskelija testaa koneen toimivuuden.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• testaa koneen toimintaa suhteessa esiintyneeseen vikaan• käyttää konetta sen työlajiin kuuluvissa tehtävissä työmaalla• noudattaa eri työvaiheissa työturvallisuussäädöksiä, -määräyksiä ja -ohjeita• hyödyntää ohjeiden avulla koneenohjausjärjestelmää ja mittareita varmistaakseen koneen toimivuuden• työskentelee työturvallisesti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• testaa koneen toimintaa usealla eri menetelmällä, riittävällä laajuudella ja kuormituksella suhteessa esiintyneeseen vikaan• käyttää konetta sen työlajiin kuuluvissa tehtävissä työmaalla• noudattaa eri työvaiheissa työturvallisuussäädöksiä, -määräyksiä ja -ohjeita sekä ottaa huomioon työssään ympäristönhoidon säädökset ja muut vaatimukset metsässä• hyödyntää koneenohjausjärjestelmää ja mittareita varmistaakseen koneen toimivuuden• työskentelee työturvallisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• testaa itsenäisesti koneen toimintaa usealla eri menetelmällä, riittävällä laajuudella ja kuormituksella suhteessa esiintyneeseen vikaan• käyttää konetta itsenäisesti sen työlajiin kuuluvissa tehtävissä työmaalla• noudattaa itsenäisesti eri työvaiheissa työturvallisuussäädöksiä, -määräyksiä ja -ohjeita sekä ottaa huomioon työssään ympäristönhoidon säädökset ja muut vaatimukset metsässä• hyödyntää itsenäisesti ja sujuvasti koneenohjausjärjestelmää ja mittareita varmistaakseen koneen toimivuuden• työskentelee työturvallisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä työmaalla käytännön työtehtävissä. Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa määrittelemällä koneen moottorin, voimansiirron, hydraulikan käyttö- ja sähköjärjestelmän toimintahäiriöitä käyttäen apuna vianetsintäjärjestelmiä, erilaisia mittauksia ja vianpuolitusmenetelmiä sekä hydraulikka- ja sähkökaavioita. Lisäksi hän määrittelee korjaustarpeen. Näytössä voidaan yhdistää metsäkoneiden huolto ja korjaus sekä kunnossapidon näyttö siltä osin kuin se on näytön toteutuksen ja työelämän kannalta luontevaa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.13. Metsäkoneiden kunnossapito, 20 osp (105989)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- tehdä usein toistuvat huoltotyöt ja koneen kunnan ylläpitoon liittyvät toimenpiteet
- metsäkoneiden tekniikan ja rakenteiden perusteet
- työskennellä huoltotehtävissä työturvallisuuden ja ympäristön huomioiden.

Arviointi

Opiskelija tekee usein toistuvat huoltotyöt ja koneen ylläpitoon liittyvät toimenpiteet.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• tekee ohjeet saatuaan huolto- ja käyttöohjekirjojen mukaiset usein toistuvat, tavanomaiset huoltotyöt• määrittää ohjeet saatuaan tavanomaisimmat toimintahäiriöt hyödyntämällä vianetsintäjärjestelmää, käyttöohjekirjaa ja kytkentäkaavioita• käyttää pääosin oikein huollossa tarvittavia työkaluja• käsittelee työkaluja pääosin huolellisesti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• tekee huolto- ja käyttöohjekirjojen mukaiset usein toistuvat, tavanomaiset huoltotyöt• määrittää yleensä tavanomaisimmat toimintahäiriöt hyödyntämällä vianetsintäjärjestelmää, käyttöohjekirjaa ja kytkentäkaavioita• käyttää oikein huollossa tarvittavia työkaluja• käsittelee työkaluja huolellisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• tekee itsenäisesti huolto- ja käyttöohjekirjojen mukaiset usein toistuvat, tavanomaiset huoltotyöt• määrittää tavanomaisimmat toimintahäiriöt hyödyntämällä vianetsintäjärjestelmää, käyttöohjekirjaa ja kytkentäkaavioita• käyttää tarkoituksenmukaisesti ja näppärästi huollossa tarvittavia työkaluja• käsittelee työkaluja huolellisesti.

Opiskelija tietää metsäkoneen tekniikan ja rakenteen perusteet.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">tietää pääpiirteet metsäkoneen moottorin rakenteesta ja toimintaperiaatteesta sekä moottorin eri järjestelmättietää ohjattuna metsäkoneen automaatio-, hydraulikka-, sähkö- ja mekaaniset järjestelmättietää ohjattuna kytkentäkaavioiden lukemisen perusteetvalitsee poltto- ja voiteluaineet oikein eri kohteisiin
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">tietää pääosin metsäkoneen moottorin rakenteen ja toimintaperiaatteen sekä moottorin eri järjestelmättietää pääosin metsäkoneen automaatio-, hydraulikka-, sähkö- ja mekaaniset järjestelmättietää pääosin kytkentäkaavioiden lukemisen perusteetvalitsee poltto- ja voiteluaineet oikein eri kohteisiin ja tuntee pääosin niiden luokitukset
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">tietää hyvin metsäkoneen moottorin rakenteen ja toimintaperiaatteen sekä moottorin eri järjestelmättietää metsäkoneen automaatio-, hydraulikka-, sähkö- ja mekaaniset järjestelmättietää kytkentäkaavioiden lukemisen perusteetvalitsee poltto- ja voiteluaineet itsenäisesti oikein eri kohteisiin ja tuntee niiden luokitukset.

Opiskelija työskentelee huoltotehtävissä työturvallisuuden ja ympäristön huomioiden.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">noudattaa annettuja työturvallisuusohjeitatoimii yleensä ympäristönäkökohdat huomioidenkäsittelee jätteet ohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">noudattaa annettuja työturvallisuusohjeitatoimii pääosin ympäristönäkökohdat huomioidenkäsittelee jätteet oikein
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">noudattaa annettuja työturvallisuusohjeitatoimii ympäristönäkökohdat huomioidenkäsittelee jätteet huolellisesti ja oikein.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä suunnittelemalla ja tekemällä metsäkoneen usein toistuvan huoltotyön. Lisäksi hän osoittaa tuntevansa metsäkoneen perusrakenteen ja toimintaperiaatteen. Lisäksi hän tekee koneen toimintakunnon ylläpitoon liittyviä työtehtäviä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.14. Metsän hoito ja hyödyntäminen, 20 osp (105990)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- käyttää työssään perustietoja metsäluonnosta ja sen ekologiasta sekä metsien eri käyttömuodoista
- peruskäsitteet talousmetsästä, talousmetsän luonnonhoidosta ja metsänkäsitteistä
- noudattaa työssään voimassa olevaa lainsäädäntöä
- määrittää kasvupaikkatyyppit ja kehitysluokat sekä mitata keskeiset puustotunnukset
- viljellä uudistamiskohteen
- tehdä taimikonhoitotyötä
- valmistaa manuaalisesti puutavaraa
- työskennellä työturvallisesti, ergonomisesti ja vastuullisesti.

Arviointi

Opiskelija käyttää työssään perustietoja metsäluonnosta ja sen ekologiasta sekä metsien eri käyttömuodoista.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa tavanomaiset kotimaiset puulajit• tietää pääpuulajien ominaisuudet ja keskeisimmät käyttömahdollisuudet• tuntee pääpiirteittäin ekologian perusteet ja metsäluonnon eri kehitysvaiheet• tunnistaa ohjattuna erilaisia elinympäristöjä• tietää metsän eri käyttömuotoja
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa kotimaiset puulajit• tietää tärkeimpien puulajien ominaisuudet, rakenteen ja keskeisimmät käyttömahdollisuudet• tuntee ekologian perusteet ja metsäluonnon eri kehitysvaiheet• tunnistaa erilaisia elinympäristöjä• tietää keskeiset metsän eri käyttömuodot
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa kotimaiset puulajit• tietää tärkeimpien puulajien ominaisuudet, rakenteen ja käyttömahdollisuudet• tuntee ekologian perusteet ja metsäluonnon eri kehitysvaiheet• tunnistaa erilaisia elinympäristöjä• tietää keskeiset metsän eri käyttömuodot.

Opiskelija osaa peruskäsitteet talousmetsästä, talousmetsän luonnonhoidosta ja metsänkäsitteistä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • tietää pääosin kestävän metsätalouden perusteet • tietää metsänkasvatuksen perusteet • tietää erilaiset metsänkäsitteilytavat • tietää ohjattuna talousmetsän kiertokulun eri vaiheet ja toimintamallit • ymmärtää ohjattuna eritavoitteisuuden metsänomistamisessa • tietää ohjattuna metsäsertifioinnin vaatimukset ja metsälainsäädännön
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • tietää kestävän metsätalouden perusteet • tietää metsänkasvatuksen perusteet • tietää erilaiset metsänkäsitteilytavat • tietää talousmetsän kiertokulun eri vaiheet ja toimintamallit • ymmärtää eritavoitteisuuden metsänomistamisessa • tuntee metsäsertifioinnin asettamat vaatimukset metsien käsitteilyyn • tuntee metsälainsäädännön perusteet pääpiirteissään
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • tietää kestävän metsätalouden perusteet • tietää metsänkasvatuksen perusteet • tietää erilaiset metsänkäsitteilytavat • tietää talousmetsän kiertokulun eri vaiheet ja toimintamallit • ymmärtää eritavoitteisuuden metsänomistamisessa • tuntee metsäsertifioinnin asettamat vaatimukset metsien käsitteilyyn • tuntee metsälainsäädännön perusteet.

Opiskelija määrittää kasvupaikkatyypit ja kehitysluokat sekä mittaa keskeiset puustotunnukset.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa joitain opaskasveja ja osaa nimetä kasvupaikkatyypit tietää kehitysluokat määrittää pohjapinta-alan ja runkoluvun osaa ohjeet saatuaan mitata keskeiset metsikkötunnukset, kuten metsikön pohjapinta-alan ja runkoluvun, sekä ohjattuna määrittää puuston runkotilavuuden
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa tyypillisimmät opaskasvit ja kasvupaikkatyypit tunnistaa kehitysluokat määrittää metsiköstä pohjapinta-alan ja runkoluvun ja osaa soveltaa tietoja metsänkäsittelyssä osaa mitata keskeiset metsikkötunnukset, kuten metsikön pohjapinta-alan ja runkoluvun, sekä määrittää puuston runkotilavuuden itsenäisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa alueensa opaskasveja ja kasvupaikkatyyppijä tunnistaa kehitysluokat määrittää metsiköstä pohjapinta-alan ja runkoluvun ja osaa soveltaa tietoja metsänkäsittelyssä osaa mitata keskeiset metsikkötunnukset, kuten metsikön pohjapinta-alan ja runkoluvun, sekä määrittää puuston runkotilavuuden itsenäisesti.

Opiskelija viljelee uudistamiskohteen.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• käsittelee ohjeet saatuaan viljelymateriaaleja ja työvälineitä oikein• istuttaa ja /tai kylvää tavoitetiheyteen• istuttaa ja/tai kylvää ohjeet saatuaan oikeaan viljelykohtaan• työskentelee pääosin huolellisesti• huomioi työskennellessään metsänomistajien erilaiset tavoitteet• tekee omavalvontaa ohjattuna
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• käsittelee ja huoltaa viljelymateriaaleja annettujen ohjeiden mukaisesti• istuttaa ja /tai kylvää tavoitetiheyteen• istuttaa ja/tai kylvää sopivaan viljelykohtaan ja oikein• käyttää ja huoltaa tarvittavia työvälineitä• työskentelee huolellisesti• huomioi työskennellessään metsänomistajien erilaiset tavoitteet• tekee omavalvontaa itsenäisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• käsittelee ja huoltaa viljelymateriaaleja oikein• istuttaa ja /tai kylvää puulajille tavoitetiheyteen• istuttaa ja/tai kylvää sopivaan viljelykohtaan itsenäisesti ja oikein• valitsee käyttökohteeseen oikeat työvälineet ja osaa käyttää ja huoltaa niitä• työskentelee huolellisesti, hallitusti, sujuvasti ja tuottavasti• huomioi työskennellessään metsänomistajien erilaiset tavoitteet• tekee omavalvontaa itsenäisesti.

Opiskelija tekee taimikonhoitotyötä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• hoitaa taimikoita ohjeet saatuaan• harventaa taimikoita annetun ohjeen mukaiseen tiheyteen metsänhoitosuosituksia noudattaen• hallitsee raivaussahan käytön perusteet• tekee päivittäiset huollot raivaussahaan ohjeet saatuaan• huomioi työskennellessään metsänomistajien erilaiset tavoitteet• tekee omavalvontaa ohjattuna
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• hoitaa taimikoita annettujen ohjeiden mukaan• harventaa taimikoita annetun ohjeen mukaiseen tiheyteen metsänhoitosuosituksia noudattaen• hallitsee raivaussahan käytön ja työskentelee melko järjestelmällisesti• tekee päivittäiset huollot raivaussahaan• huomioi työskennellessään metsänomistajien erilaiset tavoitteet• tekee omavalvontaa itsenäisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• hoitaa taimikoita eri puulajien vaatimusten mukaisesti• harventaa taimikoita itsenäisesti metsänhoitosuositusten mukaiseen harvuuteen• hallitsee raivaussahan käytön hyvin ja etenee työskentelyssään järjestelmällisesti• huoltaa raivaussahan itsenäisesti• huomioi työskennellessään metsänomistajien erilaiset tavoitteet• tekee omavalvontaa itsenäisesti.

Opiskelija valmistaa manuaalisesti puutavaraa.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ohjatusti harvennuskalleja • harventaa puuston ohjeet saatuaan oikeaan tiheyteen metsänhoitosuosituksen mukaisesti • valmistaa pääosin mitta- ja laatuvaatimukset täyttävää puutavaraa • käyttää moottorisahausta hallitusti • tekee päivittäiset huollot moottorisahaan ja työvälineisiin ohjeet saatuaan • huomioi työskennellessään metsänomistajien erilaiset tavoitteet • tekee omavalvontaa ohjattuna
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää harvennuskalleja työmaakohteessa • harventaa puuston ohjeen mukaiseen tiheyteen metsänhoitosuosituksen mukaisesti • valmistaa mitta- ja laatuvaatimukset täyttävää puutavaraa • käyttää moottorisahausta hallitusti • työskentelee pääosin järjestelmällisesti • tekee päivittäiset huollot moottorisahaan ja työvälineisiin ohjeistuksen mukaisesti • huomioi työskennellessään metsänomistajien erilaiset tavoitteet • tekee omavalvontaa itsenäisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ja tulkitsee harvennuskalleja työmaakohteessa • harventaa puuston oikeaan tiheyteen metsänhoitosuosituksen mukaisesti • valmistaa mitta- ja laatuvaatimukset täyttävää puutavaraa • käyttää moottorisahausta sujuvasti ja turvallisesti • työskentelee järjestelmällisesti jokaisessa työvaiheessa • tekee moottorisahan ja työvälineiden huollot itsenäisesti • huomioi työskennellessään metsänomistajien erilaiset tavoitteet • tekee omavalvontaa itsenäisesti.

Opiskelija työskentelee työturvallisesti, ergonomisesti ja vastuullisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• omaa EA1-kurssia vastaavat taidot• tiedostaa työssään ergonomian• työskentelee turvallisesti• käyttää ja huoltaa työvälineitä turvallisesti• käyttää tarvittavia henkilökohtaisia suojavarusteita• käyttää ja huoltaa turvavarusteita• noudattaa sovittuja työaikoja
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• omaa EA1-kurssia vastaavat taidot• työskentelee pääosin ergonomisesti• työskentelee turvallisesti• käyttää ja huoltaa työvälineitä turvallisesti• käyttää tarvittavia henkilökohtaisia suojavarusteita• käyttää ja huoltaa turvavarusteita• noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• omaa EA1-kurssia vastaavat taidot• työskentelee ergonomisesti• ennakoi työturvallisuuden poistamalla riskitekijöitä• käyttää ja huoltaa työvälineitä turvallisesti• käyttää tarvittavia henkilökohtaisia suojavarusteita• käyttää ja huoltaa turvavarusteita• noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä maastokohteilla käytännön työtehtävissä. Näytössä osoitettavan ammattitaidon tulee vastata tutkinnon osassa määritellyjä ammattitaitovaatimuksia. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.15. Metsänhoito- tai maanmuokkauskoneen käyttö, 10 osp (105991)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- tehdä maanmuokkausta tai koneellista istutus- tai raivaustyötä
- tehdä käyttämiensä koneiden päivittäiset huoltotoimet, täytöt ja tarkastukset
- huolehtia työturvallisuudesta, terveydestä, ergonomiasta ja ympäristöhoidosta.

Arviointi

Opiskelija tekee maanmuokkausta tai koneellista istutus- tai raivaustyötä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• työskentelee maanmuokkuskoneella tai tekee koneellista istutus- tai raivaustyötä• käyttää ohjauksen jälkeen paikannuslaitteita ja ohjelmia• työskentelee osittain ohjattuna• noudattaa voimassa olevia laatuohjeistuksia työmaaohjeen mukaisesti• noudattaa hyvän metsänhoidon suosituksia, metsänomistajan tavoitteita ja sertifiointikriteereitä työmaaohjeen mukaisesti• tekee ohjattuna omavalvontaa• käsittelee koneita ja laitteita hallitusti• ymmärtää oman työnsä kustannusvaikutukset ja asiakaslähtöisyyden
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• työskentelee maanmuokkuskoneella tai tekee koneellista istutus- tai raivaustyötä• käyttää työssä tarvittavia paikannuslaitteita ja ohjelmia• suunnittelee työnsä ja työskentelee ohjeiden mukaisesti• noudattaa voimassa olevia laatuohjeistuksia• noudattaa hyvän metsänhoidon suosituksia, metsänomistajan tavoitteita ja sertifiointikriteereitä• tekee ohjeistuksen mukaisesti omavalvontaa• käsittelee koneita ja laitteita sujuvasti• työskentelee kustannustietoisesti ja asiakaslähtöisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• työskentelee maanmuokkuskoneella tai tekee koneellista istutus- tai raivaustyötä• hallitsee työssä tarvittavat paikannuslaitteet ja ohjelmat• suunnittelee työnsä ja työskentelee järjestelmällisesti• noudattaa voimassa olevia laatuohjeistuksia• noudattaa hyvän metsänhoidon suosituksia, metsänomistajan tavoitteita ja sertifiointikriteereitä• tekee itsenäisesti omavalvontaa• muuttaa työskentelyään tarvittaessa• käsittelee koneita ja laitteita hallitusti, sujuvasti ja tuottavasti• työskentelee kustannustietoisesti ja asiakaslähtöisesti.

Opiskelija tekee käyttämiensä koneiden päivittäiset huoltotoimet, täytöt tai tarkastukset.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• tekee työskentelynsä aluksi tarvittavat tarkastukset koneille ja laitteille• seuraa ja ylläpitää työskentelynsä aikana koneiden ja laitteiden toimintakuntoa• tekee päivittäiset huoltotoimet ohjeet saatuaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• tekee työskentelynsä aluksi tarvittavat tarkastukset koneille ja laitteille• seuraa ja ylläpitää työskentelynsä aikana koneiden ja laitteiden toimintakuntoa• tekee päivittäiset huoltotoimet ohjeen mukaisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• tekee työskentelynsä aluksi tarvittavat tarkastukset koneille ja laitteille• seuraa ja ylläpitää työskentelynsä aikana koneiden ja laitteiden toimintakuntoa• tunnistaa ja tekee koneiden yleisimmät toistuvat huoltotoimet.

Opiskelija huolehtii työturvallisuudesta, terveydestä, ergonomiasta ja ympäristönhoidosta.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa annettuja ympäristönhoito-ohjeita• noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita• työskentelee pääosin ergonomisesti• työskentelee noudattaen annettuja ohjeita• noudattaa sovittuja työaikoja• dokumentoi työaikojaan ohjattuna
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa ympäristönhoito-ohjeita• noudattaa työturvallisuusohjeita• työskentelee ergonomisesti• työskentelee oma-aloitteisesti• noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti• dokumentoi työaikojaan ja työn määrää
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• noudattaa ympäristönhoito-ohjeita• noudattaa työturvallisuusohjeita• työskentelee ergonomisesti• työskentelee itsenäisesti ja vastuullisesti• noudattaa sovittuja työaikoja sekä sopii poikkeamista• dokumentoi työaikojaan, työn laatua ja määrää täsmällisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä maastokohteella tekemällä koneellista maanmuokkausta tai metsänhoitotyötä sekä koneen päivittäisiä huoltotoimenpiteitä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.16. Metsänhoitopalvelut, 30 osp (105992)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- tehdä hyvän metsänhoidon ja luonnonhoidon vaatimukset huomioon ottaen metsänuudistus- ja metsänhoitotöitä
 - noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä
- arvioida ja mitata eri työlajeissa tarvittavat puustotunnukset
- hyödyntää työssään metsäsuunnitelmaa sekä paikkatiedon, digitalisaation ja mobiilitekniikan mahdollisuuksia
- suunnitella, toteuttaa ja hinnoitella työnsä sekä työntekijänä että yrittäjänä
- noudattaa työssään metsäalan työterveyteen ja työturvallisuuteen liittyvää lainsäädäntöä ja ohjeita
 - tehdä metsänhoitoon liittyvät kasvinsuojelutyöt noudattaen kasvinsuojeluaineiden käyttöä koskevaa lainsäädäntöä (opiskelijalla on ajantasaisen kasvinsuojeluinelainsäädännön mukainen tutkinto).

Arviointi

Opiskelija tekee hyvän metsänhoidon ja luonnonhoidon vaatimukset huomioon ottaen metsänuudistus- ja metsänhoitotöitä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• raivaa uudistusalan• välivarastoi siemen- ja taimimateriaalin annettujen ohjeiden mukaisesti• uudistaa metsää sekä kylväen että istuttaen tavanomaisimpia kasvatettavia metsäpuun taimia• hoitaa taimikoita erilaisilla kohteilla itsenäisesti säädösten, metsänhoitosuosituksen ja metsäsertifiointiohjeiden mukaisesti• tekee uudistamistöitä säädösten, metsänhoitosuosituksen ja metsäsertifiointiohjeiden mukaisesti• käyttää mittavälineitä ohjeistuksen saatuaan• omaa luonnonhoitokorttikoulutusta vastaavat taidot• huoltaa ohjeet saatuaan työvälineensä• työskentelee pääosin ympäristö- ja työturvallisuusnäkökohdat huomioiden• työskentelee pääosin huolellisesti• tekee ohjeet saatuaan omavalvontaa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• raivaa uudistusalan• välivarastoi siemen- ja taimimateriaalin ohjeiden mukaisesti• uudistaa metsää sekä kylväen että istuttaen tavanomaisimpia kasvatettavia metsäpuun taimia• hoitaa taimikoita erilaisilla kohteilla säädösten, metsänhoitosuosituksen ja metsäsertifiointiohjeiden mukaisesti• tekee uudistamistöitä säädösten, metsänhoitosuosituksen ja metsäsertifiointiohjeiden mukaisesti• käyttää töissä tarvittavia mittavälineitä• omaa luonnonhoitokorttikoulutusta vastaavat taidot• huoltaa työvälineensä• työskentelee ympäristö- ja työturvallisuusnäkökohdat huomioiden• työskentelee huolellisesti ja laadukkaasti• tekee itsenäisesti omavalvontaa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• raivaa uudistusalan• välivarastoi siemen- ja taimimateriaalin oikein• uudistaa metsää sekä kylväen että istuttaen tavanomaisimpia kasvatettavia metsäpuun taimia• hoitaa taimikoita erilaisilla kohteilla itsenäisesti säädösten, metsänhoitosuosituksen ja metsäsertifiointiohjeiden mukaisesti• tekee uudistamistöitä säädösten, metsänhoitosuosituksen ja metsäsertifiointiohjeiden mukaisesti• käyttää töissä tarvittavia mittavälineitä itsenäisesti ja oikein• omaa luonnonhoitokorttikoulutusta vastaavat taidot• huoltaa työvälineensä• työskentelee ympäristö- ja työturvallisuusnäkökohdat huomioiden• työskentelee huolellisesti, sujuvasti, tuottavasti ja laadukkaasti• tekee itsenäisesti ja säännöllisesti omavalvontaa.

Opiskelija arvioi ja mittaa eri työlajeissa tarvittavat puustotunnukset.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• käyttää mittavälineitä sekä paikannus- ja tallennuslaitteita ohjeistuksen saatuaan• tekee opastettuna omavalvontaa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• käyttää mittavälineitä sekä paikannus- ja tallennuslaitteita• tekee itsenäisesti omavalvontaa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• käyttää mittavälineitä sekä paikannus- ja tallennuslaitteita itsenäisesti ja oikein• tekee itsenäisesti ja säännöllisesti omavalvontaa.

Opiskelija hyödyntää työssään metsäsuunnitelmaa sekä paikkatiedon, digitalisaation ja mobiilitekniikan mahdollisuuksia.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• hyödyntää ohjeet saatuaan metsäsuunnitelmaa• käyttää ohjeet saatuaan karttaohjelmia ja paikkatietosovelluksia• käyttää ohjeet saatuaan metsänhoitotöiden mobiilisovelluksia töiden suunnittelussa, toteutuksessa, omavalvonnassa ja raportoinnissa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• hyödyntää metsäsuunnitelmaa• hyödyntää työssään käytettävissä olevia karttaohjelmia ja paikkatietosovelluksia• käyttää metsänhoitotöiden mobiilisovelluksia töiden suunnittelussa, toteutuksessa, omavalvonnassa ja raportoinnissa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• hyödyntää metsäsuunnitelmaa• hyödyntää työssään sujuvasti käytettävissä olevia karttaohjelmia ja paikkatietosovelluksia• käyttää metsänhoitotöiden mobiilisovelluksia töiden suunnittelussa, toteutuksessa, omavalvonnassa ja raportoinnissa.

Opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja hinnoittelee työnsä sekä työntekijänä että yrittäjänä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee tekemänsä työvaiheen • ymmärtää hinnoittelun rakenteen ja hinnoittelee avustettuna työnsä • toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa pääsääntöisesti sovittuja työaikoja • tiedostaa työssään ergonomian • työskentelee turvallisesti • käyttää ja huoltaa työvälineitä turvallisesti • käyttää tarvittavia henkilökohtaisia suojavarusteita • tietää työntekijän oikeudet ja velvollisuudet
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee työnsä • hinnoittelee työnsä, laskee itsenäisesti kulut ja tuotot kaikissa työlajeissa • toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti kaikissa työlajeissa • toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti • työskentelee pääosin ergonomisesti • työskentelee turvallisesti • käyttää ja huoltaa työvälineitä turvallisesti • käyttää tarvittavia henkilökohtaisia suojavarusteita ja pitää ne kunnossa • tietää työntekijän oikeudet ja velvollisuudet
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee työnsä järkevästi • hinnoittelee työnsä, laskee itsenäisesti ja realistisesti kulut ja tuotot kaikissa työlajeissa • toimii itsenäisesti ja vastuullisesti kaikissa työlajeissa • suhtautuu positiivisesti asiakkaaseen ja toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista • työskentelee ergonomisesti • ennakoi työturvallisuuden poistamalla riskitekijöitä • käyttää ja huoltaa työvälineitä turvallisesti • käyttää tarvittavia henkilökohtaisia suojavarusteita ja pitää ne kunnossa • tietää työntekijän ja yrittäjän oikeudet ja velvollisuudet.

Opiskelija noudattaa työssään metsäalan työterveyteen ja työturvallisuuteen liittyvää lainsäädäntöä ja ohjeita.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • tiedostaa työssään ergonomian • työskentelee turvallisesti • käyttää ja huoltaa työvälineitä turvallisesti • käyttää tarvittavia henkilökohtaisia suojavarusteita • on suorittanut ajantasaisen kasvinsuojelulainelainsäädännön mukaisen tutkinnon
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • tuntee metsäalan pääosin työterveyteen ja työturvallisuuteen liittyvän lainsäädännön ja ohjeistuksen • työskentelee pääosin ergonomisesti • työskentelee turvallisesti • käyttää ja huoltaa työvälineitä turvallisesti • käyttää tarvittavia henkilökohtaisia suojavarusteita ja pitää ne kunnossa • on suorittanut ajantasaisen kasvinsuojelulainelainsäädännön mukaisen tutkinnon
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • tuntee metsäalan työterveyteen ja työturvallisuuteen liittyvän lainsäädännön ja ohjeistuksen • työskentelee ergonomisesti • ennakoi työturvallisuuden poistamalla riskitekijöitä • käyttää ja huoltaa työvälineitä turvallisesti • käyttää tarvittavia henkilökohtaisia suojavarusteita ja pitää ne kunnossa • on suorittanut ajantasaisen kasvinsuojelulainelainsäädännön mukaisen tutkinnon.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä suunnittelemalla ja tekemällä metsänhoitotyökohteen. Lisäksi hän käyttää paikannus- ja tallennuslaitteita ja hinnoittelee työnsä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.17. Metsätraktorin käyttö, 20 osp (105993)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- hallita kuormaimen käytön
- lähikuljettaa puutavaraa metsätraktorilla
- metsätraktorin perusrakenteen ja tehdä päivittäiset huollot ja tarkastukset metsätraktorille.

Arviointi

Opiskelija hallitsee kuormaimen käytön.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• käyttää kuormainta työturvallisesti ja hallitusti• säätää ohjeet saatuaan työskentelyasennon ergonomisesti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• käyttää kuormainta työturvallisesti, hallitusti ja sujuvasti• säätää työskentelyasennon ergonomisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• käyttää kuormainta työturvallisesti, sujuvasti, tehokkaasti ja taloudellisesti• osaa hyödyntää koneen ominaisuuksia työpisteellä työskennellessä• säätää työskentelyasennon ergonomisesti.

Opiskelija lähikuljettaa puutavaraa metsätraktorilla.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• laatii metsätyömaalle ohjeet saatuaan kuljetussuunnitelman ja toimii sen mukaisesti• tuntee puutavaralajit• työskentelee koneella hallitusti• työskentelee turvallisesti ja pääosin ergonomisesti• tekee jatkokuljetuskelpoiset varastomuodostelmat
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• laatii metsätyömaalle kuljetussuunnitelman ja toteuttaa sen• tuntee puutavaralajit• työskentelee koneella sujuvasti• parantaa kuljetuksen tehokkuutta hyödyntäen monilajikuormia• toteuttaa varastomuodostelmat jatkokuljetuskelpoisiksi• huolehtii varastopaikan siisteydestä itsenäisesti• työskentelee turvallisesti ja ergonomisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• laatii metsätyömaalle kuljetussuunnitelman korjuuohjeen mukaisesti ja toteuttaa sen sekä muuttaa tehtyä suunnitelmaa tarvittaessa• tuntee puutavaralajit• työskentelee koneella sujuvasti• parantaa kuljetuksen tehokkuutta hyödyntäen monilajikuormia sekä osaa suunnitella puutavaralajikohtaista ajojärjestystä• suunnittelee ja toteuttaa varastomuodostelmat jatkokuljetuskelpoisiksi oma-aloitteisesti• huolehtii varastopaikan siisteydestä itsenäisesti• työskentelee turvallisesti ja ergonomisesti• ennakoii työturvallisuuden poistamalla riskitekijöitä.

Opiskelija tuntee metsätraktorin perusrakenteen ja tekee päivittäiset huollot ja tarkastukset metsätraktorille.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">tuntee osittain metsätraktorin perusrakenteentekee päivittäiset huollot ja tarkastuksetymmärtää päivittäisten huoltojen ja tarkistusten merkityksenkäyttää ja huoltaa työvälineitä turvallisestityöskentelee pääosin ergonomisesti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">tuntee pääosin metsätraktorin perusrakenteentekee oma-aloitteisesti päivittäiset huollot ja tarkastuksetilmoittaa huolto- ja korjaustarpeistaymmärtää päivittäisten huoltojen ja tarkistusten merkityksenkäyttää ja huoltaa työvälineitä turvallisestityöskentelee ergonomisestipitää työmaan siistinä ja käsittelee jätteet ohjeiden mukaisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">tuntee metsätraktorin perusrakenteen kokonaisuudessaanylläpitää koneen toimintakuntoa, tekee päivittäiset huollot ja tarkastukset itsenäisestiilmoittaa huolto- ja korjaustarpeistaymmärtää päivittäisten huoltojen ja tarkistusten merkityksenkäyttää ja huoltaa työvälineitä turvallisestityöskentelee turvallisesti ja ergonomisestipitää työmaan siistinä ja käsittelee jätteet oikein.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä suunnittelemalla ja tekemällä puutavaran lähikuljetusta metsätyömaalla käytännön työtehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.18. Puunkorjuupalvelut, 30 osp (105994)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella leimikoita ja arvioida sekä mitata tarvittavat puustotunnukset ja puutavaralajikertymät
- suunnitella, toteuttaa, raportoida ja hinnoitella puunkorjuun työprosessit sekä työntekijänä että yrittäjänä
- hyödyntää puunkorjuussa metsäsuunnitelmaa ja noudattaa metsänhoitosuosituksia ja metsälain säädöksiä
- toteuttaa puunkorjuun erityiskohteissa
- toimia puunkorjuutöissä itsenäisesti, yrittäjämäisesti ja vastuullisesti sekä noudattaa töissään puunkorjuun työturvallisuuteen liittyvää lainsäädäntöä ja ohjeita.

Arviointi

Opiskelija suunnittelee leimikoita sekä arvioi ja mittaa tarvittavat puustotunnukset ja puutavaralajikertymät.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• käyttää ohjattuna mittavälineitä sekä paikannus- ja tallennuslaitteita• mittaa ohjattuna leimikon puustotunnukset ja arvioi puutavaralajikertymät• tekee ohjattuna leimikon- ja puunkorjuusuunnittelun maastotyöt ja laatii ohjattuna tarvittavat asiapaperit• tekee opastettuna omavalvontaa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• käyttää mittavälineitä sekä paikannus- ja tallennuslaitteita• mittaa leimikon puustotunnukset ja arvioi puutavaralajikertymät• tekee leimikon- ja puunkorjuusuunnittelun maastotyöt ja laatii tarvittavat asiapaperit• tekee omavalvontaa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• käyttää mittavälineitä sekä paikannus- ja tallennuslaitteita itsenäisesti ja oikein• mittaa leimikon puustotunnukset ja arvioi puutavaralajikertymät• tekee itsenäisesti leimikon- ja puunkorjuusuunnittelun maastotyöt ja laatii tarvittavat asiapaperit• tekee itsenäisesti ja säännöllisesti omavalvontaa.

Opiskelija suunnittelee, toteuttaa, raportoi ja hinnoittelee puunkorjuun työprosessit sekä työntekijänä että yrittäjänä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • tekee hakkuuta tavanomaisilla kohteilla säädösten, metsänhoitosuosituksen ja metsäsertifiointiohjeiden mukaisesti • käsittelee ohjeet saatuaan metsää erilaisilla menetelmillä • valmistaa puutavaralajeja laatuohjeita noudattaen • mittaa ohjeet saatuaan puutavaraa yleisesti käytössä olevilla menetelmillä • hinnoittelee ohjeet saatuaan puunkorjuun eri työvaiheet sekä työntekijänä että yrittäjänä • käyttää ohjeistettuna yleisesti käytössä olevia puunkorjuun karttaohjelmia ja paikkatietosovelluksia töiden suunnittelussa, toteutuksessa, omavalvonnassa ja raportoinnissa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee hakkuuta erilaisilla kohteilla säädösten, metsänhoitosuosituksen ja metsäsertifiointiohjeiden mukaisesti • käsittelee metsää erilaisilla menetelmillä • valmistaa puutavaralajeja laatuohjeita noudattaen • mittaa puutavaraa yleisesti käytössä olevilla menetelmillä • hinnoittelee puunkorjuun eri työvaiheet sekä työntekijänä että yrittäjänä • käyttää yleisesti käytössä olevia puunkorjuun karttaohjelmia ja paikkatietosovelluksia töiden suunnittelussa, toteutuksessa, omavalvonnassa ja raportoinnissa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • tekee hakkuuta itsenäisesti erilaisilla kohteilla säädösten, metsänhoitosuosituksen ja metsäsertifiointiohjeiden mukaisesti • käsittelee itsenäisesti metsää erilaisilla menetelmillä • valmistaa puutavaralajeja asiakaslähtöisesti ja laatuohjeita noudattaen • mittaa puutavaraa yleisesti käytössä olevilla menetelmillä • huoltaa työvälineensä • työskentelee huolellisesti, sujuvasti, tuottavasti ja laadukkaasti • hinnoittelee puunkorjuun eri työvaiheet sekä työntekijänä että yrittäjänä • käyttää sujuvasti yleisesti käytössä olevia puunkorjuun karttaohjelmia ja paikkatietosovelluksia töiden suunnittelussa, toteutuksessa, omavalvonnassa ja raportoinnissa.

Opiskelija hyödyntää puunkorjuussa metsäsuunnitelmaa ja noudattaa metsänhoitosuosituksia ja metsälain säädöksiä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää ohjeet saatuaan metsäsuunnitelmaa ja noudattaa hyvän metsänhoidon suosituksia sekä metsälain säädöksiä puunkorjuutöissä • huomioi ohjeistuksen jälkeen metsäluonnonhoidon ohjeet ja suositukset
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää metsäsuunnitelmaa ja noudattaa hyvän metsänhoidon suosituksia ja metsälain säädöksiä puunkorjuutöissä • huomioi metsäluonnonhoidon ohjeet ja suositukset
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa metsäsuunnitelmaa ja noudattaa hyvän metsänhoidon suosituksia ja metsälain säädöksiä puunkorjuutöissä • huomioi itsenäisesti metsäluonnonhoidon ohjeet ja suositukset.

Opiskelija toteuttaa puunkorjuun erityiskohteissa.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa puunkorjuun erityiskohteissa ohjeistuksen jälkeen • käyttää ohjattuna erityiskohteiden puunkorjuun erikoisvälineitä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa puunkorjuun erityiskohteissa • käyttää erityiskohteiden puunkorjuun erikoisvälineitä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja toteuttaa puunkorjuun erityiskohteissa • käyttää sujuvasti erityiskohteiden puunkorjuun erikoisvälineitä.

Opiskelija toimii puunkorjuutöissä itsenäisesti, yrittäjämäisesti ja vastuullisesti sekä noudattaa töissään puunkorjuun työturvallisuuteen liittyvää lainsäädäntöä ja ohjeita.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee tekemänsä työvaiheen • ymmärtää hinnoittelun rakenteen ja hinnoittelee avustettuna työnsä • toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa pääsääntöisesti sovittuja työaikoja • tiedostaa työssään ergonomian ja työskentelee ohjeistettuna ergonomisesti • työskentelee turvallisesti • käyttää ja huoltaa työvälineitä turvallisesti • käyttää tarvittavia henkilökohtaisia suojavarusteita • tietää työntekijän oikeudet ja velvollisuudet
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee työnsä järkevästi ja osaa hinnoitella työnsä • toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti • toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti • työskentelee pääosin ergonomisesti • työskentelee turvallisesti • käyttää ja huoltaa työvälineitä turvallisesti • käyttää tarvittavia henkilökohtaisia suojavarusteita ja pitää ne kunnossa • tietää työntekijän ja yrittäjän oikeudet ja velvollisuudet
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee työnsä järkevästi ja osaa hinnoitella työnsä • toimii itsenäisesti, oma-aloitteisesti ja vastuullisesti • suhtautuu positiivisesti asiakkaaseen ja toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista • työskentelee ergonomisesti • ennakoii työturvallisuuden poistamalla riskitekijöitä ja työskentelee turvallisesti • käyttää ja huoltaa työvälineitä turvallisesti • käyttää tarvittavia henkilökohtaisia suojavarusteita ja pitää ne kunnossa • tietää työntekijän ja yrittäjän oikeudet ja velvollisuudet.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä suunnittelemalla ja tekemällä puunkorjuuta työkohteella. Lisäksi hän käyttää paikannus- ja tallennuslaitteita ja hinnoittelee työnsä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.19. Puutavaran autokuljetus, 65 osp (105995)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- kuormata, kuljettaa ja varastoida puutavaraa puutavara-autoyhdistelmällä

- tehdä puutavara-auton ja sen varusteiden toimintakunnon ylläpitoon liittyvät työt
- käyttää puutavara-auton sähköisiä tietojärjestelmiä
- huomioida työssään ja toiminnassaan työturvallisuuden, ympäristönäkökohdat, vastuullisuuden ja asiakaslähtöisyyden.

Arviointi

Opiskelija kuormaa, kuljettaa ja varastoi puutavaraa puutavara-autoyhdistelmällä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• käsittelee nosturia, laitteita ja varusteita hallitusti• tekee ohjatusti kuljettajakohtaiset säädöt• kuljettaa puutavara-autoa hallitusti• tekee puutavaran metsä-, väli- ja päätevarastoinnin työvaiheita• toteuttaa pääsääntöisesti työn metsävarastoinnissa metsä- ja ympäristöhoidollisten sekä laatuun liittyvien ohjeistusten mukaisesti• käyttää kuormavaakaa ja kalibroivan ohjeiden mukaisesti• tietää ja noudattaa pääsääntöisesti välivarastoinnin ohjeita ja menettelytapoja• tietää puutavaran luovutuksen eri vaiheet ja toimii tavanomaisissa tilanteissa oikein• on suorittanut CE-luokan kuljettajatutkinnon ja kuljetusalan perustason ammattipätevyyden (laki 273/2007 ja asetus 640/2007)• tiedostaa ohjattuna oman työnsä kustannusvaikutukset• arvioi ohjattuna työhön tarvittavaa aikaa• ajaa pääosin ennakoivasti ja taloudellisesti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• käsittelee nosturia, laitteita ja varusteita hallitusti ja sujuvasti• tekee kuljettajakohtaiset säädöt• kuljettaa puutavara-autoa sujuvasti• tekee puutavaran metsä-, väli- ja päätevarastoinnin työvaiheita• toteuttaa työn metsävarastoinnissa metsän- ja ympäristöhoidollisten sekä laatuun liittyvien ohjeistusten mukaisesti• mittaa puutavaran kuormavaakalla ja kalibroivan ohjeiden mukaisesti• tietää ja noudattaa välivarastoinnin ohjeita ja menettelytapoja• tietää puutavaran luovutuksen eri vaiheet ja toimii oikein• on suorittanut CE-luokan kuljettajatutkinnon ja kuljetusalan perustason ammattipätevyyden (laki 273/2007 ja asetus 640/2007)• tiedostaa oman työnsä kustannusvaikutukset• arvioi työhön tarvittavaa aikaa• ajaa ennakoivasti ja taloudellisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• käsittelee nosturia, laitteita ja varusteita hallitusti, sujuvasti ja tuottavasti• tekee kuljettajakohtaiset säädöt huolellisesti huomioiden ergonomian• kuljettaa puutavara-autoa sujuvasti vaihtelevissa olosuhteissa• tekee puutavaran metsä-, väli- ja päätevarastoinnin työvaiheita• toteuttaa työn metsävarastoinnissa metsä- ja ympäristöhoidollisten sekä laatuun liittyvien ohjeistusten mukaisesti• hallitsee puutavaran mittauksen kuormavaakalla ja vaakan kalibroinnin• tietää ja noudattaa välivarastoinnin ohjeita ja menettelytapoja• hallitsee puutavaran luovutuksen eri vaiheet ja toimii itsenäisesti oikein

	<ul style="list-style-type: none"> • on suorittanut CE-luokan kuljettajatutkinnon ja kuljetusalan perustason ammattipätevyyden (laki 273/2007 ja asetus 640/2007) • tiedostaa oman työnsä kustannusvaikutukset ja hyödyntää saamaansa tietoa • osaa ennakoida työhön tarvittavaa aikaa • hallitsee ennakoivan ja taloudellisen ajotavan.
--	--

Opiskelija tekee puutavara-auton ja sen varusteiden toimintakunnon ylläpitoon liittyviä töitä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • ylläpitää puutavara-auton toimintakuntoa siten, että työskentely on hallittua • tunnistaa viat ja ilmoittaa niistä • havainnoi auton kuntoa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • ylläpitää puutavara-auton toimintakuntoa siten, että työskentely on sujuvaa • tunnistaa ja paikantaa yleisimmät viat ja ilmoittaa niistä • havainnoi auton kuntoa säännöllisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • ylläpitää ennakoivasti puutavara-auton toimintakuntoa siten, että työskentely on sujuvaa ja tuottavaa • tunnistaa ja paikantaa viat ja ilmoittaa niistä • käyttää lisävarusteita • havainnoi huolellisesti auton kuntoa säännöllisesti.

Opiskelija käyttää puutavara-auton sähköisiä tietojärjestelmiä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee normaalitilanteessa puutavara-auton ohjausjärjestelmät • hallitsee normaalitilanteessa koko kuljetusketjun sähköiset tietojärjestelmät lastauksesta purkuun
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee puutavara-auton ohjausjärjestelmät • hallitsee koko kuljetusketjun sähköiset tietojärjestelmät lastauksesta purkuun
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee puutavara-auton ajoneuvotietokoneen käytön hyvin • hallitsee hyvin koko kuljetusketjun sähköiset tietojärjestelmät lastauksesta purkuun.

Opiskelija huomioi työssään ja toiminnassaan työturvallisuuden, ympäristönäkökohdat, vastuullisuuden ja asiakaslähtöisyyden.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita • käyttää pääsääntöisesti henkilökohtaisia suojavaatteita ja -varusteita • toimii annettujen ympäristöohjeiden mukaisesti • toimii ohjeiden mukaisesti • toimii ohjeiden mukaisesti asiakastilanteissa • noudattaa sovittuja työaikoja • ylläpitää kohtalaisesti työkykyään • huolehtii yleensä hyvästä vireystilasta työskennellessään
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita • käyttää henkilökohtaisia suojavaatteita ja -varusteita • toimii ympäristöohjeiden mukaisesti • toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti • toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti • ylläpitää työkykyään • huolehtii hyvästä vireystilasta työskennellessään
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita • käyttää henkilökohtaisia suojavaatteita ja -varusteita • toimii ympäristöohjeiden mukaisesti • toimii itsenäisesti ja vastuullisesti • suhtautuu positiivisesti asiakkaaseen ja toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista • ylläpitää työkykyään • huolehtii hyvästä vireystilasta työskennellessään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä suunnittelemalla ja tekemällä puutavaran kaukukuljetuksen ja luovutuksen puutavara-autoyhdistelmällä käytännön työtehtävissä. Lisäksi hän tekee koneen toimintakunnon ylläpitoon liittyviä toimenpiteitä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.20. Puutavaran lähikuljetus, 65 osp (105996)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella puutavaran lähikuljetuksen korjuukohteella
- toteuttaa puutavaran lähikuljetuksen korjuukohteella
- pitää kuormatraktorin toimintakuntoisena ja tehdä tavanomaiset määräaikaishuollot
- huomioida työssään ja toiminnassaan työturvallisuuden, ympäristönäkökohdat, vastuullisuuden sekä yrittäjä- ja asiakaslähtöisyyden

- tehdä metsänhoitoon liittyvät kasvinsuojelutyöt noudattaen kasvinsuojeluaineiden käyttöä koskevaa lainsäädäntöä (opiskelijalla on ajantasaisen kasvinsuojelulainelainsäädännön mukainen tutkinto).

Arviointi

Opiskelija suunnittelee puutavaran lähikuljetuksen korjuukohteella.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ohjeet saatuaan puunkorjuutyömaan lähikuljetuksen • hyödyntää suunnittelussa ohjeet saatuaan korjuuohjetta ja muita tietolähteitä • noudattaa suunnittelussa ohjeet saatuaan säädöksiä, metsänhoidon suosituksia ja metsäsertifiointin kriteereitä sekä huomioi kestävän kehityksen • työskentelee suunnittelussa ohjattuna asiakaslähtöisesti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee puunkorjuutyömaan lähikuljetuksen • hyödyntää suunnittelussa korjuuohjetta ja muita tietolähteitä • noudattaa suunnittelussa säädöksiä, metsänhoidon suosituksia ja metsäsertifiointin kriteereitä sekä huomioi kestävän kehityksen • työskentelee suunnittelussa pääosin asiakaslähtöisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee itsenäisesti ja laadukkaasti puunkorjuutyömaan lähikuljetuksen huomioiden koko korjuuketjun • hyödyntää suunnittelussa itsenäisesti ja tarkoituksenmukaisesti korjuuohjetta ja muita tietolähteitä • noudattaa suunnittelussa itsenäisesti säädöksiä, metsänhoidon suosituksia ja metsäsertifiointin kriteereitä sekä huomioi kestävän kehityksen • työskentelee suunnittelussa asiakaslähtöisesti ja yrittäjyyden sekä vaihtoehtoisuuden huomioiden.

Opiskelija toteuttaa puutavaran lähikuljetuksen korjuukohteella.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työskentelyssään työturvallisuusohjeita • työskentelee kuormatraktorilla ohjeet saatuaan korjuuohjeen, säädösten, metsänhoidon suositusten ja metsäsertifiointin kriteerien mukaisesti sekä huomioi kestävän kehityksen • tietää pääosin korjuujäljen arvioinnin kriteerit • omaa osittain luonnonhoitokorttikoetta vastaavat taidot • hyödyntää ohjeet saatuaan työskentelyssään koneen tietotekniikkaa sekä sovelluksia • arvioi sekä ylläpitää ohjeet saatuaan koneen mittaustarkkuutta ja työskentelyn laadukkuutta • tekee omavalvontaa ohjeistuksen mukaan • toimii työyhteisössä hyväksyttävästi • ohjeet saatuaan tiedostaa oman työnsä kustannusvaikutukset ja tuotostason
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työskentelyssään työturvallisuusohjeita ja toimii vastuullisesti • työskentelee kuormatraktorilla pääosin korjuuohjeen, säädösten, metsänhoidon suositusten ja metsäsertifiointin kriteerien mukaisesti sekä huomioi kestävän kehityksen • tietää korjuujäljen arvioinnin kriteerit • omaa luonnonhoitokorttikoetta vastaavat taidot • hyödyntää työskentelyssään koneen tietotekniikkaa sekä sovelluksia • arvioi sekä ylläpitää koneen mittaustarkkuutta ja työskentelyn laadukkuutta • tekee itsenäisesti omavalvontaa • toimii työyhteisössä vuorovaikutteisesti • tiedostaa oman työnsä kustannusvaikutukset ja tuotostason
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa työskentelyssään työturvallisuusohjeita ja toimii vastuullisesti • työskentelee kuormatraktorilla itsenäisesti, hallitusti, sujuvasti ja tuottavasti korjuuohjeen, säädösten, metsänhoidon suositusten ja metsäsertifiointin kriteerien mukaisesti sekä huomioi kestävän kehityksen • tietää korjuujäljen arvioinnin kriteerit • omaa luonnonhoitokorttikoetta vastaavat taidot • hyödyntää työskentelyssään monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti koneen tietotekniikkaa sekä sovelluksia • arvioi sekä ylläpitää koneen mittaustarkkuutta ja työskentelyn laadukkuutta itsenäisesti ja järjestelmällisesti • tekee itsenäisesti ja säännöllisesti omavalvontaa • toimii työyhteisössä vuorovaikutteisesti ja kehittävästi • tiedostaa oman työnsä kustannusvaikutukset ja tuotostason.

Opiskelija pitää kuormatraktorin toimintakuntoisena ja tekee tavanomaiset määräaikaishuollot.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • varustelee ja säätää koneen keskeisimmät toiminnot siten, että työskentely on hallittua • tekee ohjattuna koneen pienet huollot ja korjaukset • huolehtii ohjattuna määräaikaishuoltojen toteutumisesta • tunnistaa yleisimmät toimintahäiriöt ja viat ja korjaa ne ohjattuna • hyödyntää ohjattuna koneen tietojärjestelmää toimintojen säätämisessä, vianhaussa ja huoltotarpeen arvioinnissa • osaa ennakoida polttoaineen tarpeen ja tilata ohjeet saatuaan polttoainetta • tekee ohjattuna lainmukaisen kuormansidonnan • ylläpitää ohjattuna työpaikkansa siisteyttä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • varustelee ja säätää koneen keskeisimmät toiminnot siten, että työskentely on sujuvaa • tekee pääosin itsenäisesti koneen pienet huollot ja korjaukset • huolehtii pääosin määräaikaishuoltojen toteutumisesta • tunnistaa yleisimpiä koneen toimintahäiriöitä ja osaa toimia tilanteen mukaan • hyödyntää koneen tietojärjestelmää toimintojen säätämisessä, vianhaussa ja huoltotarpeen arvioinnissa • osaa ennakoida polttoaineen tarpeen ja tilata polttoaine- ja huoltotarvikkeita itsenäisesti • ennakoi siirron ajankohdan ja tekee lainmukaisen kuormansidonnan • ylläpitää työpaikkansa siisteyttä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • varustelee ja säätää koneen toiminnot siten, että työskentely on sujuvaa ja tuottavaa • ylläpitää ennakoivasti koneiden ja laitteiden toimintakuntoa säännöllisillä huoltotoimilla ja tarkastuksilla • huolehtii määräaikaishuoltojen toteutumisesta • tunnistaa, paikallistaa ja korjaa yleisimmät toimintahäiriöt ja viat itsenäisesti • tunnistaa koneen toimintahäiriöitä ja osaa toimia tilanteen mukaisesti • hyödyntää itsenäisesti ja monipuolisesti koneen tietojärjestelmää toimintojen säätämisessä, vianhaussa ja huoltotarpeen arvioinnissa • osaa ennakoida polttoaine- ja huoltotarvikkeiden tarpeen ja tilata niitä itsenäisesti • ennakoi siirron ajankohdan ja huolehtii koneiden siirrosta • ylläpitää ja kehittää itsenäisesti työpaikkansa siisteyttä.

Opiskelija huomioi työssään ja toiminnassaan työturvallisuuden, ympäristönäkökohdat, vastuullisuuden sekä yrittäjä- ja asiakaslähtöisyyden.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita • toimii työpaikan ympäristönsuojeluohjeiden mukaisesti • tuntee sertifiointijärjestelmät ja toteuttaa niitä ohjatusti • toimii ohjeiden mukaisesti • toimii ohjeiden mukaan asiakastilanteissa • noudattaa yleensä sovittuja työaikoja • dokumentoi työaikojaan ohjatusti • on suorittanut ajantasaisen kasvinsuojelulainelainsäädännön mukaisen tutkinnon
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita • toimii työpaikan ympäristönsuojeluohjeiden mukaisesti • tuntee sertifiointijärjestelmät ja toteuttaa niitä • toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti • toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti • dokumentoi työaikojaan ja työn määrää • on suorittanut ajantasaisen kasvinsuojelulainelainsäädännön mukaisen tutkinnon
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita • toimii työpaikan ympäristönsuojeluohjeiden mukaisesti • tuntee sertifiointijärjestelmät ja toteuttaa niitä itsenäisesti • toimii itsenäisesti ja vastuullisesti • suhtautuu positiivisesti asiakkaaseen ja toimii hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista • dokumentoi työaikojaan, työn laatua ja määrää täsmällisesti • on suorittanut ajantasaisen kasvinsuojelulainelainsäädännön mukaisen tutkinnon.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä suunnittelemalla korjuun ja tekemällä lähikuljetuksen työmaalla. Lisäksi hän tekee koneen toimintakunnon ylläpitoon liittyviä toimenpiteitä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.21. Turvetuotanto, 10 osp (105997)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella satokerran työt tuotantolohkolla
- tehdä koneellisia turvetuotantotöitä
- huomioida ympäristönäkökohdat ja työturvallisuuden.

Arviointi

Opiskelija suunnittelee satokerran työt tuotantolohkolla.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee vähintään yhden työvaiheen työt ja tarvittavan työajan• laskee yhden satokerran tölle yksikkökustannukset ohjattuna
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee satokerran töitä huomioiden työvaiheiden järjestyksen, ajankohdan ja tarvittavan työajan• laskee yhden satokerran tölle yksikkökustannukset annetuilla konetuntihinnoilla
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• suunnittelee satokerran töitä huomioiden työvaiheiden järjestyksen, ajankohdan ja tarvittavan työajan• arvioi ulkoisten tekijöiden muutosten vaikutuksia työn toteutukseen• laskee yhden satokerran tölle yksikkökustannukset annetuilla konetuntihinnoilla ja osaa verrata niitä keskimääräisiin kustannuksiin.

Opiskelija tekee koneellisia turvetuotantotöitä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • tekee satokerran työt yhdellä tuotantomenetelmällä • tekee työt suunnitelman mukaisesti • toimii oma-aloitteisesti • säätää koneet ja laitteet ohjattuna • tekee työkoneensa päivittäiset huollot • määrittää turpeen kosteuden • arvioi oman työnsä tulosta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee satokerran työt vähintään yhdellä tuotantomenetelmällä • tekee työt suunnitelman mukaisesti huomioiden mahdolliset muutokset • toimii oma-aloitteisesti, sujuvasti ja tuottavasti • säätää koneiden ja laitteiden keskeisimmät toiminnot siten, että laatuohjeen mukaisen turpeen tuottaminen mahdollistuu • ylläpitää koneiden ja laitteiden kuntoa sekä tunnistaa ja korjaa yleisimmät viat • määrittää turpeen kosteuden • seuraa työnsä tulosta ja työtapojaan sekä arvioi niiden vaikutuksia turpeen laatuun
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • tekee satokerran työt vähintään yhdellä tuotantomenetelmällä • tekee työt suunnitelman mukaisesti huomioiden mahdollisten muutosten vaikutukset työkokonaisuuteen • tekee työn itsenäisesti, sujuvasti, tuottavasti ja vastuullisesti • säätää koneet ja laitteet siten, että niiden kapasiteetti voidaan hyödyntää tehokkaasti • ylläpitää koneiden ja laitteiden kuntoa, tunnistaa ja korjaa yleisimmät viat sekä arvioi korjausten kiireellisyyden • määrittää turpeen kosteuden • seuraa työnsä tulosta ja työtapojaan, arvioi niiden vaikutuksia turpeen laatuun ja tuotantomäärään, vertaa niitä yksikkökustannuksiin ja muuttaa toimintatapojaan tarvittaessa.

Opiskelija huomioi ympäristönäkökohdat ja työturvallisuuden.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• huomioi työssään paloturvallisuuden• huomioi pölyhaittojen minimoimisen• huomioi ympäristöluvan mukaisen vesiensuojelurakenteiden kunnossapidon ja tekee tarvittavat ilmoitukset ohjeet saatuaan• käyttää ja huoltaa koneita ja laitteita turvallisesti• työskentelee ergonomisesti• toimii ongelmatilanteissa vaatimusten mukaisesti ja tekee tarvittavat ilmoitukset• noudattaa sovittuja työaikoja• dokumentoi työaikojaan ohjatusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• huomioi työssään paloturvallisuuden• huomioi pölyhaittojen minimoimisen• huomioi ympäristöluvan mukaisen vesiensuojelurakenteiden kunnossapidon ja tekee tarvittavat ilmoitukset• käyttää ja huoltaa koneita ja laitteita turvallisesti• työskentelee ergonomisesti• toimii työryhmän jäsenenä ymmärtäen oman työpanoksensa vaikutuksen kokonaisuuteen• toimii ongelmatilanteissa vaatimusten mukaisesti ja tekee tarvittavat ilmoitukset• noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti• dokumentoi työaikojaan ja työn määrää
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• huomioi työssään paloturvallisuuden• huomioi pölyhaittojen minimoimisen• huomioi ympäristöluvan mukaisen vesiensuojelurakenteiden kunnossapidon ja tekee tarvittavat ilmoitukset• käyttää ja huoltaa koneita ja laitteita turvallisesti• työskentelee ergonomisesti• toimii työryhmän jäsenenä ymmärtäen oman työpanoksensa vaikutuksen kokonaisuuteen• toimii ongelmatilanteissa vaatimusten mukaisesti ja tekee tarvittavat ilmoitukset• noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista• dokumentoi työaikojaan, työn laatua ja määrää täsmällisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä suunnittelemalla ja tekemällä kaksi seuraavista turvetuotannon työvaiheista: palan kentälle vetäminen, jyrsiminen, kääntäminen, karheaminen, kuormaaminen, ajo, imukeräily, mekaaninen keräily tai aumaaminen. Hän huolehtii tuotantokoneiden kunnosta sekä hinnoittelee yhden satokerran työt. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.22. Turvetuotanto ja varastointi, 50 osp (105998)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella turvetuotannon ja varastoinnin työt
- tehdä turvetuotannon ja varastoinnin työt
- huolehtia koneiden ja laitteiden toimintakunnosta ja tehdä tavanomaiset määräaikaishuollot
- huomioida työssään ja toiminnassaan työturvallisuuden, ympäristönäkökohdat, vastuullisuuden ja asiakaslähtöisyyden.

Arviointi

Opiskelija suunnittelee turvetuotannon ja varastoinnin työt.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee turvetuotannon ja varastoinnin perustyöt annetun ohjeen mukaisesti • ottaa huomioon sääolosuhteista johtuvat mahdolliset muutokset
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee turvetuotannon ja varastoinnin perustyöt • suunnittelee työvaiheiden oikean järjestyksen ja ajankohdan ja ottaa huomioon säättekijöiden mahdolliset muutokset
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee turvetuotannon ja varastoinnin työt alueen valmistelusta jälkikäyttöön asti • suunnittelee työvaiheiden oikean järjestyksen ja ajankohdan ja ottaa huomioon säättekijöiden mahdolliset muutokset.

Opiskelija tekee turvetuotannon ja varastoinnin töitä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • tekee ohjeet saatuaan tuotantoalueen valmistelutyöt, tuotannonaikaiset työt ja jälkikäytön työt ympäristöluvan mukaisesti • varustelee ja säätää koneet ja laitteet työhön ja olosuhteisiin sopiviksi ohjeet saatuaan • tekee turvetuotantotyöt vähintään yhdellä tuotantomenetelmällä käyttäen kalustoa hallitusti • työskentelee annettujen ohjeiden mukaisesti laatua heikentämättä • varastoi turvetuotteet ohjeiden mukaisesti • aumamittaa ohjattuna
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • tekee keskeisimmät tuotantoalueen valmistelutyöt, tuotannonaikaiset työt ja jälkikäyttöön liittyvät työt ympäristöluvan mukaisesti • varustelee ja säätää koneet ja laitteet työhön ja olosuhteisiin sopiviksi • tekee turvetuotantotyöt vähintään yhdellä tuotantomenetelmällä käyttäen kalustoa sujuvasti • työskentelee laatuohjeiden mukaisesti • arvioi työtään realistisesti • varastoi tuotteet siten, että niiden laatu ei merkittävästi huonone varastossa • aumamittaa ohjeiden mukaisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • tekee tuotantoalueen valmistelutyöt, tuotannonaikaiset työt ja jälkikäyttöön liittyvät työt ympäristöluvan mukaisesti • tekee turvetuotantotyöt vähintään yhdellä tuotantomenetelmällä käyttäen kalustoa sujuvasti ja tehokkaasti • työskentelee mahdollistaen laadukkaan ja tuottavan tuotannon • työskentelee ottaen huomioon turvetuotannon kokonaisuuden • arvioi työtään ja sen vaikutusta turpeen laatuun • varastoi turvetuotteet laadun ja jatkokuljetuksen kannalta oikeaan paikkaan • varastoi tuotteet siten, että niiden laatu ei huonone varastossa • aumamittaa ohjeiden mukaisesti hallitusti ja sujuvasti.

Opiskelija huolehtii koneiden ja laitteiden toimintakunnosta ja tekee tavanomaiset määräaikaishuollot.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • varustelee ja säätää koneet ja laitteet työhön ja olosuhteisiin sopiviksi ohjeet saatuaan • ylläpitää koneiden ja laitteiden toimintakuntoa saamiensa ohjeiden mukaisesti • tunnistaa yleisimmät viat ja korjaa ne ohjeet saatuaan • avustaa määräaikaishuolloissa • valmistelee ohjeet saatuaan maantiekuljetuksen
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • varustelee ja säätää koneet ja laitteet työhön ja olosuhteisiin sopiviksi • huolehtii koneiden ja laitteiden toimintakunnosta • tunnistaa, paikallistaa ja korjaa yleisimmät toimintahäiriöt ja viat • tekee pienet määräaikaishuollot • valmistelee maantiekuljetuksen
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • varustelee ja säätää koneet ja laitteet työhön ja olosuhteisiin sopiviksi • ylläpitää koneiden ja laitteiden toimintakuntoa säännöllisillä huoltotoimilla ja tarkastuksilla • arvioi mahdollisten korjausten kiireellisyyden • tunnistaa, paikallistaa ja korjaa yleisimmät toimintahäiriöt ja viat itsenäisesti • tekee määräaikaishuollot • valmistelee maantiekuljetuksen.

Opiskelija huomioi työssään ja toiminnassaan työturvallisuuden, ympäristönäkökohdat, vastuullisuuden ja asiakaslähtöisyyden.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään paloturvallisuuden • huomioi pölyhaittojen minimoimisen • huomioi ympäristöluvan mukaisen vesiensuojelurakenteiden kunnossapidon ja tekee tarvittavat ilmoitukset ohjattuna • käyttää ja huoltaa koneita ja laitteita turvallisesti • käyttää asianmukaisia suojavarusteita ja -vaatteita • työskentelee ergonomisesti • toimii ongelmatilanteissa vaatimusten mukaisesti ja tekee tarvittavat ilmoitukset • noudattaa annettuja ohjeita ohjatusti • tiedostaa ohjattuna oman työnsä kustannusvaikutukset • noudattaa sovittuja työaikoja • dokumentoi työaikojaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään paloturvallisuuden • huomioi pölyhaittojen minimoimisen • huomioi ympäristöluvan mukaisen vesiensuojelurakenteiden kunnossapidon ja tekee tarvittavat ilmoitukset • käyttää ja huoltaa koneita ja laitteita turvallisesti • käyttää asianmukaisia suojavarusteita ja -vaatteita • työskentelee ergonomisesti • toimii työryhmän jäsenenä ymmärtäen oman työpanoksensa vaikutuksen kokonaisuuteen • toimii ongelmatilanteissa vaatimusten mukaisesti ja tekee tarvittavat ilmoitukset • toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti • tiedostaa oman työnsä kustannusvaikutukset • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti • dokumentoi työaikojaan ja työn määrää
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • huomioi työssään paloturvallisuuden • huomioi pölyhaittojen minimoimisen • huomioi ympäristöluvan mukaisen vesiensuojelurakenteiden kunnossapidon ja tekee tarvittavat ilmoitukset • käyttää ja huoltaa koneita ja laitteita turvallisesti • käyttää asianmukaisia suojavarusteita ja -vaatteita • työskentelee ergonomisesti • toimii työryhmän jäsenenä ymmärtäen oman työpanoksensa vaikutuksen kokonaisuuteen • toimii ongelmatilanteissa vaatimusten mukaisesti ja tekee tarvittavat ilmoitukset • toimii itsenäisesti ja vastuullisesti • tiedostaa oman työnsä kustannusvaikutukset ja hyödyntää saamaansa tietoa • noudattaa sovittuja työaikoja täsmällisesti sekä sopii poikkeamista • dokumentoi työaikojaan, työn laatua ja määrää täsmällisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä suunnittelemalla ja tekemällä koneellisesti turvetuotantotyömaalla turvetuotanto- ja varastointitöitä. Opiskelija tekee tuotantoalueen valmistelu- ja kunnostustöitä. Lisäksi opiskelija huolehtii tuotantokoneiden

toimintakunnosta. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.23. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp (400011)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- perehtyä ammatillisen koulutuksen järjestämisuotoihin ja tutkintoihin
- toimia yhteyshenkilönä koulutuksen järjestäjän ja työpaikan välillä
- ohjata muita opiskelijoita työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja muussa osaamisen hankkimisessa
- antaa palautetta osaamisen kehittymisestä.

Arviointi

Opiskelija perehtyy ammatillisen koulutuksen järjestämisuotoihin ja tutkintoihin.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• määrittää ammatillisen koulutuksen järjestämisen keskeisimpiä muotoja• tuntee oman alan ammatillisen koulutuksen tutkintoja• tutustuu ohjattuna oman alan tutkintojen perusteisiin• tunnistaa ohjattuna työpaikan työtehtävien yhteyden oman alan tutkintojen perusteisiin
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• määrittää kattavasti koulutuksen järjestäjän ja työpaikan välisen työnjaon ammatillisen koulutuksen järjestämisessä• tiedottaa työpaikalla ammatillisen koulutuksen järjestämisestä yhdessä koulutuksen järjestäjän kanssa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• hankkii johdonmukaisesti tietoa ammatillisen koulutuksen järjestämisessä mukana olevien tahojen toiminnasta• määrittää monipuolisesti koulutuksen järjestäjän ja työpaikan välisen työnjaon ammatillisen koulutuksen järjestämisessä• tiedottaa monipuolisesti työpaikalla ammatillisen koulutuksen järjestämisestä yhdessä koulutuksen järjestäjän kanssa.

Opiskelija toimii yhteyshenkilönä koulutuksen järjestäjän ja työpaikan välillä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • kartoittaa ohjattuna mahdollisuuksia toteuttaa työpaikalla järjestettävää koulutusta ja näyttöjä • keskustelee ohjattuna työyhteisössä työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja näyttöjen järjestämisestä toisen opiskelijan, työntekijöiden, työpaikkaohjaajan ja arvioijan kanssa • toimii erilaisten opiskelijoiden ja työntekijöiden kanssa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • kartoittaa mahdollisuuksia toteuttaa työpaikalla järjestettävää koulutusta ja näyttöjä • keskustelee vastuullisesti työyhteisössä työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja näyttöjen järjestämisestä toisen opiskelijan, työntekijöiden, työpaikkaohjaajan ja arvioijan kanssa • toimii erilaisten opiskelijoiden ja työntekijöiden kanssa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • kartoittaa vastuullisesti mahdollisuuksia toteuttaa työpaikalla järjestettävää koulutusta ja näyttöjä • keskustelee itsenäisesti ja vastuullisesti työyhteisössä työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja näyttöjen järjestämisestä toisen opiskelijan, työntekijöiden, työpaikkaohjaajan ja arvioijan kanssa • toimii joustavasti erilaisten opiskelijoiden ja työntekijöiden kanssa.

Opiskelija ohjaa muita opiskelijoita työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja muussa osaamisen hankkimisessa.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy ohjattuna opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan • kertoo opiskelijan työturvallisuuteen ja työpaikan ohjeisiin ja käytäntöihin liittyvistä keskeisistä asioista • ohjaa opiskelijaa osaamisen hankkimisen tavoitteiden saavuttamiseen • arvioi omaa ohjausosaamistaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan ja muuhun osaamisen hankkimisen tavoitteisiin ja sisältöihin • perehdyttää opiskelijan työturvallisuuteen ja työpaikan ohjeisiin ja käytäntöihin • kannustaa opiskelijaa vuorovaikutteisesti osaamisen hankkimisen tavoitteiden saavuttamiseen • arvioi omaa ohjausosaamistaan ja määrittää kehittämistarpeensa saadun palautteen perusteella
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy kattavasti opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan ja muuhun osaamisen hankkimisen tavoitteisiin ja sisältöihin • perehdyttää opiskelijan kattavasti työturvallisuuteen ja työpaikan ohjeisiin ja käytäntöihin • edistää opiskelijaa saavuttamaan osaamisen hankkimiselle asetut tavoitteet • arvioi omaa ohjausosaamistaan monipuolisesti ja kehittää sitä saadun palautteen perusteella.

Opiskelija antaa palautetta osaamisen kehittämisestä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• keskustelee opiskelijan kanssa osaamisen kehittämisestä• vertaa ohjattuna opiskelijan hankkimaa osaamista asetettuihin tavoitteisiin• antaa opiskelijalle palautetta osaamisen kehittämisestä• huomioi palautteen antamisessa erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat sekä eri kieli- ja kulttuuriryhmiä edustavat opiskelijat
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• perehtyy opiskelijan osaamisen hankkimisen tavoitteisiin ja sisältöihin työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa• vertaa opiskelijan hankkimaa osaamista asetettuihin tavoitteisiin• antaa opiskelijalle palautetta osaamisen kehittämisestä työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana• huomioi palautteen antamisessa vastuuntuntoisesti erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat sekä eri kieli- ja kulttuuriryhmiä edustavat opiskelijat
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• perehtyy opiskelijan osaamisen hankkimisen tavoitteisiin ja sisältöihin työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja muussa osaamisen hankkimisessa• vertaa monipuolisesti opiskelijan hankkimaa osaamista asetettuihin tavoitteisiin• antaa opiskelijalle palautetta osaamisen kehittämisestä työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja muun osaamisen hankkimisen aikana• huomioi palautteen antamisessa vuorovaikutteisesti ja vastuuntuntoisesti erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat sekä eri kieli- ja kulttuuriryhmiä edustavat opiskelijat.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa näytössä valmentautumalla perehdyttämisen-, ohjauksen- ja palautteenantotilanteisiin käytännön työtilanteissa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.24. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp (400012)

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä -osa-alue suoritetaan ja sitä opetetaan siten, että äidinkielenä on koulutuksen järjestäjän opetus- ja tutkintokielen mukaisesti suomen, ruotsin tai saamen kieli. Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä -osa-alue voidaan opiskelijan valinnan mukaan suorittaa ja sitä voidaan opettaa myös opiskelijan toisena kielenä olevalla suomen tai ruotsin kielellä, romanikielellä, viittomakielellä tai muulla opiskelijan äidinkielellä, mikäli koulutuksen järjestäjä tarjoaa tämän mahdollisuuden.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • viestii vuorovaikutustilanteessa tilanteen mukaisella tavalla • ilmaisee asiallisesti mielipiteitä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa • käyttää tilanteen mukaan yleiskieltä esitellessään omaan alaansa liittyvän ilmiön tai asian • ymmärtää kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä • arvioi vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • viestii sujuvasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • vie keskustelua yhteistyö- ja ryhmätilanteissa tavoitteellisesti eteenpäin • perustelee mielipiteensä ja väitteensä • käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita • osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä • arvioi vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • viestii vakuuttavasti myös vaativissa vuorovaikutustilanteissa • toimii rakentavasti ja edistää toiminnallaan ryhmän vuorovaikutusta yhteistyö- ja ryhmätyötilanteissa • perustelee mielipiteitään ja väitteitään monipuolisesti tilanteeseen sopivalla tavalla • käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä ja suuntaa viestinsä kohderyhmän mukaisesti • osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan, työelämässä ja yhteiskunnassa • kehittää vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee erilaisia tekstejä sekä hankkii ja arvioi tietoja eri lähteistä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita tekee päätelmiä tekstien merkityksistä pääosin itsenäisesti hakee tietoa oman alansa kannalta keskeisistä tietolähteistä ja yksinkertaisissa tiedonhankinnan tehtävissä hyödyntää monilukutaitoaan tekee joitakin muistiinpanoja ja tiivistää muutamia ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta pääosin itsenäisesti hyödyntää hankkimaansa tietoa noudattaa tekijänoikeuksia pääosin itsenäisesti arvioi tekstien tulkinnan taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita monipuolisesti tulkitsee erilaisten tekstien keskeiset tavoitteet ja olennaiset merkitykset hakee tietoa oman alansa kannalta monipuolisista tietolähteistä monilukutaitoaan hyödyntäen tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta hyödyntää hankkimaansa tietoa johdonmukaisesti ja sujuvasti noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti arvioi tekstien tulkinnan taitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tuntee omalla alalla ja työelämässä käytetyt tekstilajit ja mediat monipuolisesti ja arvioi niiden käyttöä tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita monipuolisesti ja arvioi tekstien sisältöä ja ilmaisua hakee tietoa monipuolisista ja aiheen kannalta olennaisista tietolähteistä sujuvasti monilukutaitoaan hyödyntäen tekee itsenäisesti muistiinpanoja ja tiivistää ydinasiat kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta arvioi asiantuntevasti tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta hyödyntää hankkimaansa tietoa monipuolisesti ja sujuvasti noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa luontevasti käyttämiinsä lähteisiin kehittää tekstien tulkinnan taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaisee tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja suuntaa ilmaisuaan tavoitteiden mukaisesti tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan hallitsee osittain kirjoitetun kielen käytänteet tuottaa omalla alalla ja työelämässä tarvittavia tyypillisiä tekstejä tuottaa tilanteeseen sopivaa puhekieltä arvioi tekstien tuottamisen ja ilmaisun taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja viestii tavoitteiden suuntaisesti tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta hallitsee pääosin kirjoitetun kielen käytänteet tuottaa oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä kohdentaa puhutut tekstit kohderyhmän mukaisesti ja ilmaisee itseään selkeästi arvioi tekstin tuottamisen taitoaan realistisesti tunnistaen vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> asettaa ilmaisulleen tavoitteita, viestii tavoitteiden suuntaisesti ja arvioi viestintänsä vaikuttavuutta tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta hallitsee sujuvasti kirjoitetun kielen käytänteet ja muokkaa tuottamiensa tekstien ilmaisua ja rakennetta tuottaa sujuvasti oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä käyttää tilanteen edellyttämää selkeää puhekieltä vuorovaikutteisesti ja taitaa huolitellun yleiskielen kehittää tekstien tuottamisen taitojaan palautteen ja itsearviointin pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia tekstejä
- tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• ilmaisee asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti• ottaa vuorovaikutuksessa toisen näkemykset huomioon• osoittaa tuntevansa sanattoman viestinnän merkityksen ja sen vaikutuksia sanoman vastaanottoon• arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• toimii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä• ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alansa vaatimukset• ottaa huomioon sanattoman viestinnän vaikutuksia omassa ilmaisussaan• arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi• ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alan vaatimukset ja viestii rakentavasti myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa• soveltaa sanattoman viestinnän sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee kulttuurisia merkityksiä• kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta• toimii ryhmätyötilanteissa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää• toimii työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta• arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi• vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja• noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä• arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen myös haasteellisissa tilanteissa, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi• tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan• hallitsee joustavasti kokous- ja neuvottelukäytännöt• arvioi ja kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee ja tuottaa erilaisia tekstejä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin tuntee tekstilajien tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia tuottaa ja tulkitsee ohjatusti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa antaa ja vastaanottaa ohjatusti rakentavaa palautetta tuotetuista teksteistä arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti ja monipuolisesti tuottaa ja tulkitsee monipuolisesti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa antaa rakentavaa ja monipuolista palautetta tuotetuista teksteistä ja vastaanottaa palautetta muokkaa tuottamiaan tekstejä ja kehittää kirjoitustaitoaan palautteen pohjalta kehittää taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä palautteen ja itsearviointin pohjalta.

Opiskelija tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• tiedostaa kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen• tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin• lukee kaunokirjallisia tekstejä• tekee havaintoja omasta lukemisestaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• ottaa huomioon kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden omassa vuorovaikutuksessaan• tutustuu monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin• lukee kaunokirjallisuutta sekä tulkitsee ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia• arvioi omaa lukemistaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• soveltaa monipuolisesti kielelliseen, kulttuuriseen ja identiteettien moninaisuuteen liittyvää osaamistaan• osoittaa tuntevansa monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeja ja muita taidemuotoja• hankkii monipuolisia lukukokemuksia sekä analysoi ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia• arvioi ja kehittää omaa lukemistaan.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, saame

Pakolliset osaamistavoittet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa saamen kielellä
- tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä saamen kielellä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa saamen kielellä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• viestii vuorovaikutustilanteessa tilanteen mukaisella tavalla• ilmaisee asiallisesti mielipiteitä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa• käyttää tilanteen mukaan yleiskieltä esitellessään omaan alaansa liittyvän ilmiön tai asian• ymmärtää kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä• arvioi vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• viestii sujuvasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa• vie keskustelua yhteistyö- ja ryhmätilanteissa tavoitteellisesti eteenpäin• perustelee mielipiteensä ja väitteensä• käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita• osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä• arvioi vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• viestii vakuuttavasti myös vaativissa vuorovaikutustilanteissa• toimii rakentavasti ja edistää toiminnallaan ryhmän vuorovaikutusta yhteistyö- ja ryhmätyötilanteissa• perustelee mielipiteitään ja väitteitään monipuolisesti tilanteeseen sopivalla tavalla• käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä ja suuntaa viestinsä kohderyhmän mukaisesti• osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan, työelämässä ja yhteiskunnassa• kehittää vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee erilaisia tekstejä sekä hankkii ja arvioi tietoja eri lähteistä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita• tekee päätelmiä tekstien merkityksistä pääosin itsenäisesti• hakee tietoa oman alansa kannalta keskeisistä tietolähteistä ja yksinkertaisissa tiedonhankinnan tehtävissä hyödyntää monilukutaitoaan• tekee joitakin muistiinpanoja ja tiivistää muutamia ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta• arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta pääosin itsenäisesti• hyödyntää hankkimaansa tietoa• noudattaa tekijänoikeuksia pääosin itsenäisesti• arvioi tekstien tulkinnan taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita monipuolisesti• tulkitsee erilaisten tekstien keskeiset tavoitteet ja olennaiset merkitykset• hakee tietoa oman alansa kannalta monipuolisista tietolähteistä monilukutaitoaan hyödyntäen• tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta• arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta• hyödyntää hankkimaansa tietoa johdonmukaisesti ja sujuvasti• noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti• arvioi tekstien tulkinnan taitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• tuntee omalla alalla ja työelämässä käytetyt tekstilajit ja mediat monipuolisesti ja arvioi niiden käyttöä• tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita monipuolisesti ja arvioi tekstien sisältöä ja ilmaisua• hakee tietoa monipuolisista ja aiheen kannalta olennaisista tietolähteistä sujuvasti monilukutaitoaan hyödyntäen• tekee itsenäisesti muistiinpanoja ja tiivistää ydinasiat kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta• arvioi asiantuntevasti tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta• hyödyntää hankkimaansa tietoa monipuolisesti ja sujuvasti• noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa luontevasti käyttämiinsä lähteisiin• kehittää tekstien tulkinnan taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaisee tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä saamen kielellä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja suuntaa ilmaisuaan tavoitteiden mukaisesti tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan hallitsee osittain kirjoitetun kielen käytänteet tuottaa omalla alalla ja työelämässä tarvittavia tyypillisiä tekstejä tuottaa tilanteeseen sopivaa puhekieltä arvioi tekstien tuottamisen ja ilmaisun taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja viestii tavoitteiden suuntaisesti tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta hallitsee pääosin kirjoitetun kielen käytänteet tuottaa oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä kohdentaa puhutut tekstit kohderyhmän mukaisesti ja ilmaisee itseään selkeästi arvioi tekstin tuottamisen taitoaan realistisesti tunnistaen vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> asettaa ilmaisulleen tavoitteita, viestii tavoitteiden suuntaisesti ja arvioi viestintänsä vaikuttavuutta tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta hallitsee sujuvasti kirjoitetun kielen käytänteet ja muokkaa tuottamiensa tekstien ilmaisua ja rakennetta tuottaa sujuvasti oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä käyttää tilanteen edellyttämää selkeää puhekieltä vuorovaikutteisesti ja taitaa huolitellun yleiskielen kehittää tekstien tuottamisen taitojaan palautteen ja itsearviointin pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamen kielessä
- kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia saamenkielisiä tekstejä
- tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamen kielessä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• ilmaisee asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti• ottaa vuorovaikutuksessa toisen näkemykset huomioon• osoittaa tuntevansa sanattoman viestinnän merkityksen ja sen vaikutuksia sanoman vastaanottoon• arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• toimii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä• ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alansa vaatimukset• ottaa huomioon sanattoman viestinnän vaikutuksia omassa ilmaisussaan• arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi• ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alan vaatimukset ja viestii rakentavasti myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa• soveltaa sanattoman viestinnän sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee kulttuurisia merkityksiä• kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta • toimii ryhmätyötilanteissa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää • toimii työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta • arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja • noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä • arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen myös haasteellisissa tilanteissa, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan • hallitsee joustavasti kokous- ja neuvottelukäytännöt • arvioi ja kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee ja tuottaa erilaisia saamenkielisiä tekstejä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin tuntee tekstilajien tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia tuottaa ja tulkitsee ohjatusti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa antaa ja vastaanottaa ohjatusti rakentavaa palautetta tuotetuista teksteistä arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti ja monipuolisesti tuottaa ja tulkitsee monipuolisesti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa antaa rakentavaa ja monipuolista palautetta tuotetuista teksteistä ja vastaanottaa palautetta muokkaa tuottamiaan tekstejä ja kehittää kirjoitustaitoaan palautteen pohjalta kehittää taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä palautteen ja itsearviointin pohjalta.

Opiskelija tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • tiedostaa kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen • tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin • lukee kaunokirjallisia tekstejä • tekee havaintoja omasta lukemisestaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden omassa vuorovaikutuksessaan • tutustuu monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin • lukee kaunokirjallisuutta sekä tulkitsee ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia • arvioi omaa lukemistaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa monipuolisesti kielelliseen, kulttuuriseen ja identiteettien moninaisuuteen liittyvää osaamistaan • osoittaa tuntevansa monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeja ja muita taidemuotoja • hankkii monipuolisia lukukokemuksia sekä analysoi ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia • arvioi ja kehittää omaa lukemistaan.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, viittomakieli

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa suomalaisella viittomakielellä
- tulkita erilaisia viitottuja tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa viitottuja tekstejä eri muodoissaan ja ilmaisee tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä suomalaisella viittomakielellä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa suomalaisella viittomakielellä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• käyttää suomalaista viittomakieltä tutuissa viestintätilanteissa tilanteeseen sopivalla tavalla• selviytyy tutuissa viestintäympäristöissä, esimerkiksi kuulevien kanssa• hyödyntää viittomakielen tulkkausta vuorovaikutustilanteissa• osallistuu yhteistyö- ja ryhmätilanteisiin ja ilmaisee asiallisesti mielipiteitään• esittelee omaan ammattialaansa liittyvän ilmiön tai asian• tiedostaa viittomakielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä• arvioi vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• käyttää suomalaista viittomakieltä alan viestintätilanteissa vuorovaikutteisesti ja asiallisesti• toimii ammatillisissa vaihtelevissa viestintäympäristöissä, esimerkiksi viittomakielisten ja kuulevien kanssa• käyttää viittomakielen tulkkausta tarkoituksenmukaisesti erilaisissa tilanteissa• vie viestintätilannetta tavoitteellisesti eteenpäin• perustelee mielipiteensä ja väitteensä sekä toimii vuorovaikutustilanteissa eettisesti kestäväällä tavalla• käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja rekistereitä sujuvasti esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita• ymmärtää viittomakielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja yhteiskunnassa• arvioi vuorovaikutustaitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• käyttää suomalaista viittomakieltä aktiivisesti alan viestintätilanteissa ja on viestinnässään luontevasti vuorovaikutteinen ja vakuuttava• toimii joustavasti erilaisissa multimodaalisissa viestintäympäristöissä• käyttää viittomakielen tulkkausta sujuvasti erilaisissa tilanteissa• toimii ryhmässä aktiivisesti ja rakentavasti• edistää toiminnallaan ryhmän vuorovaikutusta• perustelee näkemyksiään ja väitteitään monipuolisesti ja toimii vuorovaikutustilanteissa eettisesti kestäväällä tavalla• suuntaa viestinsä kohderyhmän mukaisesti esitellessään alaansa liittyviä ilmiöitä yleiskielellä ja käyttää alan käsitteistöä ja rekistereitä joustavasti• arvioi viittomakielen ja vuorovaikutustaitojen merkitystä omalla alallaan ja laajemmin yhteiskunnassa sekä yksilön että työelämän kannalta• kehittää vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee erilaisia viitottuja tekstejä sekä hankkii ja arvioi tietoja eri lähteistä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tuntee työelämän tekstilajeja hakee tietoa alansa kannalta keskeisistä tietolähteistä ymmärtää suomalaisella viittomakielellä ammattialansa keskeisten viestien ydinasiat tekee päätelmiä tekstien merkityksistä sekä eri tietolähteiden luotettavuudesta hyödyntää hankkimaansa tietoa tekstien tulkinnassa viestinnässään noudattaa tekijänoikeuksia osittain itsenäisesti arvioi tekstin tulkitsemisen taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien tavoitteen ja tulkitsee tekstien merkityksiä hakee tietoa ammattialansa kannalta monipuolisista tietolähteistä ymmärtää alansa keskeisten viestien pääsisällön suomalaisella viittomakielellä ja osaa suhteuttaa niitä omiin kokemuksiinsa arvioi tiedon ja tietolähteiden luotettavuutta hyödyntää hankkimaansa tietoa monipuolisesti tekstien tulkinnassa noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti arvioi tekstin tulkitsemisen taitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tulkitsee tekstien merkityksiä ja tavoitteita sekä kykenee arvioimaan tekstien sisältöä ja ilmaisua hakee tietoa monipuolisista ja aiheen kannalta olennaisista tietolähteistä ymmärtää alansa viestien pääsisällön suomalaisella viittomakielellä ja osaa tehdä niiden perusteella vertailuja ja johtopäätöksiä arvioi tiedon ja tietolähteen luotettavuutta asiantuntevasti hyödyntää hankkimaansa tietoa sujuvasti tekstien tulkinnassa noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa luontevasti käyttämiinsä lähteisiin kehittää tekstien tulkinnan taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tuottaa viitottuja tekstejä eri muodoissaan ja ilmaisee tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä suomalaisella viittomakielellä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa viitotuille teksteilleen tavoitteita ja kykenee joiltakin osin suuntamaan ilmaisuaan tavoitteiden mukaisesti • hyödyntää viitottuja tekstejä tuottaessaan tieto- ja viestintäteknologiaa ja harjoittaa monilukutaitoaan • tuntee viittomakielen eri tyylejä, esimerkiksi kerronnallinen, asia- ja uutistyyli, ja käyttää ammattiin liittyviä viittomia ohjatusti • hallitsee osittain kirjoitetun kielen käytänteet • tuottaa mallin mukaisia asiakirjoja viitottuna, esimerkiksi raportti, toimintaohje, CV ja muita ammatissa tarvittavia tyypillisiä tekstejä • tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita esitetyn, luetun ja nähdyn pohjalta • arvioi viitottujen tekstien tuottamisen taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa viitotuille teksteilleen tavoitteita ja ilmaisee itseään tavoitteiden suuntaisesti • käyttää viitottuja tekstejä tuottaessaan tieto- ja viestintäteknologiaa ja osaa arvioida eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta ja kehittää monilukutaitoaan • hallitsee yleisviittomiston ja viestii alansa tilanteissa suomalaisella viittomakielellä • hallitsee pääosin kirjoitetun kielen käytänteet ja tekstin jaksottelun ja sidostaa tekstiä luontevasti • laatii viitottuja asiakirjoja asianmukaisesti ja tuottaa tyypillisiä tekstejä alansa käytänteiden mukaisesti • tekee muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa • arvioi viitotun tekstin tuottamisen taitoaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa viitotuille teksteilleen tavoitteita, viestii tavoitteiden suuntaisesti ja arvioi viestintänsä vaikuttavuutta • käyttää viitottuja tekstejä tuottaessaan tieto- ja viestintäteknologiaa ja medioita monipuolisesti ja edistää monilukutaitoaan • viestii ammatillisesti suomalaisella viittomakielellä ja tuntee hyvin ammattiin liittyvän viittomiston • hallitsee sujuvasti kirjoitetun kielen käytänteet ja tekstin rakentamisen • muokkaa tuottamiensa viitottujen tekstien ilmaisua ja rakennetta • tuottaa sujuvasti alansa käytänteiden mukaisia viitottuja tekstejä • laatii viitottuja asiakirjoja asianmukaisesti ja kykenee myös soveltamaan asiakirjamalleja luovasti • kehittää viitottujen tekstien tuottamisen taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan ja suomalaisen viittomakielen ilmaisutapoja
- kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia viitottuja tekstejä

- tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan ja suomalaisen viittomakielen ilmaisutapoja.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • ilmaisee mielipiteensä asiallisesti ja vaikuttavasti perustellen • ottaa vuorovaikutuksessa huomioon toisen näkemykset • ymmärtää sanattoman viestinnän ja eleiden merkityksen vuorovaikutuksessa sekä niiden vaikutuksen sanoman vastaanottoon • arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa kieliympäristöissä • ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alansa vaatimukset • käyttää yleisviittomistoa ja ammattiin liittyvää viittomistoa luontevasti • ottaa huomioon sanattoman viestinnän ja eleiden merkityksen ja tiedostaa niiden vaikutuksia omassa ilmaisussaan • arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • ylläpitää viittoessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • käyttää rakenteeltaan sujuvaa ja ilmaisultaan rikasta viittomakieltä monipuolisesti • viestii rakentavasti myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa • soveltaa sanattoman viestinnän, eleiden ja ei-manuaalisuuden sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee merkityksiä myös eri kulttuurien välillä • kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai esityksen itselleen tutusta aiheesta• toimii ryhmätyötilanteissa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää• toimii työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta• arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• saa esiintyessään kontaktin yleisönsä ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata• vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja• noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä• arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen haastavastakin aiheesta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi• tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan viittomakielisessä viestintäympäristössä• hallitsee joustavasti kokous- ja neuvottelukäytännöt huomioiden viittomakielen kulttuuriset piirteet• kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee ja tuottaa erilaisia viitottuja tekstejä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tuntee viitottujen kielten tyylejä ja tekstilajeja sekä tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia käyttää mallin mukaan eri ammatillisia ilmaisutyylejä tuottaa tekstiä yksin ja yhdessä muiden kanssa arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa viitottuja tekstejä saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tarkastelee viitottujen kielten tyylejä ja eri tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti muokkaa tuottamiaan ammatillisia tekstejä palautteen perusteella antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta yhdessä tuotetusta tekstistä arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> soveltaa vaihdellen eri ilmaisutapoja ja viitottujen kielten tyylejä ja tekstilajeja omissa teksteissään ja erilaisissa kieliympäristöissä tekee havaintoja ammatillisista tekstilajeista, muokkaa niitä ja arvioi kielellisten valintojen vaikutuksia toimii joustavasti osana tuottamisprosessia tuottaessaan tekstiä yhdessä muiden kanssa kehittää taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä palautteen ja itsearviointin pohjalta.

Opiskelija tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tuntee ja tunnistaa oman kielen sekä kulttuurisen moninaisuuden ja identiteettien merkityksen vuorovaikutuksessa tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin lukee fiktiivisiä tekstejä ja tekee havaintoja omasta lukemisestaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> ottaa huomioon kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden omassa vuorovaikutuksessaan tulkitsee ja arvioi lukemiaan kirjoja ja kokemiaan muita taidesityksiä sekä arvioi omaa lukemistaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> soveltaa monipuolisesti kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen liittyvää osaamistaan ja arvostaa kulttuurista moninaisuutta hankkii monipuolisia lukukokemuksia sekä arvioi kirjallisuuden ja muiden taidemuotojen merkitystä sekä arvioi omaa monilukutaitoaan.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, opiskelijan oma äidinkieli

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa omalla äidinkielellään
- tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä omalla äidinkielellään.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa omalla äidinkielellään.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• viestii vuorovaikutustilanteessa tilanteen mukaisella tavalla• ilmaisee asiallisesti mielipiteitä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa• käyttää tilanteen mukaan yleiskieltä esitellessään omaan alaansa liittyvän ilmiön tai asian• ymmärtää kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä• arvioi vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• viestii sujuvasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa• vie keskustelua yhteistyö- ja ryhmätilanteissa tavoitteellisesti eteenpäin• perustelee mielipiteensä ja väitteensä• käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita• osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä• arvioi vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• viestii vakuuttavasti myös vaativissa vuorovaikutustilanteissa• toimii rakentavasti ja edistää toiminnallaan ryhmän vuorovaikutusta yhteistyö- ja ryhmätyötilanteissa• perustelee mielipiteitään ja väitteitään monipuolisesti tilanteeseen sopivalla tavalla• käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä ja suuntaa viestinsä kohderyhmän mukaisesti• osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan, työelämässä ja yhteiskunnassa• kehittää vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee erilaisia tekstejä sekä hankkii ja arvioi tietoja eri lähteistä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita tekee päätelmiä tekstien merkityksistä pääosin itsenäisesti hakee tietoa oman alansa kannalta keskeisistä tietolähteistä ja yksinkertaisissa tiedonhankinnan tehtävissä hyödyntää monilukutaitoaan tekee joitakin muistiinpanoja ja tiivistää muutamia ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta pääosin itsenäisesti hyödyntää hankkimaansa tietoa noudattaa tekijänoikeuksia pääosin itsenäisesti arvioi tekstien tulkinnan taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita monipuolisesti tulkitsee erilaisten tekstien keskeiset tavoitteet ja olennaiset merkitykset hakee tietoa oman alansa kannalta monipuolisista tietolähteistä monilukutaitoaan hyödyntäen tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta hyödyntää hankkimaansa tietoa johdonmukaisesti ja sujuvasti noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti arvioi tekstien tulkinnan taitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tuntee omalla alalla ja työelämässä käytetyt tekstilajit ja mediat monipuolisesti ja arvioi niiden käyttöä tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita monipuolisesti ja arvioi tekstien sisältöä ja ilmaisua hakee tietoa monipuolisista ja aiheen kannalta olennaisista tietolähteistä sujuvasti monilukutaitoaan hyödyntäen tekee itsenäisesti muistiinpanoja ja tiivistää ydinasiat kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta arvioi asiantuntevasti tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta hyödyntää hankkimaansa tietoa monipuolisesti ja sujuvasti noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa luontevasti käyttämiinsä lähteisiin kehittää tekstien tulkinnan taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaisee tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä omalla äidinkielellään.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja suuntaa ilmaisuaan tavoitteiden mukaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan • hallitsee osittain kirjoitetun kielen käytänteet • tuottaa omalla alalla ja työelämässä tarvittavia tyypillisiä tekstejä • tuottaa tilanteeseen sopivaa puhekieltä • arvioi tekstien tuottamisen ja ilmaisun taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja viestii tavoitteiden suuntaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta • hallitsee pääosin kirjoitetun kielen käytänteet • tuottaa oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä • kohdentaa puhutut tekstit kohderyhmän mukaisesti ja ilmaisee itseään selkeästi • arvioi tekstin tuottamisen taitoaan realistisesti tunnistuen vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita, viestii tavoitteiden suuntaisesti ja arvioi viestintänsä vaikuttavuutta • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta • hallitsee sujuvasti kirjoitetun kielen käytänteet ja muokkaa tuottamiensa tekstien ilmaisua ja rakennetta • tuottaa sujuvasti oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä • käyttää tilanteen edellyttämää selkeää puhekieltä vuorovaikutteisesti ja taitaa huolitellun yleiskielen • kehittää tekstien tuottamisen taitojaan palautteen ja itsearviointin pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan omassa äidinkielessä
- kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia äidinkielisiä tekstejä
- tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan omassa äidinkielessä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• ilmaisee asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti• ottaa vuorovaikutuksessa toisen näkemykset huomioon• osoittaa tuntevansa sanattoman viestinnän merkityksen ja sen vaikutuksia sanoman vastaanottoon• arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• toimii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä• ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alansa vaatimukset• ottaa huomioon sanattoman viestinnän vaikutuksia omassa ilmaisussaan• arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi• ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alan vaatimukset ja viestii rakentavasti myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa• soveltaa sanattoman viestinnän sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee kulttuurisia merkityksiä• kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta• toimii ryhmätyötilanteissa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää• toimii työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta• arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi• vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja• noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä• arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksia ja kehittämiskohteita
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen myös haasteellisissa tilanteissa, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi• tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan• hallitsee joustavasti kokous- ja neuvottelukäytännöt• arvioi ja kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee ja tuottaa erilaisia äidinkielsiä tekstejä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin tuntee tekstilajien tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia tuottaa ja tulkitsee ohjatusti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa antaa ja vastaanottaa ohjatusti rakentavaa palautetta tuotetuista teksteistä arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti ja monipuolisesti tuottaa ja tulkitsee monipuolisesti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa antaa rakentavaa ja monipuolista palautetta tuotetuista teksteistä ja vastaanottaa palautetta muokkaa tuottamiaan tekstejä ja kehittää kirjoitustaitoaan palautteen pohjalta kehittää taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä palautteen ja itsearviointin pohjalta.

Opiskelija tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• tiedostaa kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen• tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin• lukee kaunokirjallisia tekstejä• tekee havaintoja omasta lukemisestaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• ottaa huomioon kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden omassa vuorovaikutuksessaan• tutustuu monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin• lukee kaunokirjallisuutta sekä tulkitsee ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia• arvioi omaa lukemistaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• soveltaa monipuolisesti kielelliseen, kulttuuriseen ja identiteettien moninaisuuteen liittyvää osaamistaan• osoittaa tuntevansa monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeja ja muita taidemuotoja• hankkii monipuolisia lukukokemuksia sekä analysoi ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia• arvioi ja kehittää omaa lukemistaan.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi viittomakielisille

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- viestiä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa suomen kielellä
- hankkia ja tulkita tietoa viestintänsä perusteeksi
- ilmaista käsitteitä, ajatuksia, tunteita, faktoja ja mielipiteitä suomen kielellä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija viestii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa suomen kielellä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• toimii tutuissa viestintäympäristöissä tilanteeseen sopivalla tavalla• käyttää ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan toimiessaan tutuissa kieliympäristöissä, esimerkiksi kuulevien kanssa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta• tiedostaa suomen kielen taidon merkityksen omalla alallaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• toimii erilaisissa viestintätilanteissa vuorovaikutteisesti ja asiallisesti• käyttää ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan toimiessaan vaihtelevissa kieliympäristöissä, esimerkiksi kuulevien kanssa, ja osallistuu vuorovaikutustilanteisiin• ymmärtää suomen kielen merkityksen omalla alalla ja yhteiskunnassa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• on viestinnässään luontevasti vuorovaikutteinen ja vakuuttava• viestii ryhmätilanteissa aktiivisesti ja rakentavasti• käyttää ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan ja osallistuu aktiivisesti erilaisiin multimodaalisiin vuorovaikutustilanteisiin• arvioi suomen kielen merkitystä omalla alalla ja laajemmin yhteiskunnassa sekä yksilön että työelämän kannalta.

Opiskelija hankkii ja tulkitsee tietoa viestintänsä perusteeksi.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• ymmärtää yleisluontoisten ja alan keskeisten tekstien päätarkoituksen• hakee tietoa ammattialansa kannalta keskeisistä tietolähteistä suomen kielellä osittain itsenäisesti• tekee päätelmiä eri tietolähteiden luotettavuudesta• hyödyntää hankkimaansa tietoa viestinnässään noudattaen tekijänoikeuksia osittain itsenäisesti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• ymmärtää yleisluontoisten ja ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien päätarkoituksen ja vertailee kirjakielistä, yleiskielistä ja arkikielistä tekstiä• hakee tietoa ammattialansa kannalta monipuolisista tietolähteistä suomen kielellä• arvioi tiedon ja tietolähteiden luotettavuutta• hyödyntää hankkimaansa tietoa tulkinnan ja oman ilmaisunsa apuna• noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• ymmärtää sujuvasti sekä yleisluontoisia että alaan liittyviä tekstejä• hakee tietoa monipuolisista ja aiheen kannalta olennaisista tietolähteistä suomen kielellä• arvioi tiedon ja tietolähteen luotettavuutta asiantuntevasti• hyödyntää hankkimaansa tietoa sujuvasti tulkinnan ja oman ilmaisunsa apuna• noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa luontevasti käyttämiinsä lähteisiin.

Opiskelija ilmaisee käsitteitä, ajatuksia, tunteita, faktoja ja mielipiteitä suomen kielellä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa viestinnälleen tavoitteita ja kykenee joiltakin osin suuntamaan viestintäänsä tavoitteiden mukaisesti • hyödyntää viestinnässään erilaisia viestintävälineitä ja medioita • kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä ja käyttää ymmärrettävää kieltä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta • tuottaa mallin mukaisia asiakirjoja ja tuottaa ammatissa tarvittavia tavanomaisia tekstejä • arvioi suomen kielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kuvailee, miten voisi kehittää osaamistaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa viestinnälleen tavoitteita ja ilmaisee itseään tavoitteiden suuntaisesti • käyttää viestinnässään erilaisia viestintävälineitä ja medioita, arvioi viestintävälineiden käytössä eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta • kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä suomen kielen oikeinkirjoituksen perussääntöjen mukaisesti • laatii asiakirjat asianmukaisesti ja tuottaa ammatin kannalta keskeisiä tekstejä alansa tekstikäytänteiden mukaisesti • arvioi suomen kielen ilmaisutaitoaan, kielenkäyttöään ja lukutaitoaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa viestinnälleen tavoitteita, viestii tavoitteiden suuntaisesti ja arvioi viestintänsä vaikuttavuutta • käyttää viestinnässään eri viestintävälineitä ja medioita monipuolisesti edistäen viestinnällisiä tavoitteitaan • kirjoittaa sujuvasti ymmärrettävää ja selvää suomen kielen yleiskieltä oikeinkirjoituksen perussääntöjen mukaisesti • laatii asiakirjat asianmukaisesti ja kykenee myös soveltamaan asiakirjamalleja • arvioi omaa suomen kielen ilmaisutaitoaan, kielenkäyttöään ja lukutaitoaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan • kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kehittää suomen kielen viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- tulkita erilaisia tekstilajeja sekä tuntee kirjallisuutta
- kehittää suomenkielisten ammatillisten tekstien tuottamistaan
- arvioida kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä ja vertailla eri modaliteettien, kuten viitotun ja puhutun tai kirjoitetun kielen ilmaisukeinoja.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kehittää suomen kielen viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">ilmaisee mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti tutuissa viestintätilanteissa tilanteeseen sopivalla tavallatoimii yhteistyökykyisesti työtehtävissä tarvittaessa apuvälineitä käyttäen
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">saa viestiessään kontaktin yleisönsä ja rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seuratatoimii yhteistyökykyisesti tiimin jäsenenä ja välittää viestejä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">ylläpitää vuorovaikutusta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksiviestii ammattimaisesti ja vastuuntuntoisesti multimodaalisessa vuorovaikutusympäristössä (sekä kuulevien että kuurojen kanssa).

Opiskelija tulkitsee erilaisia tekstilajeja sekä tuntee kirjallisuutta.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">käyttää mallin mukaan eri tekstilajeja ja tuntee niiden ympäristöjen vaatimuksia, missä tekstejä käytetääntutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja saa lukukokemuksia
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">noudattaa tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia oikein niissä ympäristöissä, joissa tekstit esiintyvätarvioi lukemiaan kirjoja
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">toimii kielenkäytön perusnormien mukaisesti ja selittää kirjoitettuja tekstejä viittomakielellähankkii monipuolisia lukukokemuksia ja arvioi kirjallisuuden merkitystä.

Opiskelija kehittää suomenkielisten ammatillisten tekstien tuottamistaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">tuottaa ammatillisia tekstejä ja käyttää asianmukaista kieltä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">tuottaa ammatillisia tekstejä ja ottaa niissä huomioon työelämän vaatimukset
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">tuottaa sujuvaa ja ymmärrettävää ammatillista tekstiä sekä kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Opiskelija arvioi kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä ja vertailee eri modaliteettien, kuten viitotun ja puhutun tai kirjoitetun kielen ilmaisukeinoja.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää eri kielimodaliteettien keskeisiä piirteitä ja ominaisuuksia • arvioi kirjoitetun kielen merkitystä viittomakielisille ammatin harjoittamisen kannalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • tarkastelee erilaisia viestinnän ja kielenkäytön ilmaisutapoja kriittisesti • arvioi kirjoitetun kielen asemaa suhteessa viittomakieleen yhteiskunnassa ja työelämässä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • vertailee ja tekee havaintoja eri kielten ja eri modaliteettien tyypillisistä rakenteista • vertailee monikielisuuden ja multimodaalisuuden merkitystä ja asemaa yhteiskunnassa sekä työelämässä ja yksilön näkökulmasta.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi toisena kielenä

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• ymmärtää jossain määrin oman alansa puhetilanteiden viestintää• pyrkii viestimään vuorovaikutustilanteessa tilanteen mukaisella tavalla• pyrkii ilmaisemaan mielipiteitä• pyrkii käyttämään yleiskieltä esitellessään alaansa liittyvän ilmiön tai asian• tunnistaa kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä• arvioi vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• ymmärtää oman alansa tyypillisiin puhetilanteisiin liittyvää viestintää• viestii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa melko sujuvasti• ilmaisee mielipiteitään asiallisesti• käyttää yleiskieltä ja jossain määrin alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita• ymmärtää kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alalla ja yhteiskunnassa• arvioi vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• ymmärtää monipuolisesti oman alansa puhetilanteisiin liittyvää viestintää• viestii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa melko sujuvasti• ilmaisee näkemyksiään ja väitteitään ja pyrkii perustelemaan niitä• käyttää yleiskieltä sekä alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita• osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alalla ja yhteiskunnassa sekä yksilön että työelämän kannalta• kehittää vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee erilaisia tekstejä sekä hankkii ja arvioi tietoja eri lähteistä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa tavallisimmat omalla alallaan ja työelämässä käytetyt tekstilajit ja mediat pääosin itsenäisesti hakee tietoa oman alansa tietolähteistä ja arvioi tietolähteiden luotettavuutta pääosin itsenäisesti tekee joitakin muistiinpanoja ja pyrkii tiivistämään ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta hyödyntää monilukutaitoaan pääosin itsenäisesti ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien pääasialliset sisällöt hyödyntää hankkimaansa tietoa tekstien tulkinnassa pääosin itsenäisesti noudattaa tekijänoikeuksia pääosin itsenäisesti arvioi tekstien tulkinnan taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa keskeiset omalla alallaan ja työelämässä käytetyt tekstilajit ja mediat hakee tietoa ammattialansa kannalta monipuolisista tietolähteistä ja arvioi tietolähteiden luotettavuutta tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta hyödyntää monilukutaitoaan ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien sisällön ja tarkoituksen hyödyntää hankkimaansa tietoa tekstien tulkinnassa noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti arvioi tekstien tulkinnan taitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa omalla alallaan ja työelämässä käytetyt tekstilajit ja mediat ja arvioi niiden käyttöä hakee tietoa monipuolisista ja aiheen kannalta olennaisista tietolähteistä ja arvioi tietolähteen luotettavuutta asiantuntevasti tekee itsenäisesti muistiinpanot ja tiivistää keskeiset ydinasiat kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta hyödyntää monilukutaitoaan monipuolisesti tulkitsee tekstien merkityksiä ja tavoitteita sekä arvioi tiedon luotettavuutta hyödyntää hankkimaansa tietoa monipuolisesti tekstien tulkinnassa noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa luontevasti käyttämiinsä lähteisiin kehittää tekstien tulkinnan taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tuottaa tekstejä eri muodoissaan ja ilmaisee tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja pyrkii suuntamaan ilmaisuaan tavoitteiden mukaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä pääosin itsenäisesti hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan • tunnistaa kirjoitetun kielen käytänteitä • tuottaa omalla alalla ja työelämässä tarvittavia tyypillisiä tekstejä • ilmaisee itseään ymmärrettävästi tavanomaisissa puhetilanteissa • arvioi tekstien tuottamisen taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja pääosin ilmaisee itseään tavoitteiden suuntaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan • pyrkii käyttämään kirjoitetun kielen käytänteitä • laatii tyypillisiä tekstejä alansa tekstikäytänteiden mukaisesti • ilmaisee itseään ymmärrettävästi puhetilanteissa • arvioi tekstin tuottamisen taitoaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja ilmaisee itseään tavoitteiden suuntaisesti • tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja pyrkii arvioimaan eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta • käyttää pääosin kirjoitetun kielen käytänteitä ja muokkaa tuottamiensa tekstien ilmaisua ja rakennetta • tuottaa oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä • käyttää puhekieltä vuorovaikutteisesti • kehittää tekstien tuottamisen taitojaan palautteen ja itsearviointin pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- kehittää omalla alallaan tarvittavaa kielitaitoaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia tekstejä
- tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• ilmaisee mielipiteensä asiallisesti ja pyrkii perustelemaan ne• pyrkii ottamaan viestinnässään toisten näkemykset huomioon• havainnoi sanattoman viestinnän merkityksiä ja vaikutuksia sanoman vastaanottoon• arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• viestii asiallisesti ja joustavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa• ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan ja tilanteen• ottaa huomioon sanattoman viestinnän vaikutuksia omassa ilmaisussaan• arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• viestii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa loogisesti ja havainnollisesti• viestii toiset huomioiden myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa• osaa tulkita sanattoman viestinnän sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee kulttuurisia merkityksiä• pyrkii kehittämään viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearviointin pohjalta.

Opiskelija kehittää omalla alallaan tarvittavaa kielitaitoaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• laajentaa alansa käsitteistön hallintaa ja kielellisiä käytänteitä• esittää valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta• toimii pääosin itsenäisesti työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti ja pyrkii käyttämään tilannesidonnaisia ilmauksia• arvioi omaan alaansa liittyvää kielitaitoaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• hallitsee alansa keskeisen käsitteistön ja kielelliset käytänteet• esittää valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen alaansa liittyvästä aiheesta• noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä ja käyttää tilannesidonnaisia ilmauksia• arvioi omaan alaansa liittyvää kielitaitoa realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• käyttää monipuolisesti alansa käsitteistöä ja kielellisiä käytänteitä• esittää sekä spontaanin että valmistellun, havainnollisen esityksen omaan alaansa liittyvästä aiheesta• noudattaa sujuvasti työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä ja käyttää tilannesidonnaisia ilmauksia• kehittää alaansa liittyvää kielitaitoaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee ja tuottaa erilaisia tekstejä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin tuntee tekstilajien tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia tuottaa ohjatusti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa antaa ja vastaanottaa ohjatusti rakentavaa palautetta tuotetuista teksteistä arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta antaa ja vastaanottaa palautetta tuotetusta tekstistä arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja monipuolisesti tuottaa ja tulkitsee monipuolisesti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa antaa rakentavaa palautetta tuotetuista teksteistä ja vastaanottaa palautetta muokkaa tuottamiaan tekstejä ja kehittää kirjoitustaitoaan palautteen pohjalta kehittää taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä palautteen ja itsearviointin pohjalta.

Opiskelija tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden vuorovaikutuksessa tunnistaa kielen keskeisiä rakenteita, rekistereitä ja tyylejä tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin tekee havaintoja omasta lukemisestaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tiedostaa kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen omassa vuorovaikutuksessaan tunnistaa monipuolisesti kielen rakenteita, rekistereitä ja tyylejä lukee kirjallisuuden eri lajeja arvioi omaa lukemistaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> soveltaa kielelliseen, kulttuuriseen ja identiteettien moninaisuuteen liittyvää osaamistaan vuorovaikutuksessa tunnistaa monipuolisesti kielen rakenteita, rekistereitä ja tyylejä ja ymmärtää kielellisten valintojen vaikutuksen teksteihin lukee kirjallisuuden eri lajeja ja analysoi lukemaansa arvioi ja kehittää omaa lukemistaan.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, romani

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa romanikielellä
- tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä romanikielellä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa romanikielellä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• viestii vuorovaikutustilanteessa tilanteen mukaisella tavalla• ilmaisee asiallisesti mielipiteitään yhteistyö- ja ryhmätilanteissa• käyttää tilanteen mukaan yleiskieltä esitellessään omaan alaansa liittyvän ilmiön tai asian• ymmärtää kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä• arvioi vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• viestii sujuvasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa• vie keskustelua yhteistyö- ja ryhmätilanteissa tavoitteellisesti eteenpäin• perustelee mielipiteensä ja väitteensä• käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita• osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä• arvioi vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• viestii vakuuttavasti myös vaativissa vuorovaikutustilanteissa• toimii rakentavasti ja edistää toiminnallaan ryhmän vuorovaikutusta yhteistyö- ja ryhmätyötilanteissa• perustelee mielipiteitään ja väitteitään monipuolisesti tilanteeseen sopivalla tavalla• käyttää tilanteen mukaan luontevasti yleiskieltä, alan käsitteistöä ja tekstilajeja esitellessään omaan alaansa liittyviä ilmiöitä ja suuntaa viestinsä kohderyhmän mukaisesti• osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan, työelämässä ja yhteiskunnassa• kehittää vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee erilaisia tekstejä sekä hankkii ja arvioi tietoja eri lähteistä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita tekee päätelmiä tekstien merkityksistä pääosin itsenäisesti hakee tietoa oman alansa kannalta keskeisistä tietolähteistä ja yksinkertaisissa tiedonhankinnan tehtävissä hyödyntää monilukutaitoaan tekee joitakin muistiinpanoja ja tiivistää muutamia ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta pääosin itsenäisesti hyödyntää hankkimaansa tietoa noudattaa tekijänoikeuksia pääosin itsenäisesti arvioi tekstien tulkinnan taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita monipuolisesti tulkitsee erilaisten tekstien keskeiset tavoitteet ja olennaiset merkitykset hakee tietoa oman alansa kannalta monipuolisista tietolähteistä monilukutaitoaan hyödyntäen tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta hyödyntää hankkimaansa tietoa johdonmukaisesti ja sujuvasti noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti arvioi tekstien tulkinnan taitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tuntee omalla alalla ja työelämässä käytetyt tekstilajit ja mediat monipuolisesti ja arvioi niiden käyttöä tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita monipuolisesti ja arvioi tekstien sisältöä ja ilmaisua hakee tietoa monipuolisista ja aiheen kannalta olennaisista tietolähteistä sujuvasti monilukutaitoaan hyödyntäen tekee itsenäisesti muistiinpanoja ja tiivistää ydinasiat kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta arvioi asiantuntevasti tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta hyödyntää hankkimaansa tietoa monipuolisesti ja sujuvasti noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa luontevasti käyttämiinsä lähteisiin kehittää tekstien tulkinnan taitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaisee tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä romanikielellä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja suuntaa ilmaisuaan tavoitteiden mukaisesti tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan hallitsee osittain kirjoitetun kielen käytänteet tuottaa omalla alalla ja työelämässä tarvittavia tyypillisiä tekstejä tuottaa tilanteeseen sopivaa puhekieltä arvioi tekstien tuottamisen ja ilmaisun taitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja viestii tavoitteiden suuntaisesti tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta hallitsee pääosin kirjoitetun kielen käytänteet tuottaa oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä kohdentaa puhutut tekstit kohderyhmän mukaisesti ja ilmaisee itseään selkeästi arvioi tekstin tuottamisen taitoaan realistisesti tunnistaen vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> asettaa ilmaisulleen tavoitteita, viestii tavoitteiden suuntaisesti ja arvioi viestintänsä vaikuttavuutta tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan ja arvioi eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta hallitsee sujuvasti kirjoitetun kielen käytänteet ja muokkaa tuottamiensa tekstien ilmaisua ja rakennetta tuottaa sujuvasti oman alan ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä käyttää tilanteen edellyttämää selkeää puhekieltä vuorovaikutteisesti ja taitaa huolitellun yleiskielen kehittää tekstien tuottamisen taitojaan palautteen ja itsearviointin pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan romanikielessä
- kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia romanikielisiä tekstejä
- tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan romanikielessä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• ilmaisee asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti• ottaa vuorovaikutuksessa toisen näkemykset huomioon• osoittaa tuntevansa sanattoman viestinnän merkityksen ja sen vaikutuksia sanoman vastaanottoon• arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• toimii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä• ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alansa vaatimukset• ottaa huomioon sanattoman viestinnän vaikutuksia omassa ilmaisussaan• arvioi viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan realistisesti tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi• ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alan vaatimukset ja viestii rakentavasti myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa• soveltaa sanattoman viestinnän sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee kulttuurisia merkityksiä• kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta• toimii ryhmätyötilanteissa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää• toimii työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta• arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi• vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja• noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä• arvioi esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan realistisesti siten, että tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen myös haasteellisissa tilanteissa, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi• tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan• hallitsee joustavasti kokous- ja neuvottelukäytännöt• arvioi ja kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan palautteen ja itsearvioinnin pohjalta.

Opiskelija tulkitsee ja tuottaa erilaisia romanikielisiä tekstejä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin tuntee tekstilajien tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia tuottaa ja tulkitsee ohjatusti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa antaa ja vastaanottaa ohjatusti rakentavaa palautetta tuotetuista teksteistä arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä saamansa palautteen pohjalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä arvioi taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä realistisesti tunnistamalla vahvuuksia ja kehittämiskohteita
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi tekstilajien ilmaisutapoja kriittisesti ja monipuolisesti tuottaa ja tulkitsee monipuolisesti tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa antaa rakentavaa ja monipuolista palautetta tuotetuista teksteistä ja vastaanottaa palautetta muokkaa tuottamiaan tekstejä ja kehittää kirjoitustaitoaan palautteen pohjalta kehittää taitoaan tulkita ja tuottaa tekstejä palautteen ja itsearviointin pohjalta.

Opiskelija tuntee kielen ja kirjallisuuden muotoja ja merkityksiä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• tiedostaa kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen• tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin• lukee kaunokirjallisia tekstejä• tekee havaintoja omasta lukemisestaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• ottaa huomioon kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden omassa vuorovaikutuksessaan• tutustuu monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin• lukee kaunokirjallisuutta sekä tulkitsee ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia• arvioi omaa lukemistaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• soveltaa monipuolisesti kielelliseen, kulttuuriseen ja identiteettien moninaisuuteen liittyvää osaamistaan• osoittaa tuntevansa monipuolisesti kirjallisuuden eri lajeja ja muita taidemuotoja• hankkii monipuolisia lukukokemuksia sekä analysoi ja arvioi kaunokirjallisuutta ja muita taideteoksia• arvioi ja kehittää omaa lukemistaan.

Viestintä ja vuorovaikutus toisella kotimaisella kielellä, ruotsi

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- käyttää toista kotimaista kieltä työtehtävissään ja työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija käyttää toista kotimaista kieltä työtehtävissään ja työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">ymmärtää suppeiden omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien tekstien ja viestien sisällönkertoo suullisesti ja kirjallisesti lyhyesti itsestään ja tutuista asioista omassa työssään ja selviytyy tuttuihin aiheisiin liittyvistä vuorovaikutustilanteista
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">tulkitsee työhön liittyviä suppeita tekstejä, kuten työ- ja turvallisuusohjeita, sekä tuottaa lyhyitä viestejä käyttäen alan ammattisanastoaselviytyy rutiininomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä puhetilanteista, jos puhekuppani puhuu hitaasti ja käyttää selkeää kieltä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">tulkitsee erityyppisiä työhön liittyviä tekstejä ja tuottaa ammatillisia viestejä, ohjeita tai tilauksiaviestii tavanomaisimmissa viestintätilanteissa sekä kasvotusten että digitaalisesti ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- käyttää toista kotimaista kieltä alaan liittyvissä vuorovaikutustilanteissa ja työtehtävissä
- selviytyä arkipäivän tilanteissa toisella kotimaisella kielellä
- kirjoittaa työhönsä liittyviä suppeita tekstejä
- hyödyntää kielenkäytössä erilaisia tietolähteitä
- ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurien merkityksen kulttuurisesti moninaisessa Suomessa.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija käyttää toista kotimaista kieltä alaan liittyvissä vuorovaikutustilanteissa ja työtehtävissä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">selviytyy alan vuorovaikutustilanteissa hyödyntäen erilaisia apukeinoja
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">käyttää kieltä melko luontevasti alan vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">selviytyy hyvin alan vuorovaikutustilanteissa ja viestii kohteliaastikäyttää keskustelussa kielelle ja kulttuurille ominaisia ilmaisuja.

Opiskelija selviytyy arkipäivän tilanteissa toisella kotimaisella kielellä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">käyttää keskustelussa tuttua sanastoa ja saa selvää hitaahkosta puheesta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">selviytyy jokapäiväiseen elämään liittyvistä tilanteista toisella kotimaisella kielellä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">viestii tilanteeseen sopivalla tavalla ja ottaa vastapuolen reaktion huomioon.

Opiskelija kirjoittaa työhönsä liittyviä suppeita tekstejä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">kirjoittaa työhön liittyviä tekstejä käyttäen yksinkertaisia lauseita
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">kirjoittaa keskeisistä työtehtäviin liittyvistä asioista käyttäen tavallisimpia kielelle ominaisia ilmauksia
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">tuottaa sujuvasti työtehtäviin liittyviä tekstejä käyttäen keskeisintä sanastoa.

Opiskelija hyödyntää kielenkäytössä erilaisia tietolähteitä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> etsii yhdessä muiden kanssa tietoa erilaisista tietolähteistä toisella kotimaisella kielellä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> hyödyntää toisella kotimaisella kielellä tuotettuja tekstejä ja julkaisuja
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> käyttää joustavasti sähköisiä sanakirjoja ja muuta lähdeaineistoa oman alansa kysymysten selvittämiseen.

Opiskelija ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurien merkityksen kulttuurisesti moninaisessa Suomessa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä Suomessa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen pohjoismaisessa yhteistyössä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tuntee Suomen kansalliskieliin liittyvät oikeudet ja velvoitteet.

Det andra inhemska språket, finska

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Den studerande kan

- använda det finska språket i sin kommunikation på ett interaktivt sätt
- förstå olika slags texter och skriva enklare texter på finska
- kan söka information från olika finskspråkiga källor och använda dem i sin kommunikation
- förstå betydelsen av att kunna finska i arbetslivet.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Den studerande använder det finska språket i sin kommunikation på ett interaktivt sätt.	
Den studerande	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• förstår enkla instruktioner och tilltal på en arbetsplats• gör sig förstådd i interaktionen med kunder eller kollegor• deltar i vardagliga samtal i en finskspråkig arbetsmiljö
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• förstår tydliga instruktioner och samtal i normalt tempo på en arbetsplats• uttrycker sig tydligt och agerar ändamålsenligt i interaktionen med kunder och kollegor• deltar i olika slags diskussioner i en finskspråkig arbetsmiljö
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• förstår även i snabbt tempo olika slags instruktioner och diskussioner på en arbetsplats• uttrycker sig väluttryckt och agerar flexibelt i interaktionen med kunder och kollegor• deltar aktivt i olika slags diskussioner i en finskspråkig arbetsmiljö.

Den studerande förstår olika slags texter och skriver enklare texter på finska.	
Den studerande	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• förstår innebörden i olika slags texter• skriver korta texter och gör enkla dokument enligt mall
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• förstår innebörden och det centrala innehållet i olika slags texter• skriver texter och gör ändamålsenliga dokument
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• förstår genomgående innebörden och innehållet i olika slags texter• skriver och bearbetar texter enligt respons och gör självständigt ändamålsenliga dokument.

Den studerande söker information från olika finskspråkiga källor och använder dem i sin kommunikation.	
Den studerande	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• söker information från enklare källor och använder dem i sin kommunikation.
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• söker information från olika källor och använder dem på ett mångsidigt sätt i sin kommunikation.
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• söker information från olika källor, också svårare, och använder dem på ett flexibelt och kritiskt sätt i sitt arbete.

Den studerande förstår betydelsen av att kunna finska i arbetslivet.	
Den studerande	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> förstår betydelsen av att kunna finska i arbetslivet och gör sig förstådd i en finskspråkig arbetsmiljö
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> förstår betydelsen av att kunna finska i arbetslivet och arbetar väl i en finskspråkig arbetsmiljö
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> förstår betydelsen av att kunna finska i arbetslivet och deltar aktivt i en finskspråkig arbetsmiljö.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Den studerande kan

- diskutera och argumentera på ett säkert och kreativt sätt
- förstå och skriva arbetslivsrelaterade texter
- känna till sina strategier för språkinläring.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Den studerande diskuterar och argumenterar på ett säkert och kreativt sätt.	
Den studerande	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> uttrycker och motiverar sina åsikter och beaktar även andras åsikter i en diskussion presenterar muntligt ett bekant ämne på ett kreativt sätt
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> uttrycker och motiverar på ett övertygande sätt sina åsikter och beaktar även olika åsikter i en diskussion muntligt presentera ett ämne på ett förståeligt och kreativt sätt
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> uttrycker och analyserar på ett självkritiskt sätt sina åsikter och kommunicerar på ett konstruktivt sätt i en diskussion kan muntligt presentera även ett mer krävande ämne på ett logiskt och kreativt sätt.

Den studerande förstår och skriver arbetslivsrelaterade texter.

Den studerande förstår och skriver arbetslivsrelaterade texter.	
Den studerande	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">förstår innebörden i en arbetslivsrelaterad text och kan kortfattat återge dess innehållskriver korta och enkla yrkesinriktade texter
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">förstår innebörden och det centrala innehållet i en arbetslivsrelaterad text och anknyter informationen till egna erfarenheterskriver yrkesinriktade texter på ett tydligt sätt
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">förstår både innebörden och budskapet i en arbetslivsrelaterad text och analyserar textens innehållskriver väl strukturerade yrkesinriktade texter.

Den studerande känner till sina strategier för språkinläring.

Den studerande känner till sina strategier för språkinläring.	
Den studerande	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">är medveten om sin personliga inlärningsstrategi
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">känner till de svaga och starka sidorna i sin inlärningsstrategi
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">prövar nya inlärningsstrategier och inlärningsstilar.

Viestintä ja vuorovaikutus vieraalla kielellä

Pakolliset osaamistavoittet, 3 osp

Opiskelija osaa

- käyttää vierasta kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- hakea tietoa erilaisista vieraskielisistä lähteistä
- toimia monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija käyttää vierasta kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• selviytyy yleensä vuorovaikutustilanteissa kieltä käyttäen ja osoittaa ymmärtävänsä yksinkertaista, hidastempoista puhetta• kertoo itsestään ja tehtävistään vastaamalla hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa tilanteissa• tuottaa vuorovaikutuksessa tarvittavia lyhyitä viestejä ja tekstejä• tulkitsee oikein toimintaansa koskevaa tavallista sanastoa, viestejä ja ohjeita• pyrkii arvioimaan ja kehittämään kielitaitoaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• selviytyy yleensä vuorovaikutustilanteissa kieltä käyttäen ja osoittaa ymmärtävänsä tavanomaista, normaalitempoista puhetta• kertoo itsestään ja tehtävistään siten, että tulee ymmärretyksi, ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu selkeästi• tuottaa vuorovaikutuksessa tarvittavia viestejä ja tekstejä• tulkitsee oikein ja noudattaa toimintaansa ja sen kohteita koskevia tekstejä ja ohjeita sekä tekee tarkentavia kysymyksiä• arvioi ja kehittää kielitaitoaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• toimii vuorovaikutustilanteissa luontevasti kieltä käyttäen ja osoittaa ymmärtävänsä tavanomaista, normaalitempoista puhetta• kertoo tutuissa tilanteissa toiminnastaan ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista sekä hankkii kysymällä toimintaansa liittyviä lisäohjeita• tuottaa sujuvasti tavanomaisia viestejä ja tekstejä sekä täyttää erilaisia asiakirjoja• tulkitsee oikein toimintaansa ja sen kohteita koskevia tekstejä, ohjeita ja saamaansa palautetta• arvioi ja kehittää kielitaitoaan monipuolisesti ja oma-aloitteisesti.

Opiskelija hakee tietoa erilaisista vieraskielisistä lähteistä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• hakee vieraskielistä tietoa ohjatusti toimintaansa liittyvistä materiaaleista ja ohjeista• arvioi ja valikoi tietoa ohjatusti tarkoituksenmukaisuuden, luotettavuuden ja ajantasaisuuden kannalta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• hakee monipuolisesti toiminnassaan tarpeellista vieraskielistä tietoa• arvioi ja valikoi tietoa tarkoituksenmukaisuuden, luotettavuuden ja ajantasaisuuden kannalta
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• hakee itsenäisesti ja monipuolisesti toimintaansa liittyvää vieraskielistä tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee tiedon valikoimista ja soveltamista koskevat ratkaisunsa• arvioi ja valikoi monipuolisesti ja kriittisesti tietoa tarkoituksenmukaisuuden, luotettavuuden ja ajantasaisuuden kannalta.

Opiskelija toimii monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• toimii tietoisena opiskelemaansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä• pyrkii kohtaamaan ihmiset tasavertaisesti ja positiivisella asenteella
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• toimii kohdekielellä monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä• kohtaa ihmiset tasavertaisesti ja positiivisella asenteella
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• soveltaa vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan joustavasti• kohtaa ihmiset esimerkillisen tasavertaisesti ja positiivisella asenteella.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- viestiä vieraalla kielellä työelämän tilanteissa
- toimia aktiivisena kansalaisena vieraskielisissä yhteyksissä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija viestii vieraalla kielellä työelämän tilanteissa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• kertoo itsestään ja työtehtävistään sekä vastaa hänelle esitettyihin yksinkertaisiin kysymyksiin• selviytyy yleiskielisistä vuorovaikutustilanteista, joissa käsitellään myös tavanomaisimpia työtehtäviin liittyviä aiheita• ilmaisee itseään tilanteen vaatimalla tavalla, mutta tarvitsee toisinaan ohjausta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• kertoo ymmärrettävästi itsestään ja alan työtehtävistä, osallistuu keskusteluun sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita• selviytyy monenlaisista työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista• ilmaisee itseään tilanteen vaatimalla tavalla
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• kertoo työpaikastaan, työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista melko laajaa sanavarastoa käyttäen sekä ottaen lisäksi selvää muiden maiden vastaavista asioista• selviytyy luontevasti työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista, joissa käsitellään vaativampiakin aiheita• ilmaisee itseään joustavasti tilanteen vaatimalla tavalla.

Opiskelija toimii aktiivisena kansalaisena vieraskielisissä yhteyksissä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa, miten vieraalla kielellä voi vaikuttaa eri medioita käyttäen toimii vieraskielisissä yhteyksissä sovellettavien oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti työssä ja arkielämässä yhteiskunnallisen päätöksenteon keskeisimmät periaatteet ymmärtäen pyrkii ottamaan toiminnassaan huomioon eri kulttuurien keskeisiä piirteitä niitä ymmärtäen
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> käyttää vierasta kieltä vaikuttamiseen eri medioita käyttäen toimii johdonmukaisesti vieraskielisissä yhteyksissä sovellettavien oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti työssä ja arkielämässä yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteet ymmärtäen ottaa toiminnassaan huomioon eri kulttuurien keskeiset piirteet niitä ymmärtäen
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> käyttää vierasta kieltä vaikuttamiseen argumentoivasti ja eri medioita luovasti käyttäen toimii johdonmukaisesti ja esimerkillisesti vieraskielisissä yhteyksissä sovellettavien oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti työssä ja arkielämässä yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteet laajasti ymmärtäen ottaa toiminnassaan monipuolisesti huomioon eri kulttuurit niitä ymmärtäen.

Toiminta digitaalisessa ympäristössä

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- käyttää yleisimpiä tieto- ja viestintäteknisiä laitteita ja tekee niihin liittyviä valintoja
- käyttää digitaalisia palveluita ja sovelluksia.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija käyttää tieto- ja viestintäteknisiä laitteita ja tekee niihin liittyviä valintoja.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• valitsee tarkoituksenmukaiset laitteet käyttökohteen mukaisesti osittain ohjatusti• käyttää yleisimpiä tieto- ja viestintäteknisiä laitteita kansalaistaitojen edellyttämällä tavalla osittain ohjatusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• valitsee tarkoituksenmukaiset laitteet käyttökohteen mukaisesti• käyttää yleisimpiä tieto- ja viestintäteknisiä laitteita kansalaistaitojen edellyttämällä tavalla
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• valitsee tarkoituksenmukaiset laitteet eri käyttökohteiden mukaisesti• käyttää sujuvasti ja monipuolisesti yleisimpiä tieto- ja viestintäteknisiä laitteita kansalaistaitojen edellyttämällä tavalla.

Opiskelija käyttää digitaalisia palveluja ja sovelluksia.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• hankkii tietoa tarkoituksenmukaisista digitaalisista palveluista ja sovelluksista osittain ohjatusti• käyttää digitaalisia palveluja ja sovelluksia työtehtävissään osittain ohjatusti• käyttää ja jakaa digitaalisia sisältöjä noudattaen tekijänoikeuksia osittain ohjatusti• noudattaa tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvää ohjeistusta• ymmärtää oman verkkoidentiteetin muodostamisen ja suojaamisen periaatteet
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• hankkii tietoa tarkoituksenmukaisista digitaalisista palveluista ja sovelluksista• käyttää digitaalisia palveluja ja sovelluksia työtehtävissään• käyttää ja jakaa digitaalisia sisältöjä noudattaen tekijänoikeuksia• noudattaa tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvää ohjeistusta• ymmärtää oman verkkoidentiteetin muodostamisen ja suojaamisen periaatteet
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• hankkii järjestelmällisesti tietoa tarkoituksenmukaisista digitaalisista palveluista ja sovelluksista• käyttää digitaalisia palveluja ja sovelluksia työtehtävissään sujuvasti ja monipuolisesti• käyttää ja jakaa monipuolisia digitaalisia sisältöjä noudattaen tekijänoikeuksia• noudattaa tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvää ohjeistusta järjestelmällisesti• ymmärtää oman verkkoidentiteetin muodostamisen ja suojaamisen periaatteet.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- hyödyntää erilaisia digitaalisia ympäristöjä ja sovelluksia työtehtävissään
- tuottaa ja jakaa digitaalista aineistoa ammattiinsa liittyvissä verkostoissa.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija hyödyntää erilaisia digitaalisia ympäristöjä ja sovelluksia työtehtävissään.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• toimii digitaalisissa ympäristöissä ja verkostoissa osittain ohjatusti• hyödyntää sovelluksia ammatillisissa verkostoissa toimiessaan tarviton ajoittain ohjausta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• toimii digitaalisissa ympäristöissä ja verkostoissa• hyödyntää sovelluksia ammatillisissa verkostoissa toimiessaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• toimii digitaalisissa ympäristöissä ja verkostoissa• hyödyntää monipuolisesti sovelluksia ammatillisissa verkostoissa toimiessaan.

Opiskelija tuottaa ja jakaa digitaalista aineistoa ammattiinsa liittyvissä verkostoissa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• tuottaa digitaalista aineistoa ammatillisissa verkostoissa osittain ohjatusti• jakaa aineistoja työryhmän sisäisesti ja noudattaa tekijänoikeusohjeistusta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• tuottaa digitaalista aineistoa ammatillisissa verkostoissa• jakaa aineistoja ja noudattaa tekijänoikeusohjeistusta
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• tuottaa monipuolista digitaalista aineistoa ammatillisissa verkostoissa• jakaa aineistoja ja noudattaa järjestelmällisesti tekijänoikeusohjeistusta.

Taide ja luova ilmaisu

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- tunnistaa kulttuurien ja taiteen merkityksen hyvinvoinnille
- ilmaista itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin
- ilmaista itseään luovasti kirjoittamalla ja hyödyntää kuvitteellisia tekstejä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija tunnistaa kulttuurien ja taiteen merkityksen hyvinvoinnille.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa kulttuurien ja taiteen muotoja työssääntunnistaa esimerkkejä paikallisesta, kansallisesta ja eurooppalaisesta kulttuurista ja taiteesta ohjatustihavainnoi taiteen ja kulttuurin vaikutuksia hyvinvoinnille
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">hyödyntää kulttuurien ja taiteen eri muotoja työssääntunnistaa esimerkkejä paikallisesta, kansallisesta ja eurooppalaisesta kulttuurista ja taiteestatunnistaa taiteen ja kulttuurin vaikutuksia hyvinvoinnille
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">hyödyntää monipuolisesti kulttuurin ja taiteen muotoja monipuolisesti työssääntunnistaa monipuolisia esimerkkejä paikallisesta, kansallisesta ja eurooppalaisesta kulttuurista ja taiteestatunnistaa monipuolisesti taiteen ja kulttuurin vaikutuksia hyvinvoinnille.

Opiskelija ilmaisee itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">kehittää omaa luovaa ilmaisuaan osittain ohjatustiilmaisee itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa osittain ohjatusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">kehittää omaa luovaa ilmaisuaanilmaisee itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">kehittää tavoitteellisesti omaa luovaa ilmaisuaanilmaisee itseään monipuolisesti taiteen ja luovan ilmaisun keinoin itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa.

Opiskelija ilmaisee itseään luovasti kirjoittamalla ja hyödyntää kuvitteellisia tekstejä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • kokeilee luovaa kirjoittamista • hyödyntää kirjoittaessaan kuvitteellisia tekstejä • tunnistaa kaunokirjallisuudesta esimerkkejä työnsä tueksi
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • kokeilee luovan kirjoittamisen erilaisia tapoja • hyödyntää kirjoittaessaan erilaisia kuvitteellisia tekstejä • käyttää kaunokirjallisuutta työnsä tukena
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • kokeilee luovan kirjoittamisen monipuolisia tapoja • hyödyntää kirjoittaessaan monipuolisia kuvitteellisia tekstejä • käyttää monipuolista kaunokirjallisuutta työnsä tukena.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- havainnoida ja kerätä tietoa kulttuuriympäristöstä ja sen ilmiöistä
- suunnitella ja kokeilla teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista luovan ilmaisun keinoin.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija havainnoi ja kerää tietoa kulttuuriympäristöstä ja sen ilmiöistä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • havainnoi kulttuuriympäristöään yhdessä muiden kanssa • kerää tietoa kulttuuriympäristönsä ilmiöistä työskentelynsä tueksi
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • havainnoi kulttuuriympäristöään • kerää tietoa kulttuuriympäristönsä ilmiöistä valitsemastaan näkökulmasta työskentelynsä tueksi
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • havainnoi monipuolisesti kulttuuriympäristöään • kerää tietoa kulttuuriympäristönsä ilmiöistä valitsemistaan näkökulmista työskentelynsä tueksi.

Opiskelija suunnittelee ja kokeilee teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista luovan ilmaisun keinoin.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee pienimuotoisen teoksen, tuotteen tai palvelun käyttäen luovan ilmaisun keinoja • kokeilee pienimuotoisen teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista luovan ilmaisun keinoin
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee teoksen, tuotteen tai palvelun käyttäen luovan ilmaisun keinoja • kokeilee teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista luovan ilmaisun keinoin
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee teoksen, tuotteen tai palvelun käyttäen monipuolisesti luovan ilmaisun keinoja • kokeilee teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista monipuolisesti luovan ilmaisun keinoin.

2.25. Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp (400014)

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- toimia osana suomalaista yhteiskuntaa
- toimia yhteiskunnan palveluiden käyttäjänä ja kuluttajana
- suunnitella omaa talouttaan ja arvioida siihen liittyviä riskejä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii osana suomalaista yhteiskuntaa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">noudattaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteitatuntee kansalaisen perusoikeuksia ja velvollisuuksiaselvittää joitain yhteiskunnallisen vaikuttamisen tapoja ja toimii aktiivisena kansalaisena
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">noudattaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteitatuntee kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudettuntee erilaisia yhteiskunnallisen vaikuttamisen tapoja ja toimii aktiivisena kansalaisena
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">toimii tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita noudattaen ja edistäentuntee hyvin kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudettuntee monipuolisesti erilaisia yhteiskunnallisen vaikuttamisen tapoja ja toimii aktiivisena kansalaisena.

Opiskelija toimii yhteiskunnan palveluiden käyttäjänä ja kuluttajana.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">käyttää tarvitsemiaan yhteiskunnallisia palvelujatoimii vastuullisesti tiedostaen oikeutensa ja velvollisuutena kuluttajanahankkii tarvitsemaansa tietoa kuluttaja-asioissa osittain ohjattuna
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">käyttää tarvitsemiaan yhteiskunnallisia palveluja tarkoituksenmukaisestitoimii vastuullisesti tiedostaen oikeutensa ja velvollisuutensa kuluttajanahankkii tarvitsemaansa tietoa kuluttaja-asioissa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">toimii tiedostavana yhteiskunnallisten palveluiden käyttäjänätoimii vastuullisesti tiedostaen hyvin oikeutensa ja velvollisuutensa kuluttajanahankkii aktiivisesti tarvitsemaansa tietoa kuluttaja-asioissa.

Opiskelija suunnittelee omaa talouttaan ja arvioi siihen liittyviä riskejä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa yhteiskuntaan ja omaan taloudelliseen tilanteeseensa keskeisesti vaikuttavia tekijöitä seuraa tulojaan ja menojaan suunnittelee hankintoja ja vertailee erilaisia rahoitusvaihtoehtoja asettaa henkilökohtaisia taloudellisia tavoitteita ennakoi talouttaan erilaisissa elämäntilanteissa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> arvioi omaan taloudelliseen tilanteeseensa keskeisesti vaikuttavia tekijöitä seuraa tulojaan ja menojaan suunnitelmallisesti suunnittelee hankintoja ja vertailee erilaisia rahoitusvaihtoehtoja asettaa henkilökohtaisia taloudellisia tavoitteita sekä seuraa niiden toteutumista ennakoi talouttaan erilaisissa elämäntilanteissa tunnistuen eri tilanteiden riskitekijöitä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> arvioi ja ennakoi omaan taloudelliseen tilanteeseensa vaikuttavia tekijöitä seuraa tulojaan ja menojaan suunnitelmallisesti ja järjestelmällisesti suunnittelee hankintoja ja vertailee erilaisia rahoitusvaihtoehtoja järjestelmällisesti ja monipuolisesti asettaa henkilökohtaisia taloudellisia tavoitteita, seuraa niiden toteutumista ja tarvittaessa tarkentaa tavoitteitaan ennakoi talouttaan erilaisissa elämäntilanteissa, toimii suunnitelmallisesti tavoitteiden saavuttamiseksi ja ottaa huomioon eri tilanteiden riskitekijöitä.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- osallistua yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- arvioida alansa merkitystä yhteiskunnassa
- tulkita kansantalouden peruskäsitteitä ja tunnistaa keskeiset toimijat.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija osallistuu yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• hakee tietoa joistakin yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja seuraa yhteiskunnallista päätöksentekoa• osallistuu yhteiskunnalliseen toimintaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• hakee tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja seuraa yhteiskunnallista päätöksentekoa• osallistuu yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tähtäävään toimintaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• hakee monipuolisesti tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja seuraa aktiivisesti yhteiskunnallista päätöksentekoa• osallistuu yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tähtäävään toimintaan tavoitteellisesti.

Opiskelija arvioi alansa merkitystä yhteiskunnassa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• seuraa alan yhteiskunnallista keskustelua• arvioi toimialansa merkitystä yhteiskunnassa osittain ohjatusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• seuraa ja arvioi alan yhteiskunnallista keskustelua• arvioi toimialansa merkitystä yhteiskunnassa ja tulevaisuuden näkymiä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• seuraa ja arvioi alansa yhteiskunnallista keskustelua osallistuen siihen jollakin tavalla• arvioi ja seuraa monipuolisesti toimialansa merkitystä yhteiskunnassa ja tulevaisuuden näkymiä.

Opiskelija tulkitsee kansantalouden peruskäsitteitä ja tunnistaa keskeiset toimijat.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • seuraa taloutta koskevaa uutisointia • selvittää yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen heijastumista oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen • kertoo esimerkkejä kansantalouden peruskäsitteistä ja keskeisistä toimijoista
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • seuraa taloutta koskevaa uutisointia ja ymmärtää talouden merkityksen yhteiskunnassa • ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen heijastumista oman alan työpaikkoihin, työllisyyteen ja tulevaisuuteen • tuntee kansantalouden peruskäsitteet ja tunnistaa keskeiset toimijat
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • seuraa aktiivisesti taloutta koskevaa uutisointia ja ymmärtää talouden merkityksen yhteiskunnassa • ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen heijastumista oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen ja pohtii monipuolisesti teemaa • tuntee kansantalouden peruskäsitteet ja keskeiset toimijat ja arvioi niiden merkitystä kansantaloudelle.

Työelämässä toimiminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- selvittää alan työmarkkinoiden tilannetta ja alan osaamistarpeita
- solmia työsopimuksen työnantajan kanssa
- toimia osana työyhteisöä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija selvittää alan työmarkkinoiden tilannetta ja alan osaamistarpeita.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• selvittää alan työmarkkinoiden tilannetta osittain ohjatusti• tuntee työmarkkinajärjestelmän keskeisiä periaatteita• tietää esimerkkejä alansa ammatillisista verkostoista• tunnistaa alansa työtehtävissä tarvittavaa osaamista osittain ohjatusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• selvittää alan työmarkkinoiden tilannetta• tuntee työmarkkinajärjestelmän keskeiset periaatteet• tietää alansa keskeiset ammatilliset verkostot• tunnistaa alansa eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• selvittää monipuolisesti alan työmarkkinoiden tilannetta• tuntee ja ymmärtää työmarkkinajärjestelmän keskeiset periaatteet• tietää alansa ammatilliset verkostot ja osallistuu niiden toimintaan• tunnistaa monipuolisesti eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista.

Opiskelija osaa solmia työsopimuksen työnantajan kanssa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• perehtyy oman alan työehtoihin ja keskeiseen työlainsäädäntöön osittain ohjattuna• tarkistaa työsopimuksen sisällön yhteistyössä asiantuntijan kanssa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• perehtyy oman alan työehtoihin ja keskeiseen työlainsäädäntöön• tarkistaa työsopimuksen sisällön käyttäen tarvittaessa asiantuntija-apua
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• perehtyy kattavasti oman alan työehtoihin ja keskeiseen työlainsäädäntöön• tarkistaa työsopimuksen sisällön itsenäisesti ja keskustelee työehdoista työnantajan kanssa.

Opiskelija toimii osana työyhteisöä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja • noudattaa työssään ulkoasuun ja pukeutumiseen liittyviä ohjeita osittain ohjatusti • käyttää työssään tarkoituksenmukaista suojavaatetusta ja noudattaa työturvallisuusohjeita • työskentelee osana monimuotoista ja -kulttuurista työyhteisöä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja sekä toimii joustavasti erilaisissa tilanteissa • noudattaa työssään ulkoasuun ja pukeutumiseen liittyviä ohjeita • käyttää työssään tarkoituksenmukaista suojavaatetusta ja noudattaa työturvallisuusohjeita • työskentelee luontevasti osana monimuotoista ja -kulttuurista työyhteisöä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja ja toimii joustavasti erilaisissa ja muuttuvissa tilanteissa • noudattaa työssään ulkoasuun ja pukeutumiseen liittyviä ohjeita ottaen huomioon myös erityistilanteet • käyttää ja huolehtii työssään tarkoituksenmukaisesta suojavaatetuksesta ja noudattaa työturvallisuusohjeita • työskentelee luontevasti osana monimuotoista ja -kulttuurista työyhteisöä edistäen yhteisön hyvinvointia.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- toimia työyhteisön jäsenenä
- toimia erilaisissa työelämän vuorovaikutus- ja ryhmätilanteissa
- selvittää oman alansa työtehtäviä kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii työyhteisön jäsenenä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa oman roolinsa työyhteisön jäsenenä osittain ohjattunatyöskentelee pääsääntöisesti työpaikan toimintakulttuurin mukaisestinoudattaa sovittuja toimintatapoja ja tunnistaa omien toimintatapojensa kehittämiskohteita
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa oman roolinsa työyhteisön jäsenenätyöskentelee työpaikan toimintakulttuurin mukaisestinoudattaa sovittuja toimintatapoja ja kehittää omia toimintatapojaan
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa oman ja muiden roolit työyhteisön jäsenenätyöskentelee työpaikan toimintakulttuurin mukaisesti arvioiden sitä ja esittäen kehittämissideoitanoudattaa sovittuja toimintatapoja ja kehittää aktiivisesti omia toimintatapojaan.

Opiskelija toimii erilaisissa työelämän vuorovaikutus- ja ryhmätilanteissa.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">toimii erilaisissa työelämän vuorovaikutustilanteissakehittää vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen mukaisesti osittain ohjattunatoimii ryhmätilanteissa oman työtehtävän ja työpaikan toimintakulttuurin mukaisestikäyttää tarkoituksenmukaista psykologista tietoa oman ja työyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi osittain ohjatusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">toimii rakentavasti erilaisissa työelämän vuorovaikutustilanteissakehittää vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen mukaisestitoimii erilaisissa ryhmätilanteissa oman työtehtävän ja työpaikan toimintakulttuurin mukaisestikäyttää tarkoituksenmukaista psykologista tietoa oman ja työyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">toimii rakentavasti ja joustavasti erilaisissa työelämän vuorovaikutustilanteissa ottaen muut huomioonkehittää aktiivisesti vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen mukaisestitoimii luontevasti erilaisissa ryhmätilanteissa oman työtehtävän ja työpaikan toimintakulttuurin mukaisestikäyttää tarkoituksenmukaista psykologista tietoa oman ja työyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi ja kehittämiseksi.

Opiskelija selvittää oman alansa työtehtäviä kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> etsii tietoa oman alansa työpaikoista kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla osittain ohjatusti löytää itselleen soveltuvia työpaikkoja kansallisilta ja kansainvälisiltä työmarkkinoilta osittain ohjatusti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> etsii itsenäisesti tietoa oman alansa työpaikoista kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla löytää itselleen soveltuvia työpaikkoja kansallisilta ja kansainvälisiltä työmarkkinoilta
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> etsii itsenäisesti ja monipuolisesti tietoa oman alansa työpaikoista kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla löytää itselleen soveltuvia työpaikkoja kansallisilta ja kansainvälisiltä työmarkkinoilta.

Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- tunnistaa omia kiinnostuksen kohteitaan, mahdollisuuksiaan ja tuen tarpeitaan
- tehdä tutkintoaan ja uraansa koskevia valintoja
- hankkia tutkinnon suorittamisen aikana tietoa erilaisista jatkokoulutusmahdollisuuksista ja koulutustarjonnasta
- valmistautua tutkinnon suorittamisen aikana työnhakuun ja oman osaamisensa esittelyyn.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija tunnistaa omia kiinnostuksen kohteitaan, mahdollisuuksiaan ja tuen tarpeitaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• selvittää omia vahvuuksiaan, valmiuksiaan ja kehittämiskohteitaan• tunnistaa kiinnostuksensa kohteita ja omia mahdollisuuksiaan ammattialalla tarviton rohkaisua• seuraa satunnaisesti oman oppimisensa edistymistä ja osaamisensa hankkimista• arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• selvittää ja tunnistaa omia vahvuuksiaan, valmiuksiaan ja kehittämiskohteitaan• tunnistaa itsenäisesti kiinnostuksensa kohteita ja omia mahdollisuuksiaan ammattialalla• seuraa oma-aloitteisesti oman oppimisensa edistymistä ja osaamisensa hankkimista tunnistaen mahdollisen tuen tarpeen• arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan säännöllisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• selvittää monipuolisesti ja tunnistaa itsenäisesti omia vahvuuksiaan, valmiuksiaan ja kehittämiskohteitaan• tunnistaa kiinnostuksensa kohteita ja arvioi realistisesti omia mahdollisuuksiaan ammattialalla• ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja sen edistämisestä• seuraa sitoutuneesti oman oppimisensa edistymistä ja osaamisensa hankkimista dokumentoimalla ja tunnistaen mahdollisen tuen tarpeen• arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan itsenäisesti sekä tekee tarvittavia muutoksia.

Opiskelija tekee tutkintoaan ja uraansa koskevia valintoja.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy itselleen sopiviin uravaihtoehtoihin hyödyntäen tietolähteitä ja sähköisiä ohjauspalveluja • perehtyy oman tutkinnon muodostumiseen, tutkinnossa vaadittaviin suorituksiin ja valinnan mahdollisuuksiin, jotka edistävät omaa työelämään sijoittumista • seuraa tutkinnon suorittamisen edistymistä ohjatusti • tunnistaa ja kokeilee erilaisia oppimisympäristöjä osaamisen hankkimisessa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää itselleen sopivia vaihtoehtoja oman urasuunnitelmansa tueksi käyttäen erilaisia tietolähteitä ja sähköisiä ohjauspalveluja • tietää oman tutkinnon muodostumisen, tutkinnossa vaadittavat suoritukset ja valinnan mahdollisuudet, jotka edistävät työelämään sijoittumista ja omaa urasuunnitelmaa • seuraa tutkinnon suorittamisen edistymistä oma-aloitteisesti • käyttää erilaisia oppimisympäristöjä osaamisensa hankkimisessa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • selvittää monipuolisesti ja itsenäisesti vaihtoehtoja oman urasuunnitelmansa pohjalta käyttäen aktiivisesti erilaisia tietolähteitä ja sähköisiä ohjauspalveluja • tietää oman tutkinnon muodostumisen, tutkinnossa vaadittavat suoritukset ja valinnan mahdollisuudet tehden itsenäisesti uraansa edistäviä valintoja ja päätöksiä • seuraa tutkinnon suorittamisen edistymistä aktiivisesti ja sitoutuneesti • käyttää ja valitsee omaa ammatillista kehittymistään tukevia oppimisympäristöjä.

Opiskelija hankkii tutkinnon suorittamisen aikana tietoa erilaisista jatkokoulutusmahdollisuuksista ja koulutustarjonnasta.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää jatkokoulutukseen liittyviä tietolähteitä, ohjauspalveluja ja hakujärjestelmiä • hankkii tietoa erilaisista jatkokoulutuksen vaihtoehdoista ja mahdollisuuksista ja suunnittelee omaa urasuunnitelmaansa • perehtyy jatkokoulutuksen pääsyvaatimuksiin, hakumenettelyyn ja valintakriteereihin
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää sujuvasti jatkokoulutukseen ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyviä tietolähteitä, ohjauspalveluja ja hakujärjestelmiä • hankkii monipuolisesti tietoa itselleen sopivista erilaisista jatkokoulutuksen vaihtoehdoista ja tekee urasuunnitelman • perehtyy monipuolisesti jatkokoulutuksen pääsyvaatimuksiin, hakumenettelyyn ja valintakriteereihin
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää itsenäisesti jatkokoulutukseen ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyviä tietolähteitä, ohjauspalveluja ja hakujärjestelmiä • hankkii aktiivisesti tietoa erilaisista jatkokoulutuksen vaihtoehdoista ja hyödyntää tietoa omassa urasuunnitelmassaan • perehtyy aktiivisesti ja oma-aloitteisesti jatkokoulutuksen pääsyvaatimuksiin, hakumenettelyyn ja valintakriteereihin.

Opiskelija valmistautuu tutkinnon suorittamisen aikana työnhakuun ja oman osaamisensa esittelyyn.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> perehtyy erilaisten työpaikkojen tarjoamiin mahdollisuuksiin, työympäristöihin ja uravaihtoehtoihin tekee omaa osaamistaan esittelevän tuotoksen työnhakua varten ja harjoittelee osaamisensa esittelyä hakee työpaikkoja tarviten ajoittain ohjausta hakujärjestelmien ja -menetelmien käytössä päivittää urasuunnitelmaansa työllistymistä varten
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> perehtyy monipuolisesti erilaisten työpaikkojen tarjoamiin mahdollisuuksiin, työympäristöihin ja kartoittaa itselleen sopivia uravaihtoehtoja tekee omaa osaamistaan esittelevän tuotoksen työnhakua varten ja esittelee osaamistaan kattavasti hakee työpaikkoja ja käyttää erilaisia hakujärjestelmiä ja -menetelmiä sujuvasti päivittää omatoimisesti urasuunnitelmaansa työllistymistä varten
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> selvittää systemaattisesti erilaisten työpaikkojen tarjoamat mahdollisuudet, niiden työympäristöt ja realistiset uravaihtoehdot oman suunnitelman pohjalta tekee persoonallisen ja myyvän omaa osaamistaan esittelevän tuotoksen työnhakua varten ja esittelee osaamistaan innostavasti ja kattavasti hakee itsenäisesti työpaikkoja ja hyödyntää erilaisia hakujärjestelmiä ja -menetelmiä monipuolisesti ja sujuvasti päivittää aktiivisesti ja itsenäisesti urasuunnitelmaansa työllistymistä edistäen.

Valinnaiset osaamistavoitteet

Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- toimia yrityksen tavoitteita edistäen
- ideoida liikeidean ja arvioida sen toteuttamismahdollisuuksia.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija toimii yrityksen tavoitteita edistäen.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa yritystoiminnan merkitystä yhteiskunnassakuvaa organisaation liiketoimintamallin osittain ohjatustitoimii taloudellisesti tunnistaen toimintansa merkityksen osana työyhteisöä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">kuvaa yritystoiminnan merkityksen yhteiskunnassakuvaa organisaation liiketoimintamallintoimii tehtävissään taloudellisesti ja asiakaslähtöisesti tunnistaen toimintansa merkityksen osana työyhteisöä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">kuvaa alansa yritystoiminnan merkitystä yhteiskunnassa ja ennakoii alan tulevia kehitysnäkymiäkuvaa organisaation liiketoimintamallin itsenäisestitoimii tehtävissään oma-aloitteisesti, taloudellisesti ja asiakaslähtöisesti tunnistaen työnsä vaikutukset organisaation tulokseen.

Opiskelija ideoi liikeidean ja arvioi sen toteuttamismahdollisuuksia.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">ideoi liikeidean osittain ohjatustilöytää yrityksen perustamista tukevia palveluita ja tietolähteitäselvittää liikeidean edellyttämiä taloudellisia resurssejakuvaa liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostojaarvioi valmiuksiaan toimia yrittäjänä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">ideoi liikeidean asiakaslähtöisestilöytää yrityksen perustamista tukevat keskeiset palvelut ja tietolähteetarvioi liikeidean edellyttämiä taloudellisia ja toiminnallisia resurssejakuvaa liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostojaarvioi valmiuksiaan toimia yrittäjänä ja tunnistaa yritystoiminnan riskejä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">ideoi liikeidean asiakaslähtöisesti ja arvioi sen toimivuuttalöytää yrityksen perustamista tukevia palveluita ja tietolähteitä hyödyntäen eri kanaviaarvioi liikeidean edellyttämien taloudellisten ja toiminnallisten resurssien saatavuudenkuvaa liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostoja ja arvioi yhteistyömahdollisuuksiaarvioi realistisesti valmiuksiaan toimia yrittäjänä tiedostaen yritystoiminnan riskit.

Valinnaiset osaamistavoitteet

Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- huolehtia terveydestään ja toimintakyvystään
- arvioida toimintaympäristönsä ja toimintansa turvallisuutta ja terveellisyttä
- edistää liikunnan avulla opiskelu- ja työkykyään sekä hyvinvointiaan
- ehkäistä tapaturmien syntymistä ja antaa ensiapua.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija huolehtii terveydestään ja toimintakyvystään.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">etsii osittain ohjattuna tietoa ikäluokkansa terveydestä ja mahdollisuuksista oman terveytensä ja toimintakykynsä edistämiseksilaatii itselleen toteuttamiskelpoisen suunnitelman oman terveytensä ja hyvinvointinsa edistämiseksi ottaen siinä huomioon mm. liikunnan, ravitsemuksen, palautumisen, unen, mielen hyvinvoinnin, tupakoimattomuuden (sis. kaikki nikotiiniuotteet) ja päihteettömyyden, seksuaaliterveyden sekä ihmissuhteiden merkityksen päivittäisissä toiminnoissaedistää osittain ohjattuna terveyttään ja hyvinvointiaan suunnitelman mukaisesti ja arvioi tavoitteidensa toteutumista
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">etsii tietoa ikäluokkansa terveydestä ja mahdollisuuksista oman terveytensä ja toimintakykynsä edistämiseksilaatii itselleen yksilöllisen suunnitelman oman terveytensä ja hyvinvointinsa edistämiseksi ottaen siinä monipuolisesti huomioon liikunnan, ravitsemuksen, palautumisen, unen, mielen hyvinvoinnin, tupakoimattomuuden (sis. kaikki nikotiiniuotteet) ja päihteettömyyden, seksuaaliterveyden sekä ihmissuhteiden merkityksen opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämiseksiedistää terveyttään ja hyvinvointiaan suunnitelman mukaisesti ja arvioi realistisesti oman toimintansa vaikutuksia ja tavoitteidensa toteutumista
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">etsii monipuolista tietoa ikäluokkansa terveyseroista ja mahdollisuuksista oman terveytensä ja toimintakykynsä edistämiseksilaatii itselleen tilannekohtaisesti päivitettävän ja monipuolisen suunnitelman terveytensä ja hyvinvointinsa edistämiseksi ottaen siinä huomioon liikunnan, ravitsemuksen, palautumisen, unen, mielen hyvinvoinnin, tupakoimattomuuden (sis. kaikki nikotiiniuotteet) ja päihteettömyyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämiseksiedistää terveyttään ja hyvinvointiaan aktiivisesti ja arvioi realistisesti suunnitelman toteutumista ja tavoitteiden saavuttamista hyödyntäen arvioinnissa myös muilta saamaansa palautetta.

Opiskelija arvioi toimintaympäristönsä ja toimintansa turvallisuutta ja terveellisyttä.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • toimii sovittujen turvallisuutta ja terveyttä edistävien toimintaohjeiden mukaisesti, yhteistyössä muiden kanssa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta • ottaa työssään huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja työkyvyn kehittämisen merkityksen tarvitin ajoittain ohjausta • selvittää ohjattuna ergonomian vaikutukset työkykyyn
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • toimii sovittujen turvallisuutta ja terveyttä edistävien toimintaohjeiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa • ottaa työssään huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja edistää työkykyään • selvittää ergonomian vaikutukset työkykyyn
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • toimii sovittujen turvallisuutta ja terveyttä edistävien toimintaohjeiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa ja arvioi toimintatapojensa kehittämistarpeita • ottaa työssään monipuolisesti huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja edistää työkykyään • selvittää ergonomian vaikutukset työkykyyn erilaisissa työympäristöissä.

Opiskelija edistää liikunnan avulla opiskelu- ja työkykyään sekä hyvinvointiaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • hakee tietoa liikkumisen tavallisimmista hyödyistä ja vaatimuksista opiskelu- ja työkyvyille sekä ottaa tiedot joiltain osin huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävässä suunnitelmassaan • harjoittaa joiltakin osin opiskelu- ja työkyvyn vaatimia fyysisiä ominaisuuksiaan ja ergonomiataitojaan • liikkuu liikuntatilanteissa ylläpitäen opiskelu- ja työkykyään
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • hakee tietoa liikkumisen hyödyistä ja vaatimuksista terveydelle sekä opiskelu- ja työkyvyille ja ottaa tiedot huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävässä suunnitelmassaan • kehittää opiskelu- ja työkyvyn vaatimia fyysisiä ominaisuuksiaan ja ergonomiataitojaan • liikkuu monipuolisesti erilaisissa liikuntatilanteissa ylläpitäen opiskelu- ja työkykyään
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • hakee monipuolisesti tietoa liikkumisen hyödyistä ja vaatimuksista terveydelle sekä opiskelu- ja työkyvyille ja ottaa tiedot huomioon fyysisistä toimintakykyä edistävässä suunnitelmassaan huomioiden myös alakohtaiset vaatimukset opiskelu- ja työkyvyn ylläpitoon • kehittää oma-aloitteisesti ja monipuolisesti opiskelu- ja työkyvyn vaatimia fyysisiä ominaisuuksiaan ja ergonomiataitojaan • liikkuu monipuolisesti ja parhaansa yrittäen kaikissa liikuntatilanteissa edistäen opiskelu- ja työkykyään.

Opiskelija ehkäisee tapaturmien syntymistä ja antaa ensiapua.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• ennakoi mahdollisia tapaturmariskejä liikuntatilanteissa• antaa ensiapua tavallisimmissa ensiapua vaativissa tilanteissa, tunnistaa osaamisensa rajat ja hakee lisäapua nopeasti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• ehkäisee toiminnallaan liikuntatapaturmien syntymistä• antaa ensiapua ja hakee tilanteen niin vaatiessa lisäapua nopeasti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• toimii huolellisesti ja ehkäisee liikuntatapaturmien syntymistä• antaa ensiapua ja hakee oikea-aikaisesti lisäapua• estää toiminnallaan lisätapaturmien syntymistä.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- ylläpitää ja edistää työkykyään ja hyvinvointiaan liikunnan avulla
- edistää oppilaitosyhteisön ja opiskelijoiden hyvinvointia ja osallisuutta.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija ylläpitää ja edistää työkykyään ja hyvinvointiaan liikunnan avulla.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• pitää yllä fyysistä toimintakykyään ja osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan ja noudattaa reilun pelin periaatteita• käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja• seuraa kuormittumistaan ja työkykyvaatimuksia suhteessa omaan toimintakykyynsä ohjattuna
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• pitää yllä fyysistä toimintakykyään ja osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen• soveltaa monipuolisesti liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja• seuraa itsenäisesti kuormittumistaan ja työkykyvaatimuksia suhteessa omaan toimintakykyynsä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään sekä osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteiden toteutumista• soveltaa monipuolisesti liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja• arvioi perustellusti kuormittumistaan ja työkykyvaatimuksia suhteessa omaan toimintakykyynsä.

Opiskelija edistää oppilaitosyhteisön ja opiskelijoiden hyvinvointia ja osallisuutta.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> toimii opiskelijaryhmän jäsenenä osallisuutta edistävästi ja osallistuu opiskelijoille järjestettyihin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> toimii aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä hyvinvointia edistävästi sekä suunnittelee ja osallistuu opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> toimii aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä sekä suunnittelee ja osallistuu opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin ja tilaisuuksiin hyvinvointia ja osallisuutta edistävästi.

Kestävän kehityksen edistäminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- ottaa huomioon elinkaariajattelun periaatteet
- pohtia ratkaisuja eettisistä näkökulmista.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija osaa toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">tietää kestävän kehityksen ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden keskeiset tavoitteetymmärtää luonnonvarojen rajallisuuden ja kestävän käytön merkityksen kansallisestitunnistaa keskeiset toimintatavat kestävän kehityksen edistämiseen käyttäen apuna asiantuntijoita
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">tietää kestävän kehityksen ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden keskeiset tavoitteet ja näiden vaikutuksen toisiinsaymmärtää luonnonvarojen rajallisuuden ja kestävän käytön merkityksen kansallisesti suhteessa globaaliin toimintaympäristöön tuoden esille esimerkkejä näistätunnistaa keskeiset toimintatavat kestävän kehityksen edistämiseen itsenäisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">tietää kestävän kehityksen ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden keskeiset tavoitteet ja näiden vaikutuksen toisiinsa kokonaisvaltaisestiymmärtää luonnonvarojen rajallisuuden ja kestävän käytön merkityksen kansallisesti suhteessa globaaliin toimintaympäristöön esittäen soveltamiskohteitatunnistaa keskeiset toimintatavat kestävän kehityksen edistämiseen itsenäisesti ja eri ulottuvuuksien näkökulmasta.

Opiskelija ottaa huomioon elinkaariajattelun periaatteet.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">ymmärtää kiertotalouden periaatteentunnistaa tuotteen tai palvelun energia- ja materiaalihokkuudenmäärittää jonkin tuotteen elinkaaren yleisellä tasolla
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">ymmärtää kiertotalouden periaatteen ja arvioi sen merkitystäarvioi tuotteen tai palvelun energia- ja materiaalihokkuudenmäärittää jonkin tuotteen elinkaaren itsenäisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">ymmärtää kiertotalouden periaatteen, arvioi sen merkitystä ja esittää kehittämismahdollisuuksiaarvioi tuotteen tai palvelun energia- ja materiaalihokkuuden esittäen tarvittavia uudistamistarpeitamäärittää jonkin tuotteen elinkaaren ymmärtäen kokonaisvaikutukset.

Opiskelija pohtii ratkaisuja eettisistä näkökulmista.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa työhön liittyviä joitakin vaiheita ja tilanteita, joihin sisältyy eettisiä valintoja pohtii omien ratkaisujen vaikutusta eettisestä näkökulmasta yhdessä muiden kanssa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa työhön liittyviä vaiheita ja tilanteita, joihin sisältyy eettisiä valintoja pohtii omien ja muiden ratkaisujen vaikutusta eettisestä näkökulmasta itsenäisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa monipuolisesti työhön liittyviä vaiheita ja tilanteita, joihin sisältyy eettisiä valintoja pohtii ja analysoi omien ja muiden ratkaisujen vaikutusta erilaisten eettisten näkökulmien mukaisesti.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- arvioida kestävään kehitykseen vaikuttavat tekijät työssään tai alallaan
- suunnitella kestävä kehityksen edistämiseen liittyviä toimintatapoja
- toimia kestävä kehityksen edistäjänä työssään tai alallaan
- arvioida kestävä kehityksen edistämisen onnistumista työssään tai alallaan.

Arviointi

Arvioinnin kohteet

Opiskelija arvioi kestävään kehitykseen vaikuttavat tekijät työssään tai alallaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• perehtyy työpaikan tai alan toimintaan siten, että osaa arvioida sitä kestäväen kehityksen jostakin näkökulmasta (ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen tai kulttuurinen) työyhteisön jäsenten kanssa yhdessä• arvioi keskeiset työpaikan tai alan kestävään kehitykseen vaikuttavat tekijät ohjeiden mukaisesti• valitsee yhdessä työyhteisön jäsenten kanssa, mitä kestäväen kehityksen näkökulmaa erityisesti tulisi kehittää
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• perehtyy työpaikan tai alan toimintaan siten, että osaa arvioida sitä kestäväen kehityksen eri näkökulmista (ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen) itsenäisesti• arvioi keskeiset työpaikan tai alan kestävään kehitykseen vaikuttavat tekijät• valitsee, mitä kestäväen kehityksen näkökulmaa erityisesti tulisi kehittää tehden joitakin aloitteita
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• perehtyy työpaikan tai alan toimintaan siten, että osaa arvioida sitä kestäväen kehityksen eri näkökulmista (ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen) kattavasti• arvioi työpaikan tai alan kestävään kehityksen vaikuttavat tekijät kokonaisvaltaisesti• valitsee, mitä kestäväen kehityksen näkökulmaa erityisesti tulisi kehittää perustellen ratkaisunsa ja tehden tarvittavia aloitteita.

Opiskelija suunnittelee kestävän kehityksen edistämiseen liittyviä toimintatapoja.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee tavoitteet kestävän kehityksen edistämiseen ja ongelmien ratkaisemiseen yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa • valitsee kestävää kehitystä edistävät keinot ja toimintatavat ohjeiden mukaisesti • aikatauluttaa tehtävät ja määrittää resurssit yhteistyössä muiden kanssa • osallistuu tarvittavan yhteistyön määrittämiseen
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee tavoitteet kestävän kehityksen edistämiseen ja ongelmien ratkaisemiseen itsenäisesti • valitsee kestävää kehitystä edistävät keinot ja toimintatavat • aikatauluttaa tehtävät ja määrittää resurssit • suunnittelee tarvittavan yhteistyön
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • määrittelee selkeät ja konkreettiset tavoitteet kestävän kehityksen edistämiseen ja ongelmien ratkaisemiseen • valitsee kestävää kehitystä edistävät keinot ja toimintatavat realistisesti • aikatauluttaa tehtävät ja määrittää resurssit realistisesti • suunnittelee yhteistyön muodot ja osallistamistavat.

Opiskelija toimii kestävän kehityksen edistäjänä työssään tai alallaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa suunnitelmaa työyhteisön jäsenten kanssa • toimii itse kestävän kehityksen periaatteita noudattaen • osallistuu yhteistyöhön muiden kanssa pyrkien muiden motivoimiseen
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa suunnitelmaa • toimii itse kestävän kehityksen periaatteita noudattaen välittäen muille tietoa toimintatapojen muutostarpeista • kannustaa ja motivoi muita osallistumaan ennalta määritellyllä menetelmällä
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa suunnitelmaa tehden siihen tarvittavat muutokset tilanteen edellyttäessä • toimii itse kestävän kehityksen periaatteita noudattaen, välittää muille tietoa toimintatapojen muutostarpeista ja esittää aktiivisesti muutosehdotuksia • kannustaa ja motivoi muita osallistumaan tilanteeseen sopivia menetelmiä käyttäen.

Opiskelija arvioi kestävän kehityksen edistämisen onnistumista työssään tai alallaan.	
Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi, miten toimintatavat tai tuotokset ovat muuttuneet prosessin aikana käyttäen apuna tarvittavaa tukea • esittää kehittämistarpeita ja jatkosuunnitelman kestävän kehityksen edistämiseksi
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi, miten toimintatavat tai tuotokset ovat muuttuneet prosessin aikana, ja vertaa niitä entiseen • esittää selkeät kehittämistarpeet ja jatkosuunnitelman kestävän kehityksen edistämiseksi
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • arvioi, miten toimintatavat tai tuotokset ovat muuttuneet prosessin aikana, ja vertaa niitä entiseen ja arvioi prosessin onnistumista • esittää selkeät ja kehittämistarpeet ja perustellun jatkosuunnitelman kestävän kehityksen edistämiseksi.

2.26. Yrityksessä toimiminen, 15 osp (400009)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella yrityksen liiketoimintaa
- rakentaa liiketoimintaa edistäviä yhteistyöverkostoja
- harjoittaa yritystoimintaa
- arvioida ja kehittää yrityksen toimintaa.

Arviointi

Opiskelija suunnittelee yrityksen liiketoimintaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> • hankkii yrityksen liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa • hyödyntää tietoa yritystoimintaa tukevista palveluista • asettaa yritykselle strategisia tavoitteita • tunnistaa yritystoimintaan liittyviä riskejä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none"> • täsmentää yritykselle strategiset tavoitteet ja niille asiakaslähtöisen toimenpidesuunnitelman • laatii budjetit ja rahoitussuunnitelman tiedostaen yrittäjän aseman • tunnistaa yritystoimintaan liittyvät keskeiset riskit
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none"> • täsmentää ennakoivasti ja perustellen yritykselle strategiset tavoitteet ja niille asiakaslähtöisen suunnitelman ja toteuttaa suunnitelmaa tavoitteiden saavuttamiseksi • laatii budjetit ja rahoitussuunnitelman itsenäisesti tiedostaen yrittäjän aseman • tunnistaa ja arvioi yritystoimintaan liittyvät riskit.

Opiskelija rakentaa liiketoimintaa edistäviä yhteistyöverkostoja.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• täsmentää toiminnan kannalta keskeisiä yhteistyökumppaneita• suunnittelee yhteistyötä keskeisten kumppaneiden kanssa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• hankkii yksin tai ryhmän jäsenenä keskeisen yhteistyökumppanin• sopii yhteistyön muodosta hankkimansa yhteistyökumppanin kanssa• solmii tarvittaessa yhteistyösopimuksen vastuut ja velvollisuudet huomioiden
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• hankkii yksin tai ryhmän jäsenenä yhteistyökumppaneita ja sopii yhteistyön muodoista• solmii yhteistyösopimuksia vastuut ja velvollisuudet huomioiden.

Opiskelija harjoittaa yritystoimintaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• harjoittaa yritystoimintaa yksin tai osana yhteisöä• hoitaa sovittua liiketoiminnan osa-alueita• ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaan liittyviä ongelmatilanteita, mutta tarvitsee jonkin verran tukea• toimii toimialan lainsäädännön mukaisesti
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• harjoittaa yritystoimintaa yksin tai osana yhteisöä• hoitaa itsenäisesti sovittua liiketoiminnan osa-alueita• ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaan liittyviä ongelmatilanteita• toimii toimialan lainsäädännön mukaisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• harjoittaa yritystoimintaa yksin tai osana yhteisöä• hoitaa itsenäisesti eri liiketoiminnan osa-alueita osoittaen toiminnassa joustavuutta ja hyvää ajankäytön hallintaa• ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaan liittyviä ongelmatilanteita varmistaen asiakastytyväisyyden• toimii toimialan lainsäädännön mukaisesti.

Opiskelija arvioi ja kehittää yrityksen toimintaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• arvioi omaa toimintaansa yrityksessä osana kokonaisuutta• arvioi yksin tai ryhmän jäsenenä yrityksen toimintaa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• arvioi toimintaansa ja asettaa toiminnalleen tavoitteita yrityksen strategisten tavoitteiden mukaisesti• tekee yksin tai ryhmän jäsenenä ehdotuksia yrityksen toiminnan kehittämiseksi huomioiden asiakkaiden ja sidosryhmien odotukset sekä laatu- ja kustannustavoitteet
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• arvioi toimintaansa yrityksessä suhteessa yrityksen strategiaan tavoitteisiin• tekee aktiivisesti perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yritystoiminnan kehittämiseksi strategisten tavoitteiden suuntaisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä harjoittamalla yritystoimintaa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.27. Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp (400008)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- arvioida omia vahvuuksia ja osaamistaan
- etsiä ja ideoida liiketoimintamahdollisuuksia
- kehittää liikeidean ja laatia sille liiketoimintasuunnitelman
- verkostoitua sidosryhmien kanssa
- laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat.

Arviointi

Opiskelija arvioi omia vahvuuksiaan ja osaamistaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• kartoittaa omia vahvuuksiaan toimia yrittäjänä• tuo esiin oman osaamisensa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• kartoittaa omat vahvuutensa toimia yrittäjänä• esittelee yritystoiminnassa tarvittavan osaamisensa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• tuo esiin omat vahvuutensa ja niiden hyödyntämismahdollisuudet yrittäjänä toimittaessa• arvioi omaa osaamistaan ja kehittymistarpeitaan.

Opiskelija etsii ja ideoi liiketoimintamahdollisuuksia.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• kartoittaa omien vahvuuksiensa pohjalta, millaisia liiketoimintamahdollisuuksia on löydettävissä• kartoittaa valitsemallaan alalla toimivia yrityksiä ja asiakkaita tarvitseen ajoittain ohjausta
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• kartoittaa valitsemallaan alalla toimivia yrityksiä ja asiakkaita• arvioi kartoituksen pohjalta liiketoimintamahdollisuuksia
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• arvioi itsenäisesti, millaisia innovatiivisia liiketoimintamahdollisuuksia markkinoilta on löydettävissä• esittelee yhden tai useamman yritysideoan tai liiketoimintamahdollisuuden.

Opiskelija kehittää liikeidean ja laatii sille liiketoimintasuunnitelman.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">• selvittää markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä• kehittää toteuttamiskelpoisen liikeidean• esittää suunnitelman yrityksen toiminnoista, mutta tarvitsee jonkin verran ohjausta• selvittää yritystoiminnan käynnistämisen vaatimaa rahantarvetta• ottaa suunnittelussa huomioon toimialan lainsäädännön
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">• selvittää ja ennakoii markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä• esittää liikeidean pohjalta suunnitelman eri toimintojen hallinnoinnista ja resursoinnista• laskee yritystoimintaan liittyviä kustannuksia ja suunnittelee rahoitusta• ottaa suunnittelussa huomioon toimialan lainsäädännön
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">• ennakoii ja analysoi markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä• esittää liikeidean pohjalta realistisen ja perustellun suunnitelman eri toimintojen hallinnoinnista ja resursoinnista• laatii budjetin ja rahoitussuunnitelman• tekee yrityksen riskienhallinta-analyysin ja turvallisuussuunnitelman• ottaa suunnittelussa huomioon toimialan lainsäädännön.

Opiskelija verkostoituu sidosryhmien kanssa.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">tunnistaa yritystoimintaansa liittyviä sidosryhmiäesittelee yrityksen toimintamallin jollekin sidosryhmälle
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">valitsee oman toimintansa kannalta keskeisiä sidosryhmiäesittelee havainnollisesti ja myyvästi yrityksen toimintamallin jollekin keskeiselle sidosryhmälle
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">tekee aloitteellista yhteistyötä valittujen sidosryhmien kanssaesittää havainnollisesti ja perustellen yrityksen toimintamallin valituille sidosryhmille.

Opiskelija laatii yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none">valitsee ohjattuna yritykselle yritysmuodonlaatii ohjattuna yrityksen perustamisasiakirjat
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	<ul style="list-style-type: none">valitsee sopivan yritysmuodonselvittää yrityksen keskeiset perustamisasiakirjat ja laatii ne
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	<ul style="list-style-type: none">valitsee itsenäisesti ja perustellen yritysmuodonlaatii itsenäisesti yrityksen perustamisasiakirjat ja muut tarvittavat sopimusasiakirjat.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä laatimalla yksin tai ryhmän kanssa liiketoimintasuunnitelman kehittämälleen liikeidealle. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

3. Arviointiasteikko

T2 = Opiskelijan osaamisen taso ylittää selkeästi T1-tason, mutta ei yllä H3-tasolle.

H4 = Opiskelijan osaamisen taso ylittää selkeästi H3-tason, mutta ei yllä K5-tasolle.